RM I. 8° 192

3615-94

EX LIBRIS FACULTATIS THEOLOGICAE

772

RMK I.

Iliánpit: dl

Dd 3-4 lev, az Ee, Ff,

Csonka: Bb 2

lev.

10/405-

ORSZ. SZÉCHÉNYI-
Névedékna
1952. év B 22

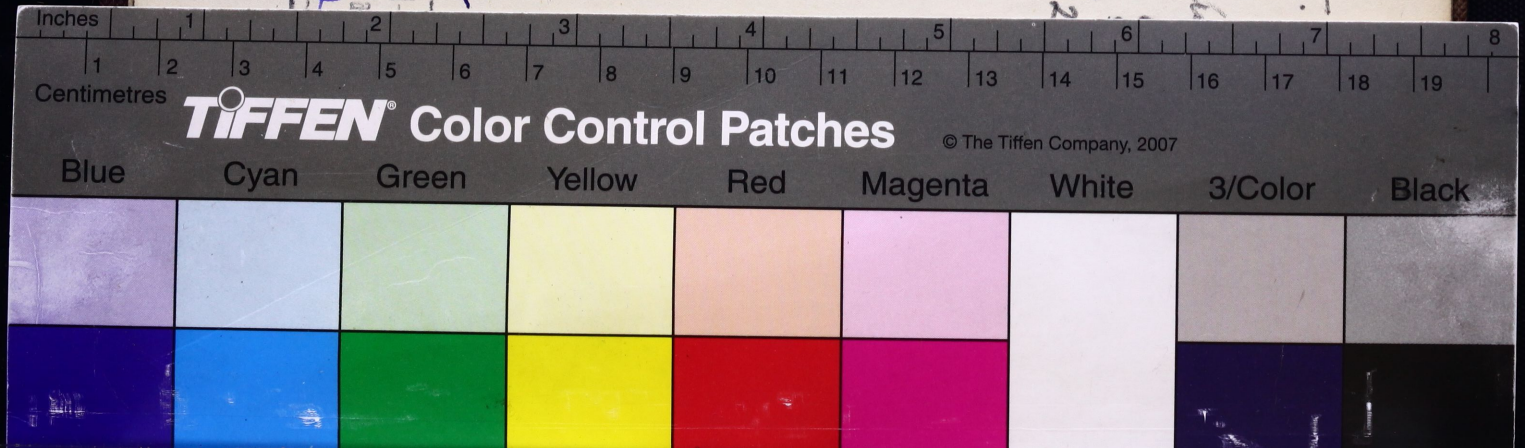

hoßu ideiglen való jó állapatot jó egéſſęghben és békeſſęghben, az Nagyſágod ßép fiaival és leányával, s az tőb Nagyſágos Groff Palfi Familiával egyetemben. Tarcsa meghô Szent felſęge Nagyſágtokat, az ô dicsőſęges ßent nevének ki terjezteſére, s az ô Szent Annyának Magyar Orßági Patronának tißteletes óltalmazáſára, s az mi nyomorult Orßágunknak is ßerencses nyugodalmára, és épűletire: Melyre az ő hatalmas erejével ſegillye Nagyſágtokat ßerencſeſen. Kőlt az Czeſtehoy világos hegyen való Kalaſtromban die 10. Martij. Anno Domini 1626.

Comintus Szakolcz

Nagyſágodnak mint kegyelmes Patrona Aſſonyának

Alázatos Iſten imádó Kaplánnya

Frater LAIOS Első REMETE
Sz. Kálberzetes Barát.

Elől

A.M.M. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
Átengedett főlöspéldány

RMK I. 565.

R 2002-2003

Hiánzik: ábrány A_{2-3} lev; Dd_{3-4} lev, az Ee, Ff, Gg, Hh – wek. –
Csonka: Bb_{2-4}, Cc_{1-4}, Dd_{1-2} lev.

10/405-1955. sz.

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Névedéknapló
1952. év B 2294 sz.

hoßu ideiglen való jó állapatot jó egéſſęghben és békeſſęghben, az Nagyſágod ßép fiaival és leányával, s az töb Nagyſágos Groff Palfi Familiával egyetemben. Tarcsa megh ô Szent felſęge Nagyſágtokat, az ô dicsöſęges ßent nevének ki terjeſztéſére, s az ô Szent Annyának Magyar Orßági Patronának tißteletes óltalmazáſára, s az mi nyomorult Orßágunknak is ßerencses nyugodalmára, és épületire: Melyre az ö hatalmas erejével ſegillye Nagyſágtokat ßerencſeſen. Költ az Czeſtehoy világos hegyen való Kalaſtromban die 10. Martij. Anno Domini 1626.

Nagyſágodnak mint kegyelmes Patrona Aßonyának

Alázatos Iſten imádó Kaplánnya

Frater LAIOS ELSŐ REMETE
Sz. Pálberzetes Barát.

Elöl

A.M.N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
Átengedett fölöspéldány

ELŐL IARO BESZED AZ KEGYES OLVASOHOZ.

BIzonyos vagyok abba kereßtyén Olvaſó hogy nem ßükôlkôdöl ollyā authorok nélkül, kik tégedet faratſágid közôt mulattatnának, és ékes ßavockal vigaßtalnának, és nyugodalmodban örvendeztetnének: Mert az te fö és elsö mulatſágod az, az töb dolgaid közt. Mindazonáltal nagyob vighaßtaláſodra gondoltam hozzá adni ezt az kis dolgocskát: Az Nagyſágos Lanczkoronay Mikloſt, mely nem oly ékes udvari ßóckal él, mint hiven csendes beßéddel közönſegeſen elö ßámlál, és az töb iráſi közzé azt-is oda tévén, ßorgalmatoſan ößve ßedegette külömb külömb fęle traditiokból és az Hieruſalemi, Konſtanczinapoli, Aquisgrani Egyházaknak iráſiból (az felül meg nevezet örök emlekezetü Vri ßemely) ßarandok járaſában lévén erröl az Iſten ßülô Szüznek képéröl, mely itt vagyon moſt, az Czeſtehoy világhos hegyen való Kalaſtromban, Lengyel Orßágban, Sleſia határában. Mihelt haza ért

rendel

rendel megh irta az ô hiſtoriajába, és máſodik Sigmond Lengyel Orſági Királynak dedikalta: Mellyet ô bôcsületeſſen tôlle és jó neven vött, az után az Iſtenfélô Király ide az Czeſtohoy Kalaſtromban kűlte, és ennek az egyházának ajándékozta, mellyet ô ez mai napighlan egéſslen és éppen ôrizet alat meg tartatot.

Abból és egyéb réghi Hiſtoriakból, Lengyelből, és Deákból, Magyarrâ forditottam, ſorgalmatoſan ôſsve ſedegetvén kedvedért, mellyet Kincs-Tartocska titulus alat igyekeztem ki adni. Bé foghta az homály az Magyar Orſághi éghet: De az Lengyel Orſági Korona, mint az tiſsta égh fénlik Szenteknek reliquiaival, mint az égy ſép csillagockal: Mind azonáltal nincsen-is drágab kincsek męgh-is mint az ſentſęges Bóld: Szűz Maria képe, mely nem kűlömben mint az fényes nap fénlik az tôb Planéták közt, nem csak Lengyel Koronának, de az környűl való ſomſéd orſághoknak-is, és kivánſágos virtuſival taplálya, kik az ô fényének mutogattyák magokat: Mely it vagyon az Czeſtehoy világos hegyen való Kalaſtromban, néki kéſsitetet ka-

polnában. Első Remete Sz. Ferzetén való Barátok ôrzése alat, az Isten csudálatoson ez mai napigh-lan tartya.

Mely Szent kép honnan jött, avagy honnan hozták ide, és mely csudálatoson kôlt erre az helyre: Ha forgalmatoson ebben az könyvecskében mulatozni fogh-s olvasdogalván, kônnyen végére mehetz, és minden velekedésnélkül reá tanit, és gyümölcsét megh mutattya, melyrôl én most hosu beszédem mel nem akarlak it kegyes olvasó mulatatni, rövideden ôtet comendálván (mint sokták közönségesen az emberek mondani) nem sokták az eladó jó bornak czegérét ki tenni, meg elésik rayta az ki akarja venni hogy kostollya, ô maga magát comendallya, hanem ha az, az kinek izi sáija meg veset, annak izetlen. Azt-is nem akartã hátra hadni, mivel hogy Lanczkoronay Miklos vólt első authora ennek az Historiának, azért az ô második levelét-is sárandokságh járasáról ide foglaltam, melyből sép dolgokat tanulhatz. Hozzá attam egy-néhány Szent Szűznek életét.

Ved

Vedd jó neven tehát kegyes olvaſo, és az Magyar Orſzági Patronáját ne mulasd el ſünrelen untatni hogy eſedezzék érettünk az ô ſ. Fiánál, hogy az mi az ö ſent nevének tiſteſſégére megh irattatot legyen gyümölcses az mi ſivünkben, az VR Iſtennek dicsiretire, az Kereſztyénſégnek, s az Anyaſ. egyháznak épületire.

SVMMAIA ENNEK AZ KŏNYVECSKENEK NEGY RESZBEN foglaltatot.

Elsŏ Kŏnyv foglal magában ennek az ſent képnek Hiſtoriáját, kezdetitŏl foghva mi módon, és mi-képpen kôlt Lengyel Orſághra, és mely csudálatoſon megh maradot ez mai napiglan az ſent helyen.

Máſodik kŏnyv foglal magában, igaz és bizonyos tŏrtént csudákat, az nagy Iſtennek erejéből B. Szŭz Mariának eſedezéſe által è Sz: kép mellet, mellyek világoſon ſẹnlenek ez mai napighlan.

Harmadik foglal maghában az Lantz kororonay Miklos ſarandokſág járáſáról való máſodik levelét.

Az Negyedik foglal magában egy-néhány Szent Szŭznek életét, mellyek követték Bóld: Szŭz Mariát.

KINCS.

KINCS TARTOCSKA.

AZ CZESTEHOY VILAGOS hegyen való Egyháznak ELSŐ RESZE,

SZŰLETESERŐL ES TVDOmanyáról Sz: Lukácsnak.

NAGY SZENT EMBER VOLT Sz: Lukács, Anthyochiából való Syria nemzet, egy az négj Evangelisták közzűl: nagy elméjű ember, és tudomanyába forgalmatos, munkálkodásban faradhatatlan, tűrő, benvedő, farandok járásban Szent Pálnak el válaßthatatlan társa és tánitványa.

Ez az Szent Lukács elôßôr comendáltatik az ő mesterétől Orvossághnak fő tudomanyáról, melyben oly gyors elméje vólt, ugy annijra, hogy az ő tudománya el birhedet vólt mind az egéß kereßtyénségh közt. Azon kivűl.

sok kűlömb kűlömb fęle nyelveket tudot, de legh kiváltképpen Sidó nyelvet, Chaldæus, Arabia és Görögh nyelvet. Mindazonáltal az ő tulaydon iráſa, mellyet az Anyaßentegyházban hozot, legh inkáb megh mutattya, hogy Görögh irásban tudoſab vólt, hogy ſem mint egyéb nyelvekben.

Elößör innét tetczik megh, hogy azzal az Görög iráſſal Chriſtus Vrunknak menyben meneteli után tizen ötödik eßtendőbe Achyába irta meg az Sz: Evangeliomot.

Megh tetczik innét-is az ő tudománya, mint hogy az ő iráſi ékeſek ſententiákkal, haſonló-képpen irt az Görögeknek is nagy bölcs ſententiaival, mellyet csak tudos ember ßokot cselekedni, és csak az, az kinek az Vr Iſten az ő ß. malaßtyát adta.

Az Annyaßentegyházi Hiſtoricuſok erről-is tánubizonſágot tésznek felöle, hogy fő kép-iró vólt, és ő legh elößör kezde ki formálni irván Iesus Vrunk képét, az után Aßßonyunk Szűz Mariaét, és az két Apoſtolok képét, Sz: Peterét és Sz: Pálét, mellyekben az után ötet à töb kép irók követték, és innet mind

ez ſé-

ez ſéles világon való Anyaſzentegyház képekkel megh rakodot. Vgy találod fel ha jól kereſed Niceforusnál, Caliſtuſnál, Simon Metaphraſtesnél, és az tŏb Annyaſzentegyházbéli Hiſtoriákban. Irt tehát képet Szent Lukács kettŏt IESUS Vrunkét, tizenkét eſztendôs korában lévôt, más kettét Bóld: Szŭz Mariaét az ŏ Szent Annyaét. IESUS Vrunk képei kŏzzŭl eggyiké Romában vagyon Sz: János egyházában, mellyet Lateranus egyháznak hiák, mely kép az Oltarban vagyon bé csinálván, által látó Kriſtallyal kŏrnyŭl vévé, mellyet bizonyos idŏkbe nagy ceremoniával ſokták az népnek mutogatni. Az máſikról hallani hogy vólna Francziai Király tárhazában az korona mellet.

Azon képpen B. Aſzony képei kôzzŭl eggyikét mutogattyák ugyan ot Romában nagy B. Aſzony egyházában, mellyet ŏtŏdik Pál Papa helyheſztetet ſép ékes kapolnában, az mely kapolnát ô uijonnan megh csináltatta, és drága kŏveckel, arannyal, ezŭſtel meg ékeſitette. Azt-is haſonlóképpen bizonyos idŏkben ſokta az népnek megh mutatni.

Az má-

Az máſikat hires Lengyel Orſág csudá-
latoſon Iſtentöl nyerte megh, mely kép ſok
képpen felül haladgya az többit, azt erösiteti
elsö Remete Sz: Pál ſerzetébeli Barátokkal, az
Czeſtehoy világos hegyẽ lévö Kalaſtrom mel-
let való kapolnában. Azon-képpen az Oltár-
ban vagyon bé csinálván, vélte hog nem min-
dennap mutattyák az jöveven uton járóknak:
Nem valami üvegh avagy által látó Kriſtal ál-
tal, hanem ugy az mint Sz: Lukács irta; à mint
némellyek vélik, kik távúl láttyák, azt tudgák
hogy valamely fẽnyes vékony üveggel vagon
bé csinálva, máſok elöt-is azt merik mondani,
maga nem ugy vagyon, az mint ök véleked-
nek, tétovaznak ſegények. Mert ſem mi nincs
egyéb rayta, mihelt ki nittyák, és az fedel ka-
mükat elöle el vonnyák, hanem tulaydon csu-
pa, azon Szent Lukács kezeiráſa, abban ſenki
megh ne csalatkozzék.

APPENDIX.

Nem csak kép iro volt Szent Lukács, de kép faragó is
volt, az mint az Lauretani Hiſtoria bizonittya, az mely Hi-
ſtoria az Apoſtoli ſekiöl-is megh erösiteti: Azt hogy az
mely kép Lauretomban vagyon Boldogh Aſſony hazacskaiá-
ban (mely házacskát csudállatos képpen az Angyalok által
hoztak

hoz ák az tengeren három száz mély földnire Nazaretből) Sz: Lukács meczette ki, Bóldogh Asony képe. Az falon függő Christus Vrunk festületi, az mely ugyan ot vagyon abban az kapolnában, az több Apostolok maghok kezekkel meczették ki: felül megh nevezet kapolnában ő magok az Apostolok Oltárt szentelnenek. Nem hagyom el ezt is, mert ide való, mellyet Boromeus emleget történt dolgot *Anno post incarnat:* Dñ. 618. mellyet Ealredus irta megh Sz. Edvardus Király életébe, *Surius lib. 5. Bed Hist. Angl. lib. 2 cap 3 &c.* Angliában Landonium városban, Ediberthus Királynak unokája, eretnekségbőll Papista hitre megh tére, Sebertes nevű királyfi Az tehát mihelt kereszyénne lőn, ben az városban mindgyárást egy Szentegyházat épittete Szent Pál nevére, városon kivűl az kapu előt Szent Péter nevére Kalastromot, és egyházat benne, az Kalastromot gazdagh iosággal megh aiándekoza Azt az Szent Peter nevére épitet egyházat szentelni kéből vala Püspökkel eggyűt. Es mikor az Melitus Püspök az szentelésre készülne, azon éczaka az szentelés előt megh ielenedék Szent Péter egy hálásnak, es kére az halást, hogy az Thaman vizen az Szentegyházhoz által vígye őtet, megh igíre, hogy megh adgya az bért, által vitte az haióba Sz: Pétert: Es ki lépvén az haióból, bé mene az egyhazban, (arra sorgalmatolon vigyázot az halás;) és mindgyárást az egyház mennyei fényességgel megh telék, sokan az szentek közzűl bé mennek vala az egyházban, azomban mennyeiének sónak hanghia megh zendűlé, és csudálatos kedves saggal megh telék, ugy annyra hogy az Egyház környeke is, iol érzette az partra az halás-is. Az Szent Péter minden ceremoniát el végezvén, mellyek sólgálnak az Egyház szentelésre, megh tért az haláshoz: Es bé lépvén az haióban, kérdeni kezdé őtet: vagyone hala? Es ő felele: Tőled es halhatatlan fényességhiől megh nyerdvén semmit sem foghattam, de az megh igirt fizetést tőled vártam. Szent Péter mondá: Vesd megh mostan

In Vita San: Edvardi Regis An: 618.

az halókat. És mihelt megh veré, sántalan halakat fogá, az tőb halak közől egy nagy őregh halat (Anglia nyelvén Sturio nevű) és megh hagyá Szent Péter, hogy azt az nagy halat az Mellotus Püspöknek vigye, az többit az evedzéséért el véve. És az után Szent Péter megh áldá őtet, és az ő fiai fiuról fiura szerencsés hal fogásra, de azt felette megh hagyá néki, hogy Vasárnap ne foghion halat. És mondá néki: En vagyok Szent Péter Apostol, mely veled beszélek. Arra iőttem hogy megh szentellyem ezt az Egyházat az én nevemre, mellyet megh is cselekettem az tőb szent társaimmal: Meg mondgyad hűven mindeneket az Püspöknek az mit láttál és hallottál, az te beszédid szerént találi ieli bizonságul az Egyház falain. És megh mondgyad, hogy az Egyházat uíjobban megh ne szentellye, mert megh vagyon szentelve: csak azt adgyon hozzáia, az mi hia, az az, Misét énekellyen benne &c. Ezt azért az történt dolgot megh irtam éppen, hogy iobban megh ércse, az ki olvassa, hogy nem csak éltében ereiek vagyon az Apostoloknak csudatételekre, de hóltok után-is Istennek szent akarattyából tehetnek, szentelhetnek.

Téßen emlekezetet az bóldog emlekezetű Lanczkoronay Miklos is, Ieruſalemből iövén azt mondgya, hogy látot egy kicsin képecskét törkes kőből ki meczetetet, az tőb reliquiák közől Aquisgrani Bóldog Asony Egyházában, mely képecske minémű réghi legyen, az ot való egyházi traditiok bizonnyák, hogy Szűz Mariához való aíjatosságában Szent Lukács azt az kis képecskét meczette ki, és maghával hordozta, migh élt. Az is réghi Historiákból ki tetczik, hogy Sz: Lukács tőb képeket is irt Bóldogh Asony személyére: de ha szintén az mellyeket mondgyák, hogy ő irta, nem ő irta legyen-is, de az ő tanitványa, és az tőb réghi Szent Atyák irták, az bizonyos az réghi Kronikákból.

MA-

MASODIK RESZE.

Kicsoda, hól, micsodán, és minémű okkal irta az képet.

Kép-irója vólt ennek az képnek Szent Lukács, mely az dicsôſęges Chriſtus Vrunknak menybe menetele után tizen harmadik eſtendőben, Szűz Maria ki muláſa után elsö eſtendőben, az mint bizonittyák az Apoſtolok cselekedeti, irta ezt az ſent képet, mely it Czeſtehon vagyon. Hogy Gőrög Orſágból jővén Szent Pál Ieruſalemben, vele eggyűt jöve Szent Lukács-is. Holot Szent Pál Ageus propheláſa ſerént megh fogattaték, és Claudius Liſiuſnak Ieruſalemi Hadnagynak foghſágában adattatatot vala: Szent Lukács ſokáſa ſerént nem ſólghálhatot Meſterének, ſem vele nijlván beſélleni, ſem mulatozni nem lehetet, az ſok iſtráza miat, mellyek kôrülötte valának és vigyáztanak. Act. 20.

Azon bánkodván Sz: Lukács, el ment Zebedeus házában, mely vólt Ieruſalem városa mellet az Sion hegye alat, mely hegy az város felet vagyon: Abban az házban értezet, melyben

melybẽ ſzűz Maria tizen két eſztendeig lakot, és ot mult-is ki ez arnyék világból: Mivelhogy Chriſtus Vrunk az kereſztfán fügvén ajánlotta vólt az ô Szent Annyát Sz: Ianos Evangeliſtának, és ő az Attya házához vitte B. Szűz Mariát, és migh élt ez arnyék világon mind ot lakot: Mely házban Szent Lukács nem azért ment bé, hogy ott találta vólna Szűz Mariát, (mert jól hallotta vólt ſokſzor Sz: Páltól) mely immár menyben vitettetet vala: De hogy azzal az hellyel vigaſztalná magát, holot az Iſten ſzülő Szűz Maria lakot annyi ideigh: Az mely házban ô az elôt B. Szűz Mariával, gyakorta való beſzélgetéſębôl, mint egy ki folyo élő kutfôből ki meritette Chriſtus Vrunknak megteſtesüléſe felôl való hiſtoriát: Es gyakrán az ô ſzent orczajára nézet: és mint az régi hiſtoriák bizonittyák, Iró deákja vólt Sz: Lukács Bóld: Szűz Mariának, és vigaſztaloja, ataiban kiválképpen mikor Epheſomban ment vólt Sz: Ianos lakojúl. Bé menvén Sz: Lukács az felül megh nevezet házban, talált benne ſzűzeket és özvegyeket, mellyek B. Szűz Mariához aijtatoſok lévén, ot Iſtennek ſzólgáltanak abban az

házban

házban, kiket nem kicsinnye vigaßtalt megh jelen létével: Sok ßerencseléſe után, kezde kérdezkedni B. Szűz Maria ki muláſáról, mert męgh ot érte egy-néhányat bennek, kik jelen vóltanak, mikor bucsuzék B: Szűz ez arnyék világból, mely bizonyára csudálatos vala.

Az tehát az Vy Teſtamentomi gyűlekezet, adot elégſęges tanubizonſágot mindenekről, mellyekről kérdezte őket Sz: Lukács: Azt el végezvén, mindnyájan kérni kezték Szent Lukácsot, hogy ő nékik örök emlekezetre irna megh B. Aßony képét, mely ből ők, kik oly nagy árvaſágra marattak megh-is vigaßtalnának maghokat, és ő utánnok kővetkező kereßtyének, mely őket Iſteni ßólgálatra-is ſerkengetne.

Mindeneknek helyt adván Sz: Lukács, és kivánſághoknak bé tőlteſęre, mindgyáráſt kezdé gondolkodni, micsodán kellenek, avag min kellene megh irni azt à képet, mely nem csak az feſtekről, avagy ßépſęghéről, de derekasképpen fondamentomáról-is bőcsűletben vólna az kereßtyéneknél, mely őket aitatoſſágra is ſerkengetne: Arról gondolkodván, an-

nakokáért meglátá azt az aßtalocskát czipros fából valót, mely aßtalocskánál gyakorta Ból: Szűz Maria varrogatván, és egyéb dolgát végezvén egyedűl kűlőn az tőbbitől űlni, és mulatsági után mellette olvasni és imátkozni ßokot vala, és Isteni titkos dolgokról elmélkedni, és mennyei bóldoghságról gondolkodni: Az mely aßtalocskát Sz: Ianos atta vólt Bóld: Szűz Mariának; azt B: Aßony nem csak kezeivel fogdosta, mely kezeivel az meg foghatatlan Istent fogdosta, Bóldog Szűz méhéből ez világra ßűlése után: De azon kivűl sűrű kônyveivel gyakorta mosogatta, az ô Szent Fiának halálát, kinßenvedését siratván, mely dologról tanubizonyságot tôttenek azok, kik vele testben egy házban éltenek.

Azt hát az aßtalocskát kezében vévén S: Lukács, az ot való gyűlekezetnek reá ßabaditásából, ki irta rayta csudálatoson Szent Lélek Istennek erejébôl B. Aßony képet, igen ßépen fôtűl fogva agyekaigh, az kisdet IESUSSAL, mellyet bal kézen tart: el végezvén, kezében adá annak az gyűlekezetnek, az az, az ot lakó Szűzeknek, özvegyeknek: Sokan vóltanak

ollyak

ollyak is köztök, mellyeket Sz: Ianos Evangelista ſentelt vala Iſteni ſólgálatra.

El vévék jó neven Sz: Lukácstól az képet, és alazatoſon megh köſönvén munkajáért Sz: Lukácsnak, örömekben el tévék azt az drága Gemántot reitek kamorájokban, az több reliquiákhoz Chriſtus Vrunknak: Azoknak kedigh kik uijonnan hozzájok jönek vala, titkát megh jelenik vala.

APPENDIX.

Vagyon IESVS Vrunk képe, nem ember kézzel irot, ſe meczei avagy faragot, mellyet Ediſſa városból Koſtanczinapolban hoztak vala, Koſtanczinapolból az után Romába: Az mely képet ez mai napighlan Szent Sylveſter Egyházánál nagy böcſületben tartnak: Melyről bővebb hiſtoria vagyon az ſentek Collatioiában, miképpen Chriſtus Vrunk élétében kinſenvedéſe előt Abagarus Királynak Ediſſa városában küldöt vala, az ſent Doctorok bizonitáſa ſerént, mellyeket elő ſámlál Boromeus az Vr ſületéſe után 31 Eſt.

Más képis vagyon nem kézzel cſinált, mellyet ő maga hagyot Chriſtus Vrunk Veronikának, mikor látta őtet Szent Veronica megh pökdöſtetvén, ſárval bé fertezietvén, és vérrel bé folyván, ſent orczaiát keſkenőivel megh törlötte vala akkor mikor az nagy nehéz kereziſat Calvaria hegyre viſi vala ſent vállán: Az az kép Romában vagyon Szent Peter Egyházában, mellyet Vaticanuſnak neveznek, mely képet bizonyos időkben ſokták az népnek megh mutatni nagy Ceremoniával.

Haſonlatosképpen böcſületben tartyák azt az lepedőt is, melyben

melyben Christus Vrunknak ßent teste vólt bé takarván és ko porsóban tévén, mely lepedőn nem csak tellyesęgesen ő maga Christus Vrunk nyomodot ki, de azon kívűl mind az egheß sebei mellyeket az Sidók ostorokkal, veßßőkkel, tőviskekkel, ßegekkel, és egyéb instrumentomokkal sebesitettek vala ßent testét ßépen megh tetczenek rayta: Annak okáért hogy el ne feleytenénk, és hogy untalan elmélkednénk róla mit ßenvedet legyen az az hatalmas Vr mi érettűnk.

Azt az lepedőt nagy drágha kéncsért az tőb reliquiak kőzőt Franciában Taurin városban nagy bőcsűletben tartyák Savosi Herczegsęgben. Az ki az ot tőrtént csudákat olvassa, megh érti hogy az Vr Istennek hatalma vagyon mellette: mert oly ßőrnyű tűzben ugy annijra, hogy az márvány kapolnának az faragot kővei meg égtek, az ezűst es katula az melyben vólt, meg olvadot csupán, de az lepedő éppen minden sértés nélkűl megh maradá.

HARMADIK RESZE.

Hoßßuságáról, ßélessęgérôl, és temérdeksęgéről az Aßtalocskának, mellyen Sz: Lukács az képet irta.

AZ aßtalocska, az mint felűl meg mondottuk czipros fából való; hoßusága két sing és más fęl fertály; ßélessęge fertály hia két sing; temérdeksęge két izni az kissebbik vyhoz mérvén: B: Szűz Maria képe vagyon rayta ki irva főtűl fogva agyekigh, abrázattya hoßu, orczája piros, fején való haja sárga ßinű, nem ßinten sárga, ßemőldőké fekete, alázatos alá

függô ſeme, ajaki ſép piroſok, mint az piros roſa : Bal oldala felôl annak az képnek megh irta Sz: Lukács az kiſdet Iesust mindeneſtöl fogva, ollyat minémü vólt hét eſtendöskorában, mikor Aegyptomból haza jöttek vala Sidoſághba: Annak az Ieſus képecskéjenekis piros az orczácskája, fodor ſárga hajacskája, bal kezében könyvecskét tart, jobkezecskéjét kinyuytotta két uijacskáját fel emelvén, mintha az Annyát áldanája.

Az az kép oly dicsöſęges abrázatu, ugy tetczik, mintha valami Iſtenſęgh nézne ki belôle, nem mindenkor egy állapatban tetczik, magham vigyázván figyelmeteſen rejá, néha fejér hohoz haſonló, néha fęnyes ugy annyira, hogy az ſemeit alig láthatni, néha piros.

Egyſer imátkoztunk más Fraterem mel, egy más mellet térden állottunk, ô fekete ſinü piroſnak látta, egyſer s-mind néztünk, én láttam fejéren haſonlónak hóhoz: Az nyaka hoſu fęl ſingnire. Némely képirók, az kik hallyák, igen csudállyák azt, és mind egy lehetetlennek mondgyák: hogy oly Vri termetü és ſép vólt vólna az Szüz Maria: Az kik ollyak,

minnyájokat küldöm Nicephorushoz, Califtushoz, mellyek erösíték, hogy nem kép irók ſerſamával irta azt az képet Sz: Lukács, hanem iró-deákok pennajával ki ékeſitette, nem külömben találtatik, hanem ugy. Mert noha emberek közzül válaſztá magának Chriſtus Vrunk az ö Szent Annyát, mégh-is ollyat akart és válaſtot magának, mely valamenyire felül haladná az több embereket. Melynek ſépſégét ékeſſégét és Vri termetit mikor látta vólna Dyonifius Areopagita, Sz: Pál tánitványa, ighen csudálkozván, azt mondá: Ha nem hittem vólna az te fiadban B. Szüz Maria Sz. Pál prædikacioja által, moſt immár az te ſzent labodhoz békéllenék, és le borulván elötted dicſirnélek és imádnálak tiſztaſágos Szüz csudálatos Iſteni méltoſághodban: Es ha el nem hittem vólna, azt velném hogy az Iſten az ki mindeneket teremtet, nem vólt feb náladnál. De hogy már moſt nijlván tudom, hogy az, az ki tellyes meg foghatatlan fényeſſéggel rakva, tégedet mint maga fényeſſéges fényet küldte közinkbe, hogy azok meg világoſodnának, mellyeket elsö Eva Anyánk meg vakitot vala. Ezek Dionyſius beſédi. AP-

Elsö Resze.

APPENDIX.

Az kereßtyéneknél nij ván való dolog az, hogy az ellenkező Calvinista attyafiak nem veßik bé azt, sőt hallani sem akariák, mikoron emlekezetet téßünk ennek az aßtalocskának megh nem revesülésęről, és semmi némű veßtegető fęreghnek meg nem lyuggatasáról, annij sok ßáz eßtendőtől fogva: De ők az ellen azt erősitik, hogy el ßenvelőt már, és megh őtte az ßő, avagy régen igyem el hullot vólna egymástól, mikor nem enyveznék untalan, és egy helyen nem tartanák, mint annak előtte megh ép vólt hordozták eggijk helyről az másikra: némellyek penigh közzülők azt mondgyák, hogy nem az az az kép, mellyet ßent Lukács irt, de más hasonló hozzá, mellyet mutogatnyák amazért: Azt penigh mellyet ßent Lukács irt, reitekben zár alat őrizvén tartyák.

Az elsőre igy felelek, hogy nem az revesülés az oka, hanem az hatalmas Istennek ereie, kinek ugy tetczet, hogy annij időtől fogva egy helyen tarcsa azt az ßent képet, és más helyre nem akaria vitetni, és hogy helyéről módnelkül mozgatnák, nem ßüksęges: Mindazonáltal én időmben hogy ßüksęgh kivánta, ki hoztuk vala egy-nehány napra az kapolnából az Szekrestében, Anno D. 1622 mivel hogy mind az egéß kapolnának alatta rakot sirt raktanak az kőmiesek, és ot Szent Misęt nem mondhattunk: hogy el végezték az kőmiesek, meg vißa helyere vittük. De az is egy csuda, hogy mikor eggyik helyről az másikra vitték néha oly nehéz vólt, hogy alig birta két erős Pater vinni, néha kedigh oly kőnyű, hogy eggijkis el vihette vólna, sokßor megh néztem, kezeimmel megh fogdostam de semmi régiságh megh nem tetczik rayta. Ighen csalatkoznak azok, kik annak hißnek, mert az az B: Aßßony képe Istennek csudálatos gondviselésébol egéß ßép nem reves, és mindenfęle veßtegető fęreghtől megh tartattatot, és kétsęgh nélkül léßen nékik tanubizonságokra megh tartva Itilet napiglan. Az innen való mozdulasáról, és más helyre, avagy

más Országban viteléről, hallottam tudós emberiől magamis mayd egyet értek vele, hogy mihelt ki kelne ebből az Országból, tehát következnék valami Ecclypsis reá-is: Mert mihelt ki hozták az Sidoságból mindgyárt mind az egész Sidoságot el foglalta az Pogányságh Azonképpen mihelt ki költ Kostanczinapolból, rövid idő mulva pogányság Kostanczinapolt-is el foglalá.

NEGYEDIK RESZE.

Mennyi ideigh vólt Ieruſalemben az Bóldogh Aſsony képe, hova és ki által viteték el onnat.

EZ az Szűz Maria képe az megh irás után, vólt Ieruſalembe az Zebedeus házánál őrizet alat, és az ot lakó fűzek, őzvegyek gondviſeléſe alat, mellyeknek kezében atta vala ſent Lukács, mihelt megirta vala, és ſucceſsivè kézről kézre azoknak az kik abban az házban lakni kivánkoztanak és laktanak. Azok reyték kamarában az Sidoktól való fęltekben nag békeſſęgben őrizet alat forgalmatoſon tartották, ſok egyéb reliquiákkal eggyűt.

Bizonyára csudalkozhatik mind az féles világ azon, minémű nagy békeſſęgben megh maraſztá csudálatosképpen azt az házat az VR Iſten Titus Veſpaſianus idejébẽ, mellyek Romai fe-

mai Fejedelmek vóltanak, kik nem egyébért jöttek vala, hanem hogy Ierusalemet tôböl ki fordicsák, és az környül való falukat, városokat ki pusticsák. De az Vr Istennek nag gongya viseléséböl, annak az háznak, melyben ez az szent kép vólt, és az benne lakoknak egy hajok szála sem eset le fejekröl, noha egy Tarazk lôvesnire aligh vólt Ierusalemtôl. Ez kedigh az Ierusalem romlása vólt Christus Vrunk menybe menetele után negyvenedik esztendöbẽ: Az az szent kép mind addig ot állot nagy békeséghben, migh szinte Sz: Ilona nagy Kostantinusnak az Anya (mely Kostantinust Sylvester Papa megh keresztelt vala) oda jutá Ierusalemben keresvén az Sz: Keresztnek faját: mellyet meg találván, minden késedelem nélkül mingyárást életéröl és ki mulasáról B: Szüz Mariának, szorgalmatoson kezdet tudakozni és kérdezkedni, nem egyébért, hanem hogy még-is valamit ö utánna marattat magához vehetne. Az Sidók arra azt felelék néki, hogy semmit nem tudnak benne? Mindazonaltal Felséged parancsolattyára az vényektöl tudakozni fogunk: Féltekben valami büntetéstöl az Csa-

ſárnétôl, mutattyák néki egy réghi házat az Sion hegye alat, mely ház az ô ſemeknek felette ſörnyü és rettegô vala, mert egy Sidó ſem mért oda kôzel menni; mindenik meg vakult, az ki oda felé közel akart menni. Azt az házat megh mutattyák néki, melyrôl ök gyanakottanak, hogy ott lakot, az vén Sidók tradicioiból: Abban kedigh az házban, mind éltében Szüz Mariának, s mind kedigh menybe vitele után kereſztjének laktanak Apácza módon ſüzeſſéghben éltenek, az VR Istennek ſólgálván benne.

Bé ment Sz: Ilona Aſſony, nagy tiſteſſégel böcsületit megh adván mint affélé ſ: helynek, az mint hozzá illet affélé Istenfélô Aſſonyállatnak: Mellyet látván az ott való ſüzek, és özvegyek, nagy örömmel mint bizonyos békeſſég hozo Aſſont fogatták, ſerencseſitették és örömeſt láttak, és az ſerencselés után: Kérdezkedni kezdé Bóldog Szüz Maria életérôl, és az arnyék világhból való ki mulaſáról: Nem egyéb vólt az oka, hanem hogy valami reliquiaihoz juthatná, mellyek töle maradtanak vala; ki mulaſáról meg érte: Mert megh

bé-

beſélék néki mindenképpen hogy az Vr Iſten mely csudálatoſon mind addig-is meg maraſtotta őket, az után, az reliquiák felől kezde tudakozni, hogy réſzt tennének benne néki, ha vólnának, és minemű helyen tartanák őket.

Az kedig az ſzent gyülekezet meg értvén hogy az Iſten akarattya, hogy abból az házacskából, melyben Bóldogh Szűz Maria lakot ki terjedgyék ez ſzéles világra az ő dicsiréti; megh nittyák néki az kincstartó kamarát, melyben nem kevés reliquiák vóltanak, mellyet ők nagh böcsületeſen reytekben tartottanak annyi ſok eſztendőtűl foghva. Szt Ilona bé menvén abban az reytek kamorában, reá ſabaditák őtet, hogy valamit kivánna, és feretne, és mennyit akarná annyit venne magának az reliquiákba. Azon kivűl vólt abban az kincs-tartó kamarában, az tővis korona, mellyel az Sidók Chriſtus Vrunkat megkoronáztak vala: Az Longinus láncz faja-is, avagy dardája, mellyel Vrunknak óldalát által verte vala az kereſzt-fán: Azon kivűl két lepedő, eggyik az melybe mezitelenſéghét Chriſtus Vrunknak bétakartak vólt, mikor az kereſzt-fán függőt; az máſik az

melybe

melyben bé takartak vólt Christus Vrunkat, mikor az ſent Kereſztfáról le vötték vala: Azokon az lepedökön mintegy ki nyomtatva váltanak Christus Vrunk ſebei, mellyet veſsöckel és réſs oſtorockal megh ſebeſitettek vala az Sidók, ez mai napig-is meg tetczenek: Harmadik lepedö is vólt ot, mely ſent Iános feje vitelekor, alája tették vala, hogy az porban ne eſſék, tiſztán viheſſék Herodes eleiben, és az buja tobzodó Aſſonnak. Az többi közöt vólt ez-is az ſent Lukácstól irattatot kép, melyrol it emlekezünk.

Azokat az reliquiákat mindeneſtöl fogva fel rakta az Hintojában az ö akarattyokból, de leg kiválképpen Iſten rendeléſéből (annakokáért mert megh haragut vólt az Vr Iſten az ot való kereſztyénekre, ſán talan ſok bünökért: Azért-is hogy jövendöben következnek hogj az Szerecsének el foglalni kéſzültenek vala az ſent földet, nem akarta tovább hogy oly drága reliquiák ot maradgyanak: Mert az Vr Iſten az töb ſentek reliquiait-is, az kik ot találtattanac külömb külömb féle orſágokban el hordani engedet vólt csudálatos providentiajából) fel rak-

fel rákván maghával vive ßent Ilona Koſtanczinapolban, Koſtantinus Csaßárnak az ô Fiának.

Az után hogy Coſtantinus Csáßár csudaképpen Szent Péter Szent Pál jelenéſęböl, pokloſſághból az kereßtſęgh által megh tißtult vala Romában Sylveſter Pápa által. Es ugy Csaßári ßékit által vitte vala Romából Koſtanczinapolban: Es Koſtanczinapol városát megh öregbite, Romához haſonlóvá el terjeßte, és megh épitete, maga nevétôl Koſtanczinapolnak nevezé, melynek neve vala annak elötte Bizantius, és ot lakot: Mert Romai birodalmot városával eggyüt az ö kereßt Attyának Sylveſter Papának, és utánna való Papáknak ajándékozta vala ôrôkſęgül.

Szent Ilona Aßony, minek elötte meg indult Ieruſalemböl elöb el inteßte, és hozzá kezdetetet az Egyházaknak épitéſekhez; Elößör mindgyáráſt azon az helyen, ahól Bóldogh Aßony lakot nagy Egyházat rakatá, az honnan az ſok reliquiákot el takaritotta vala: Más öregh Szentegyházat, ahól Chriſtus Vrunk koporſoja vólt, az Kalvaria hegyen-is nagy Egyházat épitteté, mely hires mind ez ßéles világon, mai napigh-is fen ál, melyben külömb külômb fęle orßághoknak nyelveknek Oltá-

rok és ezüst lámpások benne vagyon, és ßent Miséket mai napighlan-is raytok mondgyák, minden nap külömbkülömb nemzeteknek rendelése és providealása ßerént.

APPENDIX.

Az töb Szentegyházak fel álnak, mellyeket épitet vala Szent Ilona, de azt az Szerecsenek el rontották vólt, mellyet azon az helyen épitetet vólt, az holot Bóldogh Aßony lakot, és most már csak alacson kőfala ál fen, de megh is az Törökök megh bőcsülik, mert magos kő fallal környül vöttek, őrizvén hogy ollyan ßent helyre, vagy ember vagy barom mocskolodni ne mennyen bé, valami megh ne ruticsa. Az ott való Görögh Patriarcha nem győzöt eleget csudálkozni, hogy hallotta, hogy vadnak Kalvinista kereßtyének, Luterista és egyéb affęle igaz hittöl el ßakattak, azt mondta arra, nem hißem igyem hogy kereßtyének legyenek, mert ha igyem kereßtyének vólnának, bizonyára nem mulatnák el az ide való iövetelt, és hogy nékik-is az töb kereßtyénekkel eggyüt Oltárok vólna azon az ßent helyen, holot az mi idvőssęgünknek drága kincse, és az mi ßabadítónk az Vr Iesus Christus kint, halált ßen vedet: Es hogy itt kőßönneiek megh az ő idvőzitőiöknek illyen ió tétemén nyért: De hogy ide felé sem iőnek, nem igazán tulaydonittyák magoknak az kereßtyén nevét. Azt mondotta az ßarandokok elöt, mellyek onnan iöttenek.

Ö TÖDIK RESZE.

Mennyi ideigh vólt Kostanczinapolban Bóldogh Szüz Maria képe, micsoda helyen, hová és ki által vitetek el onnan.

EL vövé Kostantinus Csáßár az Annyától jó neven az drágha ajándékot, azt az Szent képet:

Bé vi-

Bé viteté kapolnajában, mellyet az ô Csaßári palotajához közel, nagy költſęggel és czifrán fel épitetet vala. Mely helyen ſok egyéb ßent reliquiák közöt és az Bóldog Aßßony képe ſok csudáckal hires lévén, ſok eßtendeig virágzot: Mind addig is az ideigh, migh az nagy Karolus Franciai, és Romai Királyonnan el viteté. Mert mihelt hozzá vôtte az Orßágot, nem ſokat mulatván hazánál, az ö kardgyát az Szerecsének ellen fel kôtvén, mivel hogy az ßent földet el foglalták vala, el indulá nagy haddal. Kinek ſegitſęgül ſok orßágokból, keteßtyén Vrak, Fejedelmek mentenek vala: Kik közöt Oroßlány new Lew Herczegh Podolyáról, Oroß Orßághból ment ſegitſęghül az többivel, az mely Herczegh fô várost Podolia hatarában épiteté fondamentomából, mellyet nevezteté Ilvonak, déák nyelven Leopoliſnak az Oroßlány névrôl.

Ackor megh vervén az Szerecséneket, az nagy Karolus Király, és az ßent fôldet megh ßabaditván pogány kézböl, az Vr ßületéſe után nyolcz ßáz elsö eßtendôben: Nagy gyözedelemmel vißa tért Olaß Orßágh felé, hogy megyen vala hadával az egyenes uton, és az Gôrögh határokban jutván, Galliakra akar vala kelni.

De holot megh hallotta vala azt az Nicephorus Gö-

rus Gôrögh Csáſár, mely Koſtanczinapolban akkor lakik vala: Koſtanczinapolból eleiben mene az Karolus Királynak, meghijedvén hatalmától, és tétete magát, mint ha ôrült vólna az ö diadalmának, ſerencseſiti vala ötet hoſſu ſerencses Vraſággal, de nem ſive ſerént: Mindazonáltal azt az ö álnokſágát az VR Iſten jóra fordità: Mert felette igen kezte kérni az Királyt, hogy Gôrögh Orſágh által és Dalmatia által menne Olaſz Orſághban, azon közben penigh, migh az nép által kôtözik az tengeren, hogy bé térne hozzája Koſtanczinapolban. (Csudálatos az VR Iſtennek nagy titkos tanácsa, imé az ö vitezét arannyal ezüſtel bôven meg ajándékozá, az mellyet Szerecsénektöl nyert vala: de hogy drágab Gemántok nincs az kereſztyéneknek, mint az ſent reliquiák, csudálatosképpen arra-is reá viſi az kereſztyén Királyt.)

Szavát fogadá, és reá haylék kivánſághára, az kereſztyén Király, és enghede az Csáſár kéréſének, bé mene Koſtanczinapolban az Csaſárral, mellyet az Csáſár böcsületeſen fogadván, gazdagon tartá egy néhány napigh. Annal inkáb megh iſmérkedvén az Karolus Királlyal, és hogy jobban megh mutatná jó akarattyát, és hogy jó neven vötte vólna töle az oda való jövetelt, megh nijttatá az

Király

Király előt drága Csaßári tárházát, minden valami ßemének tetczenek, és kivánna ßabadon hagyván hogy venne, és válaßtaná magának bizváſt, vagy Csaßári czifra öltözetiből, vagy aranyas hadi ßerßámokból &c. De hogy az kereßtyén Király nem vólt lakoma az aranyra, ſe drága öltözetekre, meg felele néki, hogy megh éri az ô jó akarattyával, nincs ßükſége reá.

Az után fel nijttatá Csaßári kapolnáját, mellyet Koſtantinus Csáßár épitet vala, és abban vivé az Királyt, mely kapolnában ßántalan ſok külömb külömb Szenteknek reliquiai vóltanak, mellyeket męgh Koſtantinus Csáßár oda takarittatot vala az ßent foldről; Es rend ßerént mind megh mutogatta néki, az Csáßár kedig csak azért mutogatta hogj valamit megh kivánnyon közzülök, és maghának válaßßon és tár ßekerire rakaſſon bennek, mely dologugy-is történt.

Mert mihelt megh látta az Csáßár akarattyát az kereßtyén Király, nem csak ßemét fordita reájok, de tellyeſſęggel ßivét-is: Es legh elôßör mihelt megh látá Bóldogh Aßony képét, az többi közzül azt legh inkáb megh ßereté, és mind hiſtoriával eggyütt, az mint Szent Ilona hadta vala ot, ugy találván ſęl felé tételé, mellette való történt csudáckal-

is eggyût, az kép mellé sok egyéb apro Görögh kövel rakot képecskéket-is rakatá: Azon-képpen az töb reliquiákat-is, vala mellyeket Szent Ilona Jerusalemből, és egyéb helyekről oda takaritot vala, mind az tár fekerére rakatá.

Az Király megh elegedvén affele drágha sok fent ajándékockal, és igen contentus lévén: Meg parancsolá az hadaknak, hogy mind el oszollyanak és kiki mind országha felé menny en, mindeniknek kedigh méltó contentatiot adni el nem mulatta. Aval kedigh az nyereséggel igyekezvén haza felé menni, akarván Országhát drága fent reliquiáckal megh ékesiteni, mellyet meg-is cselekedék: Mert ez mai napon-is találtatnak azokba az reliquiákba Aquisgrani Bóldogh Asony Egyházában, mely egyházban testamentomában megh hagyá magát temetni, és most-is egészlen ott nyugszik az teste, el nem rothadot.

Azonközben az felül meg nevezet Oroszlány Herczeghez követek jövének Országából, hogy az Podoliát igen rabollya az Tatár, mely Herczeget az Király magával el hivot vala Olasz Országban, és már reá haylot vólna Olasz Országot meg látni: De hogy az követek érkezének, haza kellet térnie: El mene az Királyhoz, és megh beszélle nékie az ő Országa

ſága követſégét, bucsuzék az Királytól, hogy Orſágában való haza menetele ſabad legyen, mert ſok kárt tötték vólna Orſágában az Tatárok.

Az Király kedigh az Herczeget igen ſerette egygyüſégért és hüſégért: azt felelte néki az Király bucsuzására, hogy nem csak ſabad haza menetelt illyen ſükſégekor nem engedne, de ollyan hüſéghért valamit kivánna, mindent megh cselekeſik érette.

Az Herczegh hogy gyakorta az elöt (migh az Király kezében került) az Bóldogh Aſſony képe elöt ſokot vala imátkozni, migh ot vóltanak az Csáſár kapolnajába, mihelt fel nijtották bé megen vala imátkozni, azon kérvén Iſtent az kép elöt ſokſor, hogy megh ne tartcsa tôle az Csáſár, vagy az Királyt kéri reá hogy nyerje megh tôle. De hogy az Királynak atta az Csáſár, nagyob reménſéghe vólt hogy megh nyeri az Kirülytól, és megh nem tartya tôle, kiváltképpen hogy már ô maga az Király ajánlotta maghát reá, hogy valamit kivánna, megh nyeri, jobb reménſéget adatot, mely ben meg ſem csalatkozot.

Az Királyi ajánlaſával megh bátorodván az Herczegh, alázatoſon az Királytól az Bóldog Aſſony képét kérvén, azt mondá, hogy contentus

léſen

léßen vele, nem-is fog kivánni tôbbet tõle: Az Király kedigh noha legh fôb és drágha kincsének tartotta az tõb reliquiák kõzõt azt az képet, de hogy már megh mondta vala az ßót, mint ßinten Herodes Szent Ianos feje vitele felõl, hogy megh léßen adva valamit kivánna tõle, és megh adta az Herczegnek hiſtoriajával az képet.

El vévén nagy õrõmmel az Herczegh az képet, és megh kõßönven az Királynak ily kivánſágos ajándékát, ighen gazdagon aranyban és ezüſtben foglalván drága kõveckel bé rakattatá, az eleit arannyal, az hatullyát merõ ezüſtel bé vonatá, és ugy fel tétete az tõb Királyi ajándékával az tárßekerére, nagy bõcsületeſen Orob Orßágban Podoliára hozá, Belz nevũ várában le tétete, bizván erõſſęgéhez az várnak, és az Gõrõgh hiten való Papoknak bizá kezekben, erõſſen megh parancsolván, hogy ſemmi idegen nemzetet ne bocsátanák hozzája az Oroßokon kivũl.

APPENDIX.

Megh neveznének ez moſtani idõbeli uy kereßtyének bennünket, és azt az Herczeget-is kivált-képpen ollyan nagy nemzetnek, hogy ollyan hũ ßolgálatyáért, oly nagy fáradſághért oly kicſin contentatiot kellene kérni. goromba parabiſághnak itilnek lenni: Mely ßolgálaton nem cſak kõltſęgét bõvõn kõltõtte, és nem keveſet teſti iavait, ruháiát veßtegette, de męgh magha életét-is kéß võlt le

tenni

tenni az Király mellet, ollyan hűſęgért, nyughatatlanſágért elég keveſet kivánt, ugy-mint az egy képet, igy az gorombak elmélkedhetnének

Egy elſő tekintetből tetczik lenni gorombaſágnak, de ha iól megh viſgallyuk, ezt az dolghot iól megh hánnyuk, vettyűk, nem gorombaſághnak, de nagy eſzeſſęghnek talállyuk és itilhetűnk lenni, és bőlcs elmeiéből ſzármazot erőnek és eſznek: Mert oly contentatiot válaſztá maghának, az mely őtet ſzűkſęgekoran megh ſegithetne, és Orſzágát, ſ házataiát minden gonoztól megh óltalmazná, ſőt megh áldaná: Mint Obededon házát az Vr Iſten megh áldotta vala, az békeſſęgh ſzekrenyének ielen lételébe, és hazánál való le tételeiért: Ez kedigh abrázattya annak az békeſſęgh ſzekrenyének, melyben az Vr lakot ez főldőn kilencz hólnapigh: Moſtan penigh él az felſő őrvendetes Ieruſalemben, és őrőcké vigad vele eggyűt: Itt kedigh ez főldőn az ő Szent Annyának kőnyőrgéſét az hivekért, és az kik bőczűlik az ő Szent Annyának képét ſzűkſęgekorán az Vr Iſten megh ſzokta halgatni, és őket háza táiokat megh áldani.

Mert az mint David az ő Soltarába mondgya: Pinz, réſz, lő és erőſſęgh meg nem ſegiti az fęrfiat, hanem az Vrnak ereie.

Azt is talállyuk az Lengyel Kronikákban, hogy az Lengyel Kazmér Király, melynek Iuſtus vala neve, noha mindenkor elégh fegyveres népe vala, ugy annijra, hogy minden ellenſęgi rettegnek vala ő előtte, és minden hadakozáſában ſzerencses lévén, de mindazonáltal nem bizot ereiében, ſem az várainak erőſſęgekben, hanem mind az egheſz Orſzághnak egyenlő akarattyából, kőveteket kűldé Romában, harmadik Lucius Papához, kérvén azon az Pápát Orſzágával eggyűt, hogy valami óltalmazó Patronuſnak tetemét adná, mely az Lengyel nemzetnek, és elſő városinak Pruſſia tartomanyától, Tatár Orſzághtól, és egyéb ellenſęgétól, mely kőrnyűle vólnának, ſzűkſęgek-korán azok ellen kő fala és báſtyáia, árka, és óltalmazóia lenne halála után.

Megh cſelekedék az Pápa, és el kűlde nékik Szent Florianus reliquiait 1803 Eſztendőben. Ollyan óltalom alá az Papiſtáknak elei folyamtanak, többet biztanak Szentek imádſágiban, hogy ſem mint fegyverekben, es egyéb ereiekben: Annakokáért minden

hadi viselésekben ßerencsések vóltanak. Iól emlekezfenek reá az ßent David mondására: Nem ßabadul megh az Király az sok népének ereie által, és az Golias nem ßabadul meg az ő ereiével. Csalárd az ió ló is ki ßabadulásra, és bővölködő ereiében megh nem ßabadul az vitéz.

Bizonyára nem egyéb az oka az romlot orßágunk pußtulására, hanem az, hogy se Szent István Királynak, se az tőb ßenteknek tetemi nincsenek kezűnknél, hanem ki pogány kézbe, ki másut sőt az mi legh nagyob, az Isten ßűlő Aßonyunknak tißtessęge nincs, hanem hová felé fordulunk orßágunkba, káromkodást inkáb hogy sem mint bőcsűleti felől hallanánk valamit, méltán ßenvedűnk Istentől ő ßent felsęgetől azt az ostorat. De ha hozza folyamnak megh s az Anyaßent-egyháznak labához esnénk, kegyelmet nyerhetnénk.

HATODIK RESZE.

Miképpen költ ez az ßent kép Oroß Orßágból Lengyel Orßágban.

HAmarsággal az után hogy Kostanczinapolból el hozta vala ezt az ßent képet, az Herczegh magtalan megh hala: A val bűntete megh az Isten ötet, hogy megh tiltotta vólt az igaz kereßtyénektől ezt az ßent képet, mely mind az egéß kereßtyén sęghnek vigaßtalására adattatot vólna Istentôl: De ö azt Isten ellen az Papistáktól megh tiltotta vólt, és méltatlanoknak itilte ôket lenni, az Oroß Papok tanacsából, mint hogy maga-is Oroß vólt.

Arvaságra maradván Oroß Orßágh, és gondolkodni fogot vólna Vráról, azonkôzben Lengyel

gyel Kazmer Király, melynek az Attyát Loketkának hiták, az nagy erejével reá menvén, és birodalma alá haytván Lengyel Országhoz kapcsola 1349. Esztendőben, de nem mindenestől fogva: Mert öt erős vár, mellyek biztak erejekbe, partot ütötték vala, mellyek közöt vólt erős Belz vára-is, kiben ez az Szent kép vólt: Mellyeket az után Ludovicus Magyar Országi Király megh haytá, mely Kazmer Király után Lengyel Királysághra választatot vala 1370. Esztendőben, erejeket megh rontá, és öröcké való időkre Lengyel koronához kapcsolá, megh eggyesitvén az Oroszokat, megént vitza mene Magyar Országhban.

Gubernátorúl penighlen hagyá Lengyel Országhban Slesiából való Opoliai Herczeget Lászlót, melynek gondviselőjül és Vrasághúl hagya Oroszországot: Kinek az Oroszok megh uijobban rebellizálni kezdvén, kivált-képpen az felül meg nevezet öt vár, mellyeknek az nevek imez: Chlem, Savolosa, Grabocs, Horodlo és Belz: De hogy öket hamarsággal az Lengyelek le csendisiték Opoliai László Herczegh gondviselése után, és hivecké tévé, az Vr születése után 1375. Esztendőben. Az le csendesités után az várakat el járván az Herczegh latojúl, tárházakat és egyéb várhoz való eszközöket

nézegetvén: El érkezék Belz várában-is, melyben sok egyéb kincs kôzöt meg találá ezt az szent képet-is, elôl arannyal, hatuso réßét merô ezüstel bé vontat, és drágha köveckel rakottatat, melynek szépségét nem láthatta jól az sötétben (mert sötét helyen állot) megh parancsolta, hogy hozzák ki onnan, és fényesseb palotában tétetté, látván szépségét felette igen megh kedvelé, és igen gyönyörködni kezdé benne, az helyt-is megh szereté és lakohelyül választa maghának Belz várat, kevés szólgáló népet hagyván mellette, az többinek megh hagyá, hogy el oßollyanak.

Megh hallotta azt az Litva Orßági Herczegh Tatárockal eggyüt bé randult Oroß Orßágban, és nagy kárt tött, az Herczeget Belz varában ben ßoritván, megh ßálák reá Belz várat, mellyeknek meg nem felelhetet, mert láttak az várból, hogy nagy erejek vagyon: aitatoßághra adta maghát, az VR Istent kérvén azon, hogy csudállatosképpen meg remicse ôket: az kép elött imátkozván Bóldog Szüz Mariát kérvén, hogy imátkozzék érette, hogy csuda-képpen az VR Isten adgyon erôt nékie, támadhaßon ellenek, és remicse megh öket, és ßabadicsa ki kezekböl.

Meg térden álvaimátkozik vala az Herczeg azon

azon-kőzben ostromollyák az Várat az Tatárok, és tüzes laptákot, nijlakot bocsátgatnak az várban, mely nijlak kőzzül egy nijl nagy sebes sivással bé-esék abban az palotában, melyben imátkozik vala az Herczegh, és az torkában akadá Bóldogh Szüz Maria képének. Mellyet látván az Herczeg, még annál inkáb megh ijedé, és sorgalmatosban kezde imátkozni, nézvén az megh sebesült képre, mondá hangos torokkal: Miért (igyem) Bóldog Szüz Maria nem álasz bossut illyen gyalázatodért, mellyek igy csufollyák tégedet, tégy róla szentséges Asszonyom mert tehetz.

Csak aligh mondhatta ki azt, imé az Vr Isten csudálatos-képpen magha hadát segitségül bocsátá néki, az ellenségnek megh remülésére és meg győzésére: Azon-kőzben nagy kődet bocsátá az Vr Isten, mely kőd környül vővé az várat, és az váraſt és az kődből tetczet az pogánysághnak, hogy nagy crős had jön ellenek, sockal nagyob és hatalmasab ő náloknál, és immár sinten raytok vagyon fegyvereket zörgetvén: Nem külömben mint Samaria alat, vagy Bethulia alat Holofernes hada. Igen megh ijedvén ollyan látáſtól az pogányságh, saladni kezdenek, ugy annyira, hogy mint az vakok kiáltván egy máſt vágják vala, halván nagy csattogáſt, azt

gáſt, azt alitván, hogy meg elegyedet vélek az kereſztyénſég, és ugy ki hova látot ſaladot, mezőkön ſervel buydoſtanak, vár alat ſervel bolyongottanak, mint az vakok nem tuttâk el menni.

Látván azt az Herczegh az várból, és ava-laz kevés néppel mely mellette vólt, az várból ki megyen utánnok Iſtennek ajánlván magát, Bóldogh Szűz Mariát ſegitſéghül hiván, nagyob réſzét közzülők le vága, egg ik réſzét elevenen el foghá, az többit megh remitvén el ſelleſté.

Megh köſzöne az VR Iſtennek illyen jó téteményét, Bóldogh Szűz Mariának eſedezéſét, hogy oly diadalmat vehetet az pogánjſágon, és oly nyereſséggel megh áldattatot: Az foglyokat vasban veretvén, eggyik réſzét Magyar Királynak Ludovicuſnak küldé, megh irván néki, miképpen az kép elôt imátkozván az VR Iſten, és Bóldog Szűz Maria megh halgatta vólna könyörgéſét, &c. Azon kére az Királyt levelében nagy alázatoſon, hogy azt az képet ajándékozná néki.

Az Király jó neven véve tôle hűſségét és ſólgálattyát, az foglyokért megh köſzöne azon követek által, az Bóldogh Szűz Maria képét néki ajándékozá.

Mely.

Mely kepnek igen örülvén az Herczeg, nem akart már vele továb Oroß Orßághban mulatni, fęltvén, hogy vala hogy az pogányságh ki ne vonna kezébôl, és meg ne trefálnák az ßent képet: sietet vele hova hamarèb Sleßiában Opolia városában ôßtôl maradot joßágában.

De az Vr Iſtennek csudállatos az ö meg foghatatlan akarattya, nem ugy kel lenni annak à mint mi akarjuk, de az mint Iſten akarja: Az képet mikor el akartak venni, és az ßekérre tenni, nem engedte magát helyéböl meg mozditani: Mely csudát látván az Herczegh, megh ijedé, imátſaghnak eſſęk ugyan ott az kép elött, Iſtent ô ßent felſęgét kérvén, és Bóldogh Szüz Mariát, hogy jelencse megh mit kelleſſęk cselekednie az ßent képpel.

Vgyan azon imátſághán, el aluvék az Láßlo Herczegh, mely álmában megh jelente néki az Iſten akarattyát, és Bóldogh Szüz Maria tetczéſęt, hogy az ö képet Czeſtehova fôlôt való hegyen Sleßia felöl le tenne, mely világos hegy Olſtini várhoz két mél-földen vagyon, azon épiteſſen Kalaſtromot. Fel ſerkenvén az Herczegh, mindent meg igire, hog meg cselekeßi, csak męgis házához közé leb viheſſe: Az után az képet minden akadaljnélkül fel tehettek az ßekérre, és arra az helyre el hozta, mely

mely helyt megh mutatta vala néki Bóldogh Szűz Maria Szent Berthalan nap után való Szeredán, Vrunk ſzületéſe után 1382. Eſztendőben. Mely megh nevezet hegyen, Kalaſtromot és Szentegyházat épitette, és jobbágyokkal Kalaſtromhoz való jobbággal megh ajándékozá, örökké való időkre: Első Remete Szent Pál ſzerzetinek kezében, nagy bőcsületeſen adá; Mely ſzerzet 22. Ianos Pápától approbáltatot vala Vr ſzületéſe után 1308. Eſztendőben Magyar Orſzágban lévőket, mert megh akkor Lengyel Orſzágban nem vóltanak: Vgy oſztán Magyár Orſzághbol Ludovicus Király kűlte őket ide az ſzent kép kedveért, Rudlinski Ianos Krakay Püſpök idejében, ataiba mind Magyar Orſzághban s-mind Lengyel Orſzágban igen virágzot az az Sz: Religio, egyéb Religio megh nem igen vólt, az után támattak egynéhány ſzerzetek.

APPENDIX.

Találhatnak oly emberek kiváltképpen ez moſtani időkben, mellyek kereſztyéneknek tartyák magokat lenni, magok kik azt mondgyák, hogy hijába (ugymond) az megh hólt ſzenteket ſegitſéghül hinia, avagy hogy imádkozhatnának az elevenekért, (ſőt másoknak-is azt hirdetik) mert magokkal iól tehetetlenek, és nem hallyák az mi imádſáginkat, ſem ſemmi bűnſégünket nem látyák: De igen eſmeriék megh magokat mint az Longinus.

Nem

Nem hogy az Istennek ſenti nem látnák, vagy nem hallanák imádſáginkat, de megh az képe is az Szenteknek Istennek csudálatos ereiéből láttyák, hallanak, ſólnak, kezekkel birnak, és lábokon iárnak.

Halgasd iól reá, im rend ſzerént elô ſzámlálom ôket:

Az Feſſület megh ſólalá Aquinasbéli Sz: Tamashoz, és Szent Alexiushoz azonképpen, kereſd fel az ő életekben ugy találod nem külömben, Neapolis városában: Azon-képpen megh ſólalá Bóldogh Szűz Maria képe Szent Hiacinthushoz, ugyan azon Bóldog Szűz Maria képe megh ſólalá ama z Egyház fiuhoz, mely ſent Alexiuſt űz vala ki az Egyházból, zárogatván az Egyház aytáiát előtte.

El forditá ſemeit Bóldogh Szűz Maria képe amaz kegyetlen Anatoliuſtól, az mint Nicephorus bővön ír felőle.

Iól hallotta az Bóldogh Szűz Maria képe Szent Bernatuſt, mely azt mondgya vala Szűz Mariához az képe előt imádkozván: Mutaſd megh magadat Annyának lenni, &c. Mely képe azt felelé: Io fiam im megh mutatom, és ki nyuytván az kép iob kezét megh foga maga mellyét, és teijet nyoma ki maga mellyéből, és ugyan folni kezde az tey. Kereſd fel Boromeuſnál, megh találod az Annal: 580. Kezekkel birnak, mert megh tartoztatá az Geteus nevű Tőrőket Koſtanczinapoli kapuiában, az kép kezével ruháiat meg fogván Bóldogh Aſſony képe. Képek iárnak: Mert Nazaretből Sz. Lukácstól faragot kép, mely abban az házacskában vólt, mellyet az Angyal előſőr ielen létével megh ſentelt vala, és holot Szent Lélek Isten ſállot Bóldogh Szűz Mariára, mikor az egéſ emberi nemzetnek idvőſſege kéſſitetet: Holot az Szent Háromſághtól kővetſegét megh beſélt vala az Gabriel Archangyal, és ottan méhében fogadá Bóldogh Szűz Maria Vrunkat. Az után az pogánſágh el foglalván az ſent földet, nem akará, nem-is maradá tőbbé ot, hanem egynehány ſáz mélyföldre az tengeren által hozatá, és által iőve emberi erő nélkül Olaſ Orſághban, Lauretom nevű hegyen allapodék megh: Mert az hatalmas Vr Istennek kőnyű ſenti által mindent megh cſelekedni, azonképpen azoknak képeij által-is, mert az mi az embernél lehetetlen ez földön, mindenek lehetſeghesek Isten

 előt.

elől : Sőt megh is mondta vala Christus Vrunk az ő Szentei felől azt, hogy ti nagyob csudákat fogtok cselekedni nálamnál, menybe menetelem után, mert én veletek lések világh végezetighlen: És ha azt mondgyátok az hegynek, hogy eggyik helyről az másikra menjen, erős hitetek lévén, megh lész. Vrunk mondása, az mint megis történt Aquinásbéli Szent Thamásnak.

Azt kedigh nem egyébért cselekedte az Vr Isten, és sűntelen most is cselekeszi, (az az, az Szent képek által csudákot) hanem által látta vólt ő Szent felségge idővendő időkben bontakozását az hitben az keresztyéneknek, és hogy megh mutatná azzal, hogy az Szentek az ő mondása szerént élnek és megh nem holtak, csudákot tésznek most is mint mikor ez földön jártanak.

Könyű vólt az Vr Istennek ereiét megh mutatni Moyses vesőiébe, azonképpen Illyes palastyába, Balaam szamarába &c. Hasonlóképpen, és nem külömben most is Isteni erő vagyon az Szentek reliquiaiba és képeibe : kivált képpen affele képekbe, mellyeket az Szentek irtak, vagy faraghtak : Mint Nicodemustól faragot tsőlet Alexandriába Szent Athanasius Püspők idejében, minémű csudákkal virágzot, megh találod az ő életébe. Olvasd életét Szent Athanasiusnak.

Ne csudáld hát, hogy az Vr Isten sűntelen kű ömb külömbfele csudákkal megh aiándékozta ezt az Szent képet is, mely itt vagyon világos Czestehoy hegyen való Kalastromban : Mert eggyik oka ez, hogy nagy reliquiáia vólt Boldogh Szűz Mariának, Szent Ianos Evangelistának: Azonképpen Szent Lukács Evangelistának szarasága körülette az megh irásán. Virágzik tehát csudákkal most is, és migh világh fen lésen megh nem sűnik, az mint alább megh értez.

HETEDIK RESZE.

Az jegyekről, mellyek az orczaján vadnak az Szt: képnek, mely it vagyon Czestehon.

Azon ki-

Azon kivûl mellyet az Tatárok nijllal megh ſebeſitettek vólt, mikor megh Belz várába vólt (az mint felûl megh irtuk) vagyon két jegy az jobb orczáján, Bóldogh Szûz Maria képének, mely jeleknek hire az emberek közt csudaképpen magyaráztatik, némellyek kôzzûlök azt mondgyák hogy oſtor csapás: Haragos vólt ugy mond az kocsis és ugy oſtorral ſuytotta azért, hogy megh nem mozdulhatot vele. De minden okos ember eſében veheti, hogy nem ugy vagyon, az mint affele emberek mondgyák, mert oly drágha képet, és oly drágán fel ôltôztettet, nem ugy magan láda vagy toknélkûl ſoktak hordozni, és hogy oly könnyen hozzá juthatot vólna az kocsis, nem kel hinni: Héába tehát az felöl másképpen velekedni, hanem ugy az mint történt im aláb megh mondom.

Minek-utánna megh égették vólna Huß Ianoſt, káromkodáſájért és eretnekſegejért, helyébe Siska nevû eretnek támadá fel, máſſal haſonloval magához, melynek neve vala Pragai Ieronymus.

Az az két eretnek mint ſinten Datan Abironnal, mind az eghéß Romai Anyaſzentegyház ellen fel támadának, ſintén ataiban mikor az ſzent Atyák Koſtancziában Conciliomot hirdetenek, és gyülekezetben vóltanak, ök az alat ſok Huſita eretneke-

ket gyűytvén, némely roß Pápiſták-is hozzájok adtak magokat; mint ßinten David ellen Abſolonhoz: Mellyeckel Cseh Orßágban kezde dulni, kereßtyéneket foßtani, Egy-házakat rontani, Kalaſtromokat pußtitani, Papokat, Barátokat iſonyu martyromſággal ölni.

Ez kedigh az dologh forgot Sigmond Csáßár idejében, mely negyedik Karoluſnak Cseh Orßági Királynak fia vala, VR ßületéſe után 1410. Eßtendőben.

Altal jára az meghólthatatlan pozár tűz, és az iſonyu ßélvéß mind az egéß Cséh Orßágot és Sileſiát, és által kele Lengyel határokra-is, de leg kiváltképpen az Czeſtehoy világos hegyen való Kalaſtromnak jutá. Véletlenűl bé eſvén az Czeſtehoj világhos hegy Kalaſtromban, az Barátokat ßegényeket ſokat imátſágokon találván, azokat ugyan ott az Egyházban le konczolván, kik kivűl az Kalaſtromon vóltanak némellyek megh maradtanak: Az Kalaſtromot fel dulván, az után az Egyházra megh uijobban rohanván az Szeggeſtyét és az kapolnát fel rontá, mellyet el nem vihettenek vagy nem tetczet nékik, el vaghdalták vagy megh égették, mint hogy ßokáſok az nékik: Kelhéket, monſtrancziakat, kaßulokat ßekerekre fel rakának: V-

tollyá-

tollyára az Bóldogh Asszony Oltarának esvén, fel rontották az Oltárt, ki vették belőle az képet, (mivel hogy mindenkor pelech alat ál, nem könnyen jutottak hozzája) az drágha kövekből ki fosták, aranyát, ezüstét róla le vonván, és utollyára szekérre nagy nehezen fel tévén, megh parancsolták az szekereseknek, hogy utánnok vigyék hova hamáréb. Ez kedigh az dologh történt és lőt Virágh Vasárnap után nagy szeredán, Vr születése után 1430. Esztendőben.

Mely képet, mikor az duló, fosztó, tolvayló had után akarnának vinni, az szekér helyéből semmiképpen megh nem mozdulhat vala az kép alat, sok lovat fogattanak az szekér eleiben, mint egy álgyu ala, de nem tölt kedvek benne, mert az szekeret mintha bé ástak vólna az földben, szinten ugy merőn állot, hámokat, hámfákot, köteleket, nem keveset vesztegették el héába.

Látván azt eggyik közzülök, nagy haraggal az szekérre fel hághván, és az képet kezében vövén, nagy sebesen le veté az szekérről, és az földhöz oly szörnyen üté, hogy három felé hasadá, de mind azonáltal mind az két abrázattya, szép éppen megh maradá, semmi hasadék nem esvén raytok; ugymint, Bóldogh Asszony képen, és kis Iesus képen.

Csudálkozván azon eggyik álnok hamis vitéz, kiáltani kezde az tõbbi után, kik elõl mennek vala, hogy viſza térnének hozzája, és látnák megh ôk-is azt az csudát: Mellyek kõzzũl egy oda rugazkodván, és hegyes tõrét kivonván, mind addigh akarta vagdalni, mig valami darab maradot vólna benne, (de nem akarta az VR IESUS, hogy az õ ſarat megh roncsák az kereſztfán fũgvén, ugy ezt az Sz: képet-is:) mihelt kétſzer vága męgh káromkodván, héába, ugy mond, mert moſt aprora kel romlania, tôbbé nem hagyom balvanyozó Papiſtáknak éppen ôtet: Két ſebet eytvén Bóldogh Szũz Maria képének jobb orczáján. Harmadſzor akar vala vágni, de nem lehete, mert mindgyárt az gutta megh ũtõtte, és nagy kinnyal rôvid idõn mulva nagy ſõrnyũ halállal hala megh. De męghis máſik-is találkozék oly mérez vitéz, hogy ugyan végét akarja vala érni az ſent képnek, de azt-is az VR Iſten hirtelen csudaképpen vakſággal veré megh, nem kũlõmben azokat-is, mellzek kõzzel valának az képhez. Az tõbbi kik hátúl maradtak vala, látván az képet megh haſattat, ſárban bé kevertettet, ſokakat az társaſágh kõzzũl vakokat kõrũlette tavúl kerũlik vala, és ſietnek vala el menni az ſereg után.

Az tá-

Az táborok már egy milföldön az Kalastrom túl meg ßállot vala, vißá térvén hazájok felé, Zdbo nevü falunál, mely falu Olystini várhoz való; mig az utollya az tábort el érte, addigh már az Istennek ostora reá ßállot az koborló táborra, mert sokakot halva találtak bennek.

Csudállatos ßörnyü ostora Istennek lön raytok, mert oly rut ißonyu hirtelen betegsęgh támadá köztök, nagy utálatos büdös döghleletessęggel, ugy annyira, hogy mint az le omlot kéve hullottanak az dôgh mia ßörnyü halállal halván az fôldre, kevesen közzülök, kik hámaréb ki rugazkodhatnak vala, orßágokban egéssęgben mehettenek hirt mondani, és az nagy csudát meg beßélleni.

Azokat kedigh az megh hólt dôgleletes testeket, sem az ebek sem az madarak nagy büdössęgek mia megh nem ehették: De ha csak kôzikben valamely vad, vagy eb ment-is, mindgyárt ßôrnyü halállal hólt meg; az madár kedig csak által repült-is raytok, le esvén meg hólt az-is.

Látván azt az kôrnyül lakó falukból le telepedet paraztságh, hogy ha eleit nem veßik idejen, tehát mint magoknak, mint kedigh barmoknak megh árt, az mint legh nagyob óltalommal lehetet, hogy magokat megh ne dögesicsék, gondolák

azt,

azt, hogy egy hosszu árkot csinállyanak, azt megh ásván, beléje vonnyák hosszu gerebléckel az árokban az testeket, és ugy temessék el, halmokat hayttván reájok, mellyet megh-is cselekették: Mely halmok bizonyságul némellyek mai napig-is megh tetczenek, némellyeket immár az paraztok el vonogattak, és el szántották: Az szántásban az paraztok találtak fegyver-derekakot, és egy hadi szerszámokat, mely vásból ál.

Most immár megh viszatérek az eleire, az képen eset jegyekre. Azok tehát az jegyek, mellyeket az felül megh irt tolvayok eytettek Bóldog szüz Maria képen, mai napigh-is fényessen megh tetczenek, és mint ha vérrel bé foltak ugy tetczenek.

Az nagy háboru szélvész után, csendes idô érkezvén támadá; az el kergetet Barátok viszatértek az Kalastromban, megh nézik minden szegeletét, hát mind pusztak, az képet meg nézik, hát nincsen, nagy somorun ki mennek, és az Szentegyházon kivül három darabba hevervén megh talállyák, mellyetôk fel szedvén nagy bánkodva, megh törlögetnek az sárból, tachonból és egyéb mocsoghból: Az megh ölt Baratoknak-is testeket, mellyeket szervel hól Szentegyházba, hól azon kivül találtanak, fel szedegetvén el temették.

Az kép-

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM KÖNYVTÁRA

Az képnek darabjait fel ſedvén, Krackoban vivék, és az ſerencsétlen történt gyalázatot, puſztaſágát az Kalaſtromnak meg beſelvén az Királynak, mely László Király csak ackor jöt vólt Pruſſia hadból. Igen ſanakozot rayta az Király, hogy illyen gyalázatot tették az ſent képen, azonképpen az Barátoknak eſetin, és az ſent helynek történet dolgán: Gondolkodot róla, miképpen iſmegh helyére hozhatná az képet, és az ſomorodot Barátokat megh vigaſztalhatná. El vévén tülök az képet, és az Krakay Tanácsnak adá, mellyeknek meg parancsolá, hogy nagy örizet alat tartanák: Azonközben meg parancsolá, hogy bé hiják minden felöl az Kép-irokat, hogy öſſve gyülvén ſép modgyával helyére enyvezzék, és az jegyeket feſtéckel csinállyák bé.

El vévén az Tanács az képet, az város házában vivék, holot mind untalan vigyázok vadnak, örizet alat tartván: Azon-közben öſſve hivák az Kép-irokat, Király ſavával megh beſélék nékik Király parancsolattyát: Kezekbe vévén az képet és öſſve tévén, az mint vólt, nagy könnyen öſſve enyvezödöt, és öſſve nöt; az Király tárházából adván bövön aranyat, ezüſtet és drága köveket. Meg enyveztéke az faját, az képet helyére állattak ſépen,

de az jegyeket ſemmi=képpen bé nem feſthettek : Mert az mely feſtéckel nappal bé feſtették, étczaka le hullot róla.

Halván azt az Király Kép-irok tudatlanſágának tulaydonitotta, hamarſággal Gŏrôgh és Oroß Kép-irokért kŭldé, azokat=is elô ßóllitván, ŏnékik megh parancsolá, hogy mentŭl ßebben tudnáják, csinálnák bé azokat az jeleket, ŏk fel fogadván, igen kŏnnyŭ dolognak vélték lenni, de igen megh csalatkoztanak ŏk-is : Mert valamit nappal bé feſtettek, étczaka haſonlo=képpen tŏrtént, mint az Catholicus Kép-iroknak.

Azt látván az Király, eßében véve, hogy az Iſtennek akarattya, hogy miképpen az ŏ kezein lábain, óldalán lévŏ ſeb helyeit itilet napig meg tartya, haſonloképpen az ô Szent Anyának képen eſet gyalázattyát itilet napig meg tarcsa, az eretnekeknek nagyob confuſiojokra.

El vévén az Király, az Krakay Tanácstól az képet, fô Vraktól és Vdvara népétŏl bŏcsŭleteſſen az Iſtentŏl néki válaßtot helyre kŭldé, mely Vrakhoz és udvara népéhez ſokan kŭlômb kŭlŏmb helyekrŏl, Bóldogh Aßonnak bôcsŭletiért hozzájok atták uti tárſúl magokat, és ugy kéſęrték az Czeſtechoy világhos hegyen lévŏ Kalaſtrom mellet való

Egyház-

Egy-házban processioként. El vévék az Barátok az szépen megh csináltatot Bóldogh Szûz Maria képét nagy böcsületesen. Az Királynak és az Vraknak s-az több Nemeseknek, mellyek oda kisirtették vala, igen alázatosson megh kösönék, az elöbbi helyére tévék.

Holot ez mai napighlan nem külömben mint az elöt nagy csudáckal virághzik, és fényesen fénlik, mint az fényes haynal csillag: Nem csak Lengyel Országhnak, de az környûl való Országoknak is hasznára, és az nagy Istennek dicsiretire, és Bóldog Szûz Mariának tisteletire fénlik.

APPENDIX.

Tudom hogy vadnak oly hegyes homloku emberek, kik arra az felûl megh iri csudára azt mondgyák: Ha oly csudákkal fényeskedik az az kép, miért engette magát illyen embereknek le venni, vagy magát hurczoltatni? Elégh boho emberek ollyak. Arra ugy felelhetünk az ollyanoknak, hogy, kérdgyük megh Christus Vrunkat, miért adta, avagy engette magát az Sátánnak, hól mago hegyre, hól penigh Szentegyház victoriáira &c. Az mi annál nagyob: Az után az Sidoktól eggyik helyről az másikra magát horodoztatnia, avagy csufoltatnia, miért engette? és az több kinokat haalála oráigh fel valalnia? Halgassanak tehát. Isten az ô titkait magának tartya.

Az mi illeti az Siska dolgát, az Czeh Kronikák ighen ólálmazzák, és erösitik azt, hogy nem ô vólt az Czestehoy Kalastromnak koborlásán, vagy az képnek gyalázatyán, hanem más vólt, mert ô ugymond immár akkor megh hólt vólt, és halála után men-

ték oda az Czehek: Noha azt mondgyák, de megh nem óltalmaz-hattyák őtet: Mert noha immár nem élt, mikor ez az dologh tőr-tént, de męgh-is tanacsából az tőb hußiták cseleketék, mert az Te-stamentomában erőssen megh parancsolta nékik, hogy az el kezdet dolgot, és az ő igyekezetit véghez vigyék, kiváltképpen azt az helyt igyem, az hova sok Papisták bucsura iárnak, ugy-mint, Czestehoy Kalastromot, az tőb Papistákot kedigh hól elől hól utól találtok, ßű-netlenűl sanyargassák, dullyák, foßßák, őllyék, vághiák az Papistát mindenűt, az hol hozzá térhetnek, az ßomßéd orßagokban is. Az Testamentomot hogy iobban véghez vihessęk, két felé ßakadának. Az eggńk réße válaßtá magának Kapitánt, melynek neve vala Kon-dzel, annak seregét nevezék Tábornak. Az másik réße válaßtá ma-gának Kapitánt, melynek neve vala Bdzinka, és nevezék őket Or-sanusoknak: Abból az két Kapitánságh kőzzűl eggńk, az az mel-lyet Tábornak neveznek vala, volt itt az Lengyel Orßági határban, és ők dultak fel az világos hegyen való Kalastromot. Méltán tehát azt ő néki tulaydonitani, holot az ő tanacsából cseleketék azt az tőbbi. Kiről mind Kronikák, mind tradiciok fę-nyesen bizonyságot teßnek: illyen gyűmőlcsel élnek minden rendbéli Eretnekek.

MASODIK RESZE.

AZ CZESTEHOY EGYHAZI KINCSTARTOCSKAIANAK.

MELY MAGABAN FOGLAL, ISTENNEK NAGY EREIEBŐL SZARMAZOT CSUDAKAT, MELLYEK ez ſent kép mellet tôrténtenek eleitől fogva, és mellyek fényeskednek ez mai napigian: Azok kôzzûl egy-néhányat elö ſámlálom.

ELSŐ RESZE MAGABAN FOGLAL IERUSALEMBELI, KOSTANCZINAPOLBELI és Belzvárbéli csudákot, mellyek ez ſent kép mellet tôrténtenek.

IERVSALEMBELI CSVDA.

IGen ſépen és ékeſen megh irta Szent Lukács ezt az Bóldog Aſony képét: De ſockal ſebben meg ékeſitette ôtet az VR Iſten láthatatlanképpen nagy

csudáckal, mellyek ez mai napiglan fényeskednek. Bizonyára nijlván tudom azt, hogy ſenki nincs oly eſtelen és balgatak, ki Iſtennek erejéből származot csudáknak ne itillye lenni azt az csudát, mely Ieruſalemben lőt, és ſockáigh tartot annál az háznál, melynél ez az ſzent kép vólt, mind addigh is, migh ot vólt Zebedeus házánál.

Olvaſſuk máſodik Király könyvben Obededom házáról, mikor az békeſſęghnek ſzekrényét ot hatta vala David házánál, miképpen minden jókkal meg áldotta vala Iſten házatajat &c.

Nem kűlőmben ezt az Zebedeus házát, kiben az békeſſęgnek ſzekrénye, az Szent Lélek kincs tartó ladajának képe vala, megh áldotta Iſten, és megh óltalmazta csudálatoſon minden ellenſęgitől, ugy annyira, hogy ſemmi ſzűkſęgek nem vólt az benne lakó kereſztyéneknek: Nem csak három hólnapig mint az Obededon házát, de ſáz nyoltzvan eſtendeigh.

Bizonyára el almélkodhatik ez világh, avagy az az ki olvaſſa, minémű háboruſága vólt az eghéſz kereſztyénſęghnek, Sidoſághban lévőknek, kiváltképpen ataiban mikor Szent Iſtvánt meg kővezték Ieruſalemben, az mint világoſon megh tetczik az Apoſtoli cselekedetekben.

Az után

Az után-is csudállatos-képpen őrizte az Ur Isten azt az házat, Bóldogh Szűz Maria esedezéséjért, ugy annyira, hogy nem csak gyors kezeket, de az sebes szemeket-is, mint az boglyok verőfényre nem nem fordithattyák, ugy ők-is arra az szent helyre nem fordithatták, Istennek nagy gondviseléséből csendes békességben meg maradá.

Hasonlo-képpen csudálkozhatik minden keresztyén ember azon-is, miképpen maradá megh békességben az az ház, Titus Vespasianus idejében mellyek Romai Fejedelmek valának: Kik Christus Vrunknak jövendöléséért, negyvenedik esztendőben, Vrunk menybe menetele után. Az eghész világon hires Ieruſalem városát, mi-képpen rontották, pusztitották, nyilván vagyon nem csak az keresztyének Kronikaiban, de mégh az pogányokéban-is: Vgy hogy nem csak Ieruſalemet, de az környeket-is: Noha penigh az az Zebedeus háza aligh vólt Ieruſalemtől egy tarack lövesnire, mégis szép éppen megh maradá csendesen, semmi szükségét nyomoruságát nem erezte, noha szántalan sok hadak mindennap környülette jártanak, de mint az vakok sem az benne lakoknak, sem marhájoknak, semmi kárt nem tehettenek.

De kér-

De kérlek, kicsoda örizte öket abban az házban, és kicsoda óltalmazta az számlálhatatlan sok hadaktól? Erös várban nem forultanak, sem sok vitéz nepek nem vólt, ki óltalmazta vólna öket: hanem tulaydon csak ez az kép, és ö elötte le borulván az VR Istenhez kiáltottanak, Bóldog Szüz Mariát segitségül hitták. Kétségnélkül tehát Istennek hatalmas ereje, Bóldogh Szüz Maria esedezése óltalmazta, melyhez az az kicsin gyülekezet aitatoson folyamot, mint kegyelmes tutorokhoz, megmarattanak tehát oly nagy környü veszedelmekbe, nagy csendes békességhben, mind addigh-is, migh Szent Ilona el hozta onnan az képet.

Az mint az Kronikák bizonittyák, Sz: Ilona az kép mellet való reliquiákot onnan el hozván, Szent-egy házat épittete azon az helyen, de hogy az után az szerecsének el foglalák Ieruſalem taját, azt-is az Szentegyházat el rontották, ugy annyira, hogy csak alacson kö fala maradá: De az után Törökök kézben jutván, az Törökök magos kövallal környyül vötték (hogy megh hallották, hogy ott lakot Bóldog Szüz Mária, mellyet ök-is böcsülik) hogy se barom, se ember ne meheſſen oda, hogy megh ne rutitanák azt az Szent helyt, szemével látta Valinus, és Radzivel (mellyet Lanczkoronay Miklosnak is

nak=is irták) az tôb ſarandokok-is, kik oda vóltanak, bizonittyák: Azonkeppen amaz Adrikomius-is Ieruſalem városának pogány kézben ſármazáſáról való Hiſtoriában meg irta.

Mit mondanak hát it azok kik nem csak Bóldog Szűz Mariának Egyházit rontyák, puſtittyák ló iſtaloknak forgattyák: De még magárólis Szűz Mariaról minémű káromkodáſokat ſólnak, tudô hogy az kereſztyéneknél nyilván vagyon; Bizonyára ſélhetnek ſegények, mert az pogányſág itilet napján vadolni fogja öket.

Az pogányſágh láddé, az ſent helyeket világi palotákra nem forgattya, ha ſinten le romol is magában az kôveit el nem hordgya, hogy valamit épitene belôle, de ſöt csudállatos-képpen minémű óltalomban tartyák; az ſerecsénektöl, és feſlet erkölcsű Tôrököktôl hogy kárt ne tegyenek, az Barátok Szentegyházit, Kalaſtromit Iencsarockal erősitettik, és lovas Törőckel.

Nagy bizváſt külömb külömb Orſágokból, arany, ezüſt, drágha köveckel ki rakot lámpáſokat küldöznek Chriſtus Vrunk koporſojához, nagy czifrán fel kötik arany lánczokon, nem nyulnak hozzá az Törôkök, söt fa olait lámpáſokban valót,

 és az

és az Barátoknak szükségheknek olcsobban adgyák, hogy sem mint egyéb Törököknek.

Az Romai Pápának három lámpása függ Christus Vrunk koporsójánál, Hispaniai Királynak ketté, Francziai Királynak azon képpen, Angluſoknak, Velenczéſeknek, Német Császárnak és Tengeren túl való Országoknak, ſok rendbéli nemzetségeknek lámpáſok ott függ: igen nagy óltalomban tartyák, az Ieruſalemi Egyházban az Törökök.

KOSTANCZINAPOLBAN TÖRTENT CSUDAK.

ELSÔ CSVDA.

EMlekezetet tészen róla Anſelmus, az Koſtanczinapolbéli Egyházról irt könyvben: Az többi közöt erről az Szüz Maria képéről, miképpen csudálatoſon minden Szombaton, vecsernye orakor taitól fogva más vecsernye oráig, az az, Vaſárnap eſtitigh szépen ôſſve törôdôt az fedele, és ugy mutatodot abrázattya megh az képnek, és mihelt az Completa végezôdöt, megh szépen el törôdöt raita és bé fedte abrázattyát az Bóldogh Szüz Maria képének.

Azt az csudát kétſégh-nélkül az Vrnak látha-

tatlan

hatatlan Angyala cselekette, nem kevés ideig: Adván értesére aval az VR ISTEN az gorombaknak, hogy nincsen Istensęge ellen, sŏt aval ŏ ßent felsęgének bôcsŭleti terjed, mikor Bóldogh Szŭz Maria képének Christus Vrunkénak, és egyéb ßentek képeinek bôcsŭletit megh adgyuk, avagy bôcsŭletben tartyuk.

Lám amaz Hermoissa Aßonyálat-is nem vétkezet aval, sŏt jó neven vŏtte az VR Isten tŏle: Mikor vér folyo betegsęgének gyogyulása után, haza ment vólna, és Christus Vrunk képét rézbŏl ki ôntŏtteté, és nagy bŏcsŭletben tartotta, és ô utánna sok eßtendeigh ugyan azon képet az kereßtyének. Az után azt látván Iulianus Apostata, le rontotta onnat, és maga képét téve helyében, mellyet mingyárt menyŭtô kŏ le ronta onnan, ô magát-is meg ŏlé.

MASODIK CSVDA.

CYrillus Alexandriai Pŭspôk, felette igen nagy óltalmazója Isten ßŭlŏ Szŭz tißteletinek: Az nagy Chrysostomus Ianosnak Kostancinápoli Patriarchának nem végigh baráttya, avagy jó akarója: mert minémŭ kicsin dologhért megh gyŭlŏlte vala Sz: Chrysostomust, és az gyŭlŏlsęgh arra hozta Cyrillust, hogy az Chrysostomus nevét ki von-

ná az Püſpökek Regeſtromából, és az Egy-házi könyvből.

De nem ſok idö mulva oly látáſt látá, mint ha nagy ſok vitézzel környül vötte vólna Cyrilluſt Sz. Chryſoſtomus, és mint ha kiakar kergetni Cyrilluſt Alexandriából, és az Alexandriai Püſpökſęghről le vetni. Fel foházkodék Cyrillus, más felé tekinté, hát megh látá Bóldogh Szüz Maria képét, mely ataiba Koſtanczinápolban vala, mely kép által Szüz Maria ſól Chryſoſtomuſnak, és kéri azon ötet hogy viſſa fogadná Alexandriai Egy-házban Cyrilluſt: Elö ſámlálván Chryſoſtomus elött, mely aitatos vólna hozzája Cyrillus, és fokſor partyát fogta az káromkodok ellen: Azt megh mondván Bóldog Szüz Maria el tünik.

Azt az látáſt látván Cyrillus, fel ſerkenvén, meg követé alázatoſon Bóldog Szüz Mariát, kinek ellene vétet vala hogy az ö hü ſólgáját Chryſoſtomuſt meg nem böcsülte vólna: Meg viſſa irá ötet az elöbi helyre, magának és vak merö ſęgének tulaidonitván mindent, ezt az csudát megirá Chryſoſtomuſnak Cyrillus, és levelében megh követé.

BELZ VARABAN TÖRTENT CSUDA.

Két

KET nagy csuda történt Belz várában. Eggjik az, hogy az László Herczeg nem csak az meg fálaſtól ſabadulá megh, de az ellenſéget-is kevés néppel csudálatosképpen meg veré, elevenen-is el fogdoſá az elöttök járokban.

Második csuda az, hogy ez az ſent kép mint egy eleven nem hadta magát oda vinni, az hová az Herczeg akarta, de az hová Iſten akarattya és Boldog Aſſony tetczéſe vala.

Honnat jól eſzünkbe vehettyük, hogy az à ki menyben végheteten és megh foghatatlan: az földön-is válogattya, és eggyik helt az máſiktól inkáb megh válaſztya maga nevének dicſiretire és tiſzteletire: Az égben az Angyaloktól ſünetlenül magaſztaltatik és dicsöytetik: Az földön kedigh külömb külömb eſzközök által az emberektöl dicsirtetik és tiſzteltetik.

Azt-is itt tanulhacz meg, hogy az ſenteknek ſegitſégül való hivása az földi emberektöl foganatos az Iſten elöt és haſznos: Mert ollyan imádságh által halgatta megh az Vr Iſten ezt az Herczeget, és ö vele ſántalan ſok ezeret, és mind azokat, kik Boldogh Szüz Mariát ſegitſéghül hitták.

I 3 MASO-

MASODIK RESZE AZ CSUDAKROL.

AZ CZESTEHOI VILAGOS HEGYEN VALO EGYHAZBAN TÖRTENT CSUDÁK, nem külömben vadnak megh irva, hanem ugy az mint Szent Mathe Evangelista megh irta 5. réßében.

Vakok látnak, ſántak járnak, poklosok tißtulnak, ſüketek hallanak, halottak támadnak.

VAKOK LATNAK: ELSÖ CSUDA.

VIndriczki Ianos, Lengyel Orßági Nemes ember, egéß eßtendeig betegeskedvén, ßeme világát tellyeſſęggel el veßté, és ſemmit ſem látot ſok ideig reá: De mihelt és mely orában az Czeſtehoy világos hegyen való Egyházban igirkezvén, és fogadáſt tévén, hogy megh látogattya ott való Bóldogh Szüz Maria képét, azon orában ßeme fęnye meg nîlék, és ßeme világa megh juta, ö-is nem mulatván, az fogadáſt bé tölté, az ßent helyen megh kößöne Iſtennek, és Bóldogh Szüz Mariának: örök emlekezetre maga képét kezeiráſát hagyá Bóldog Aſony kapolnajában, 1550. Eßtendöben.

MA-

MASODIK CSVDA.

Nemzetes Nemes Romanski Iakab, nagy és hoßu betegſęgében lévén, azonképpen el veßté ßeme világát, ugy annyira, hogy egy csepet ſem látot ßemeivel. Lovicz nevű városban vitete magát orvoſokat keresvén, hogy valamiképpen elôbbi egéſſęgében juthatná, de hiába: mert ſemmi orvoſság nem haßnálhat vala néki, sőt az orvoſok és Doctorok azt mondgyák vala néki, hogy ſoha megh nem gyogyul, és aval mennek vala el tôle.

Az Barnardinok Kalaſtromában feküvén, az felül megh nevezet városban; Eggyik az Barnardinuſok kőzzül mondá néki: Látom ſanyaruſágodat, és nagy keserűſęgedet, annak felette nagy kőlcségedet, hogy mind hiába mulnak el, de ha te fogadáſt tennél, és az Czeſtehoy világhos hegyen való Bóldogh Aßony Egyházában, az ő ßent képéhez magadat vitetnél, és az által kivánnál ßemed ſęnyét, én kétſęghnélkűl el hittem, hogy meggyogyulnál: Megh fogadá tanácsát az vak, és be vezette magát az ot való Barnardinuſok Szentegyházába, és térdre esvén, meg igire és fel fogadá azt az ßent utat megh járni.

Megh indulá, el jutá, bé vezette magát Bóldogh Szűz Maria kapolnajában, kereßtül feküvén imát-

imátkozék egj keveſſé, el vön rövid ora mulva igaz. vigaſztaláſt Szűz Mariától, mert ſzeme világát ſántalan ſok orvoſok meg nem gyogithatták, mellyet it kevés fáratſággal megh nyeré Bóldogh Aſſony könyörgéſe által az Iſtentől, Vr ſzületéſe után 1592. Eſztendőben: Mellyért ő dicsirvén az Vr Iſtent, Bóldogh Szűz Mariának megh köſzönvén, bizonyſagot maga kezeiráſával Bóldog Aſſony kapolnajában hagyá.

HARMADIK CSVDA.

Egy paraſzt ember Piſarocz nevű faluból, haſonlo-képpen az-is nagy hoſſu beteghſęge miatt el veſzté mind az két ſzeménck világát: Hátra vetvén mind Aſſony emberek tanácsát, mind kedigh teſti orvoſokét, Papot hivatván elő nagy erős hittel, és reménſęggel, az Pap előt fogadáſt tön, az Bóldogh Aſſony képét megh látogatni, męgh az Pap el nem ment onnan, azon orában megh gyogyult, ſzépen mind az két ſzeme megh gyogyult. ő-is nem kéſvén, az ô fogadáſát bé tőlte, Iſtennek, s. Bóldogh Szűz Mariának meg köſzönvén. Az Vr ſzületéſe után 1592. Eſztendőben.

NEGYEDIK CSVDA.

Lengyel Thamás Magyar orſzági Nemes ember, egéſz hat eſztendeigh vak és ſánta lévén, és igen megh

megh dagadva sinlot, ugy annyira, hogy semmiben nem vólt immár reménsége, hogy megh gyogyulhasson, mert immár az orvosokra az kevés jószágoskaját-is el vesztegette vala, mindazonáltal nẽ kételkedet Istennek javaiban, bizván Bóldog Asszony imádságiban.

Fogadást tõn Magyar Országi Patronajának, hogy az ô képét megh látogattya Czestehoy világos hegy Egyházban, Lengyel Országban, kérvén Bóldogh Szũz Mariát, hogy imádságával nyerjen erõt reá, hogy az fogadást bé tõltheſſe. Valami kicsin könnyebülést érze, nem mulará, el indula az fogadot helyre, nagy nehezen el jutá az szent helyre, megh gyónt, és az Vrnak szent testét hozzá vévén, az után sokáigh imádkozék: Azonban mint ha semmi dolga nem vólna, nem érzi semmi nyavalyáját, nagy jó egésséghben fel kelé imádságáról, mind szeme világa megh jutá, mind kedig lábainak gyogyulása, azon kivül egyéb faydalmiból-is szépen megh gyogyulá, Bõyt más hónak 15. napján, Va születése után 1607. Esztendõben.

ÕTÕDIK CSVDA.

Kanya Albert, Androcz nevũ városból polgár, vaksággal, sántasággal, két esztendeigh az Vr

Isten meg látogatta vala, és azon kivül egyéb nyavalyákban-is kinlodot.

Látván szomszédi nyomoruságát, öreg emberek tanácsából, fogadást tön, hogy az Czestehoy világos hegy utat megh járja, és az Bóldog Asony kapolnáját, ha szemeivel nem láttya-is, megh-is betegh lábaival tapogatnia fogja: Az mely orában fogadást tön, azon szempillantásban meggyogyulá, magha ép lábán az fogadáſát bé tölté, az csudát megh jelentvén, nagy hálákot adá az Vr Istennek, s-Bóldog Szüz Mariának: örök emlekezetet hagyván, Vr születése után 1612. Esztendöben.

HATODIK CSVDA.

Nemes személy Voliczki Philep, Rakusy vármegyének Lengyel Országhban záſlo tartoja, hirtelen futván segiteni néminémü éghö házat, az futásban el eſęk egy bokorra, ugy hogy mindgyáráſt ki ugrék az eggyik szeme, és az bokron maradá, az máſikat-is ugy megh sérté, hogy nem láthatot vele: Mely szemével értvén hogy hiában ez világhi orvoſokhoz menni véle, mert más szemet helyette nem adhatnak.

Folyamot világoſſágh szülö Asonyhoz, és az ö imádſágha által Istentöl kivánnya vala szemének megh

meg gyogyitáſát, hivén Gabriel Archangyal mondáſának, hogy ſemmi nincs Iſtennél lehetetlen: Chriſtus Vrunknak az megh gyogyitáſára, oly hatalma vagyon, mint mikor ez földön járt, Bóldog Szűz Maria az ő imádſághával mindeneket megh nyerhet az ő ſent Fianál.

Czeſtehoy utra bocsáttya magát, Pater Ieſuitákot véſen melléje, eſtve vólt immár hogy el jutának, az Kalaſtrom alat való faluban megh ſalánnak, az ſálláſon immár minnyájan aluſnak, ő egjedül nem alſik, de vigyáz, és aitatos imádſágra atta magát, kérvén alázatoſon Bóldogh Szűz Mariát, imádkozzék ő érette, ugy-mint bűnôſért, hogy az ô csudaival virágzó képét láthaſſa megh ſemeivel, ne legyen heába fáratſága és imádſága: Megnyere az miért imádkozot, mert immár éyfeltaiban az imádſághtól nem ſűnvén az fejében ighen roppan valami, és az mely ſeme ki ugrot vala, annak az helyéből erőſſen vér foly: Arra ő fel kiált nagy torokkal, ugy annyira, hogy mindnyájoknak fel kellet kelniek, az Pater Ieſuiták-is fel kelnek, györtyát gyuytnak, hozzája futamodnak, nem tudgyák mi az oka nagy kiáltaſának, láttyák az vért, de nem tudgyák mi történt, ő kedig megh tôrôlvén ſemét minnyájokat jól láttya az megh gyogyult ſemmel

mellyet az bokron el veßtet vala, nagy ôrömében nem tud mit egyebet, hanem könyvet kértülök, elö hozzák, hát ßépen olvas, mely az elöt nem lát vala, és vak vólt, most immár jól lát mind az két ßemeivel.

Mindnyájan térdre esvén, mindgyáráſt meg kößönék az VR Iſtennek, ki Bóldogſágos Szüz Maria imádſágára mindent megh cselekeßik, és az aitatos hiveknek könyörgéſét hiába nem hadgya, hanem meg halgattya.

Aligh várhattya hogy meg virradgyon, reggel fel kelvén Bóldogh Szüz Maria elöt hálákat adnak az VR Iſtennek, és el hirdeték az csuda tételt, egy elößör hirtelenébe fán kép iroval fel irará maga képét azt hagyá: Az után ezüſt táblán bötükkel ki meczetvén rayta az csuda tételt, meg uijobban el jôt s-megh hozta ö maga. Ez lôt VR ßületéſe után 1613. Eßtendôben. Moſt-is él mindenik eßtendôben megh látogattya ezt az ßent helyt, és uijab uijab ezüſt táblát had.

HETEDIK CSVDA.

Olkus nevü városból való polgár ember, igen hoßu beteghſęghben tellyeſſęggel el veßté ßeme világát, ajánlván magát Bóldogh Szüz Maria imádſágá-

ságának, fogadáſát bé tötvén megh nyere ſeme világát, 1617. Eſtendöben.

NYOLCZADIK CSVDA.

Margith nevü Nemes leány, Litva Orſághi Beſka vármegyei Tuly Miklos leánya, haſonlóképpen az-is hoſſu betegſége miat ſeme világát el veſte. Ide Czeſtehova jövén Bóldogh Szüz Maria képe elöt megnyere ſeménck világát az felül meg irt eſtend:

KILENCZEDIK CSVDA.

Pinsky vármegyei Nemes ember, Czangrod városban lakó, Sydorovsky Lukács nevü, iſonyu gutta ütéſſel látogattatot Iſtentöl, melynek az ſaját ugy megh görbitette vala, hogy az ételt uijával kelleték raknia a prodonként az ſájában, az eggyik ſemét kedigh fel felé forditá, mellyet étczaka-is aluván ſoha bé nem tehette.

Látván Iſtennek nagy oſtorát magán, viteté maghát Szent Ferencz-ferzetin való Fraterekhez, Pincs nevü városban: Holot az Barátok tanacsából nyilván az ot való Egyházban fogadáſt tön, ot való Gvardianus jelen létében, hogy az Czeſtehoy világos hegjen való Bóldog Aſſony Egyházát meglátogattya, az ott való ſzent kép elöt Bóldogh Szüz

Mariát kérni fogja, hogy az elôbbi egésségeт megh nyerje: Ajánlván magát Bóldogh Asszonnak mingyáráſt könnyebſégeт érze, ugy annyira, hogy maga lábán megh indulá az szent utra, mely fogadáſát bé töltvén, megh gyogyulá mind lelkében és teſtében. Mely beteghſégére ő az elôtt nem kevés teſti javait veſztegette vala, nem csak Doctorokra, de kűlômbkűlömb fęle orvoſokra ſokat költöt vala, de ſem mit ſem haſználhatnak vala néki. Iól meg gyogyulván, Iſtennek hálákot adván, Bóldog Szűz Maria eſedezéſeért megh köſzônvén: Eő rők emlekezetet hagyá ezűſt táblán,

1601. Eſztendöben.

HARMADIK RESZE.

SANTAK IARNAK.

ELSŐ CSVDA.

ZElyazovsky Raphael Revay Litva Orſzági Nemes ember, hoſzu beteghſége és nagy faydalma miat eggyik réſze az teſtének el eſęk, ugy hogy ſem lábával ſem eggyik kezével nem bir vala, az után męgh annál inkáb, és továb betegeskedvén az máſik lába-is és keze el eſęk, az az, ſem járni ſem kezeivel mozgatni nem birt, hanem csak kinlodot.

Mikor az töb attyafiai kéſzűltenek Czeſtehova ai-

vá aitatoſſágra, Iſtennek el vót javokért megh kö-ſönni, intették hogy el ne maradná tűlök, hanem menne el vélek, mert az Bóldog Szűz Maria megh nyerheti egéſſéget.

De ő ſegény ighen nyomorult betegh lévén, menti vala magát, mondván: Mihaſon ha ſintén oda vitetném is magamat, csak tinéktek baylodált ſerzenék, és tinéktek az aitatoſſághoz akadált tennék, le venni és fel tenni az ſekérre nem kevés dolgot ſerzenék, az ſokaſágh-is el nyomná engemet, ha ſintén bé vinnétek-is az Bóldogh Aſony kapolnájában, tudgyátok hogy térden nem álhatok, azért nem lehet én tôlem. Azon-kőzben az attyafiai ſekeret hadnak kéſiteni, s-azt mondgyák néki, ha nem akarná-is megh-is erővel-is el viſik, ő arra csak azt mondá, láſſátok mit cselekeztek.

Mihelt meg indulának véle, mingyáráſt könnyebedni kezdé, hát nem ſokkára mind labaival, mind kedigh kezeivel mozgatni kezd. Az Szent helyre jutván, nagy aitatoſon, és nagy zeluſſal bé viteté magát Bóldogh Aſony kapolnában, az kép eleiben, mihelt le tévék, s-megh látá Bóldog Szűz Maria képét, fel fohászkodván, azon ſempillantásban megh gyogyulá. Az Vr Iſtennek hálákat adván, Bóldogh Szűz Mariának megh kôſönvén, e-

zűſt

zűſt táblán örök emlekezetre fel iratván magát hagyá, maga lábán haza tért 1589. Eſtendőben.

MASODIK CSVDA.

Ilvon lakó Grabovski nevű Nemes ember, ámmár ôſęben egyeledet vala, kôßvény miat ſok ideigh nagy nyomoruſágot látván, mely nyavalyajában orvoſokra eſęk, de ſemmiben nem ſegithették megh: Nagy kinnyában folyamodot az ô lelki patikajához, és az felſęges orvoshoz, Bóldog Szűz Maria imadſaghának ajánlván maghát, eſedezvén néki, kérvén azon, hogy nyerje megh az ő Szent Fianál előbi egéſſęget: En is ugy mond oly jó tételenyedért fogadáſt tęßek, hogy az Czeſtehoy világos hegyen való ßent képed elôt aitatoſon meg kößönöm, el-is indulok arra az ßent utra. Erze haßnát azonnal fogadáſának, mert à fogadás után jobbadon kezdé lenni.

Mihelt el jutá az ßent helyre, és az ßent kép eleiben mene mindgyárâſt, tellyeſſęgeſen meggyogyulá, és ſép egéſſęge meg jutá: Mellyért dicsőytvén Iſtennek hatalmas erejét, Bóldogh Szűz Mariának megh kößönvén. Tellyes jó egéſſęghben vigan haza tért, Vr ßületéſe után 1590. Eſtendőben.

HAR-

HARMADIK CSVDA.

Andreov városbéli eskŭt polgárt Dzeaneny Máttyás nevŭt, ôtet-is hasonlo-képpen az gutta megh ŭtötte, ugy annyira, hogy megh benult miatta, sem kezeivel, sem lábaival nem birhatot, az nyelvét sem mozdithatta sólláſra, ugy hogy érthetet vólna az ember az mit akart sóllani, mint az némának, intésnek inkáb értették, hogy sem mint sólláſának.

Atta magát aitatos imádságára, Bóldog Szŭz Mariához kiáltván, mint terméſet ſerént kônyörŭlô orvoshoz, hivén hogy ötet megh ſegitheti kétſeghnélkŭl, mellyet megh-is nyeré az után. Mert mikor gyakorlani kezdé fohászkodáſit Bóldog Szŭz Mariához, érzeni kezdé valami könnyebüléſét, az sólláſt-is jobbadon érthették: Azt látván fogadáſt tön, hogy az Czeſtehoy világos hegyen való Bóldog Asony képével meg ékeſitetet Egyházat meg látogattya, nem ſok idô mulván, az fogadaſának bé tôltéſre el jutá az igirkezet helyre, bé menvén az kapolnában, le borulván imádkozot, fel emeli maghát, hát jó egéſſeghe vagyon: Eö-is az el vôt jó tételéért dicsire az VR Iſtent, és magaſtalá csudálátos Iſtennek Annyát: Mely történt dologról tanács társai azon városbéliek tanu bizonſágot

rötték arról, minémü nyomorul benna beteg vólt, és kezek iráſokkal neveket bé irták az csudákról irt könyvben, VR ſzületéſe után 1613 Eſtendöben.

NEGYEDIK CSVDA.

Kraſoviczki Menyhert, csudálatos halhatatlan, és halandó embertöl nem hallot ſem látot betegſéggel Iſtentöl látogattatot megh, többig hogy ſem harmad fél eſtendeigh tartot rayta, oly betegſégh, hogy ſem fekhetet, ſem ülhetet, hanem mind éjjel nappal az langozó tüz elött kezeit ki terjeztve állot, egy mák ſemmit nem álhatot, megh ſem támazkodhatot ſemmihez, minden teſte iſonyuképpen fayt, ugy veſteg kellet állania, az mint az ö figurája is mutattya, mellyet hagyot ezen az ſent helyen, mely beteghſégében igen el ſanyarkodot, ugy hogy az ember ſemély ſem vólt immár rayta. Látván hogy ſemmit ſem tehetnek külömbkülömb féle orvoſok és Doctorok, mert ök-is kétſégben eſtek felöle, és azt mondták felöle, hogy abban meg kel halnia.

Eö mindazonáltal mind abban-is az betegſégében Iſtennek hatalmas erejében nem kételkedet: fogadáſt tön az Czeſtehoy világos hegyen való Bóldogh Szüz Maria Egyházát megh látogatni, és ott

könnye-

könnyebüléſt kereſni, és könnyebülô vigaſztaláſt és elöbi egéſſéget Bóldogh Szüz Maria imádſága által megh nyerni nem kételkedet. Bizonyára ſemmiben megh nem csalattatot, mert mihelt oda jutá, minden nyavalyajától azonnal megh ſzabadulá: öis oly nagy jó tételényért, az bövölködö mindeneckel jól tévö Iſtennek alázatos hálákot adván: örök emlekezetül képét, keze iráſát hagyván, nagy örömmel haza tért, VR ſzületéſe után 1608 Eſztendöben.

ÖTÖDIK CSUDA.

Egy Katalin nevü Aſſonyállat, Pſar nevü városból, azt-is gutta ütöt vala ſok ideigh: De mihelt folyamot ſzomorultaknak vigaſztalojához, kérvén azon Bóldogh Szüz Mariát, hogy imádkozzék érette, fogadáſt tön, hogy meglátogattya az ö csuda tételö Egyházát, könnyebülni kezdvén: Mihelt fogadáſát bétölté azonnal tellyes gyogjuláſát nyere 1524 Eſztend:

HATODIK CSUDA.

Azon Eſztendöben Severi vármegyéböl való Menyhert nevü Nemes ember, eghéſz eſztendeigh kinlodot oly csuda betegſégben, mely betegſég az nyakát hátra forditotta, merön az hatához ſegeſzte: Mihelt az Czeſtehoy világos hegy Bóldog A-

ſony Egyházát aitatoſon emlitette, fel fohászkodván, és gondolta megh látogatni, mindgyárt megſabadult attól az nyavalyától az felül megh irt Eſztendőben.

HETEDIK CSVDA.

Egy Krakay polgár Aſony Borbala nevű, eſztendeigh nagy kinokat ſenvedet, kőſvény miatt, mely nyavalyából ôtet megh ſabaditá Bóldog ſűz. Maria imádſága által az Iſten, mihelt megh látogatta az ő tiſzteletes képét, 1525. Eſztendőben.

NEGYEDIK RESZE AZ CSVDA tételekről.

POKLOSOK TISZTULNAK.

ELSŐ CSVDA.

EGY Pap Sokoczay fiu Miklos nevű, az mely Eſztendőben Poznani városban Papſághra fel ſentelteték, azon eſztendőben rut és csuda poklosſággal arczul megh rutittatot vala, ugy annyira, hogy nem csak emberek előt utálatos vala, de maga-is immár megh utálta vala magát; azt látván, hogy emberek előt oly utálatos, keſerveſen fohászkodot Bóldogh Szűz Mariához, erős reménſęghe lévén, hogy ôtet ô el nem hadgya ſükſęgében, meg

ſem

ſem utállya bűdöſſégében, hanem megh halgattya könyörgéſében, és az elöbi egéſſéget megh kéri Iſtentöl.

Az ſent utra jndul fogadáſa ſerént, Poznani városnak VR teſte nevű Szentegyházától el indulván és el közelgetvén az ſent helyhez, egy mélföldön lévén hozzája, meglátá Bóldog Aſſony Egyházát az Czeſtehoy világos hegyen valót, mingyáráſt térdre eſvén fel ſóval mondá: O felſéges Szűz kérlek tégedet, nyery én-nékem bűnös ſólgádnak oly malaſtot és gyogyuláſt, hogy ezen az ſent helyen az hova megyek mind lelkemben és teſtemben megh tiſtulhaſſak, és ugy tiſtán bé mehеſſek az te ſent nevedre ſentelt kapolnában, és ott nézhеſſek kivánſágom ſerént az te ſent képedre: Mulat egy falkát az imádſágán, hát mint egj izadni kezd, meg törli maghát, hát mint egy bűr le-vonodik róla az poklosſág, és ugy tiſtán az Szentegyházban bé jutván, meggyonván, bé ménta az Bóldog Aſſony kapolnajában. Nagy hálákot adván az VR Iſtennek dicſirvén Iſtennek ſzülöjét, ki illyen imadſágát meg halgatá, és oly irgalmaſſágot cselekedet véle. Kis Aſſony napján 1520. Eſztendöben.

MASODIK CSVDA.

Egy Olkusi Asszony-állat Dorko nevű, nagy dagadozó betegséget szenvedvén sok ideig, ugy annyira, hogy mind orczaját, mind egyéb testét rut fekelyeckel megh rutitá, folyamodék fohászkodasiban Bóldogh Szűz Mariahoz, és fogadást tön az Czestehoy utnak megh jarasára, bé tellyesitvén fogadását, az kapolnában térden álván, Szent Misét halgatván, Mise alat megh tisztula szépen, mind dagadastól, mind kedig az rut fekelyektől meg szabadulá 1564 Est:

HARMADIK CSVDA.

Egy Nemes leányzo Poznani, Borbala nevű, fogh fajásban kinlodot, nagy isonyu faydalmot szenvedet más-fél esztendeigh, mely faydalomnak mérge az orczajában állot, mely méregh ki tölt az orczajából rut fekelt, mely fekely az egész orczáját bé álván, megh rutitotta az abrázattyát, az-is az rut vár állot rayta másfél esztendeigh, minden-féle Doctorok orvosok rayta vóltanak, miképpen meg gyogyithassák, avagy mivel használhassanak néki: de semmi orvosságot olljat nem találhattanak. Azt látván külömb külömb féle Doctorok, kétséghben esnek felöle, hogy meggyogyulhasson, és el hagyván azt mondgyák vala az leányzó szüleinek, hogy az az betegségh, avagy az az fekely semmi nem egyéb,

gyeb, hanem az megh gyogyulhatatlan poklosság, és halála orajaigh senki le nem vestheti róla, hanem ha az VR Isten csudát akarván mutatni le veheti, és megh gyogithattya. Meg értvén azt az leánzo, nem esik még-is kétségben, erös bizodalma lévén, masok példajávalis megh erösödék, mellyekröl ö historiájokat és történt dolgokat olvasta, hogy külömb külömbféle nyavalyákból megh szabadultanak azon az szent helyen, elöhiván az szüleit fogadást tészen elöttök erös eskü véssel térdre esvén, hog abban az szentegy-házban holot sokakot az Vr Isten megh halgatot, Bóldogh Szüz Maria esedezése által, hiszem hogy engemet-is bünös leányát megh halgattya; mingyárt az fogadás után érzeni kezdé haznát fogadasának, annál inkáb siettetet, hogy vitetessék hova hamaréb az igérkezet helyre, és ugy jób eröt vövén fogadását bé tellyesitvén, tellyes egésséget nyeré, az szülei elöt mégh szebnek tetczék az után az orczája, hogy sem az mint annak elötte vólt, migh egéssége vala. Ez történt Szent Haduige Asony napján

1577. Esztendöben.

ÖTÖDIK

ÖTÖDIK RESZE AZ CSUDAKNAK.

NEMAK SZOLNAK, SIKETEK HALLANAK.

ELSŐ CSUDA.

GNiesnay Erseknek eggyik varosából, Vnieow nevűből való egy ifiu legény Ianos nevű. Lakván más Ersek varosában, Lovicz nevűben oskolában jarván, mégh gyermek korában igen megh betegesedék, mely betegségében ugy annyira megh nyomorodék, tovább hogy sem tizen négy esztendeigh, siket és néma vala, immár ugyan annak tartották minnyájan mint ha ugy néman születetet vólna annyának méhéből, némának hiták minnyájan.

Ő látuán egyszer, hogy Czesteho felé mennek az emberek Bucsura, melynek intettenek mint némának, hogy vélek menne oda az szent helyre melyre ők mennek: Fohászkodnak szivekben Boldog Szűz Mariához, hogy hallyák illyen esetiről: El indul vélek az néma az szent utra, az ő modgya szerént erősen fohaszkodik az égben, az kösségis mellyekkel ment, imátkoztanak érette. El jutván Czestehoy hegyen való egyházhoz, bé mene ő gyorsan az többi előt az Kapolnában keresztül fekű-

vek

vek fohaſkodván Boldogh Szűz Mariához, hogy nyerje megh elöbi egéſſéget, egy keveſſé imátkozot kereſtül fekűvén, azonban fel emelkedik, tehát jól hallya az mit beſélnek az kapolnában, ſóllani kezd, hát jól beſél. Adván hálákot az Vr Iſtennek Bóldogh Szűz Mariának megh köſönvén eſedezéſeért, bé iratá magát az csudákról irt könyben haza tért jó egéſſégben 4. vaſárnap Huſvét után 1587, Eſtendőben.

MASODIK CSVDA.

Azon Vnyeow nevű varosból más ifiu legény Albert nevű, Ilvoban lakván betegſégében tellyeſſéggel el veſté nyelvének ſóllaſát. Vivék ötet az világos hegyen való Bóldogh Szűz Maria egyházában, holot könyörögvén az emberek éretté, csudálatósképpen megh óldoza nyelvét Iesus Vrunk Bóldogh Szűz Maria az ő ſent Annyának eſedezéſére: Hálákot adván az Vr Iſtennek, Bóldogh Szűz Mariának megh köſönvén egéſſéggel Ilvora viſa tért, ſok Ilvayemben jelenlétekbe lön ez az csuda az felül megh irt Eſtendőben.

HARMADIK CSVDA.

Hét mil földen Krakontúl ál egy falu Oricza nevű, kőzel Koſiczka nevű Városhoz, mely megh

nevezet faluban hazaczkája és betegh feleſége megh ége Albert Roliczka nevű embernek. Hajadon leánya Sofia nevű mértékhetetlenképpen keſerget, nagy ſirás mia az Annya után, igen megh betekedék, mely betegſégében tellyeſſéggel el vajult, az ſoláſtis él veſté, megh némult. Hallotta volt az élôt, maga ſemeivelis latta vólt, hogy az Czeſtehoy világos hegyen való Bóldogh Aſony egyházában ſokan ſüketek, némák megh gyogyultanak: Bóldogh Szűz Maria Imatsága általaz Vr Iesus megh gyogyitotta ôket: Annakokáért ſivet vôvén és tellyes birodalma lévén, el indul az utra az tôb emberekkel, kik Czeſtehoy Bóldogh Aſony egyházához mennek vala: Erôs hiti, reménſége tellyes lévén hogy ôtetis bűnôs leányát az többi kőzôt az Vr Iſten megh halgattya, és az megh kötöt nyelvét megh odozza, Bóldogh Szűz Maria imatságára, mely Bóldogh Aſonyhoz ő aytatos vólt: hiti ſerént történt. Mert mihelt bément az Kapolnában melyben Szűz Maria képe vagyon, és kereſtül feküvén, ſivében imatkozot vólna, azonnal az mit kivánt megh nyere, az mit kereſet megh találá, tellyes vigaztaláſt és ſép ſolláſt: Es immar nem ſivel de nyelvével dicsirte és magaſtalta az hatalmas Vr Iſtent, és Bóldogh

Szűz

Szűz Mariának megh kôßôné alazatoſon illyen jó téteményért,&c. Az imatsága után megh gyonván az Vrát hozzája vövén nagy vigan haza tért Anno 1600.

NEGYEDIK CSVDA.

Egy Zarnoczy leánzo, Anna nevű, nehéz betegſęgben lévén tellyeſſęggel el veßte hallomáſt, avagy az halláſt, és ket eßtendeig ſemmit ſem hallot. Fogadását bé tôltvén el jutá az igérkezet helyre, megh nyere az mit kivánt ö-is az kapolnában imátkozván: ugyan azon felűl megh irt Eßtendőben.

ŐTŐDIK CSVDA.

Lengyel Orßágban hires varos Zamoscza, ábbol az varosból való egy Polgár ember Szabo Pal nevű, ßôrnyű és hoßu betegſęge mia igen el vajult, nem kevés kôltſęget veßtegette el Doctorokra, Orvoſokra, de ſemmit ſem haßnalhattak, végtére meg-is ſiketűlt, meg-is vakult. Mihelt fogadáſt tôn az Czeſtohoy utat megh járni, mingyáráſt jobbadon kezdé lenni, az után el jutván az fogadot helyre, megh gyonván bűneit, mikor ßinte communikált az kép elöt való Oltárnál immediatè akkor nyilt megh az ßeme, és mint ßinten az elöt ugy kezdet látni, tellyes egéſſęge megh térvén: Dicsir-

vén Istent illyen jó tétemény ért, Bóldogh ßŭz Mariának megh kŏßône esedezéseért, haza tért 1609 Eßtendôben.

HATODIK RESZE.

HALOTAKNAK FEL TAMADASOKROL ezen az ßent helyen.

ELSŎ CSVDA.

AZ Husita eretnekek dulván, foßtván, Egyházakat, Kálastromokat Slesiában és egyebŭt, és mindenŭt az Papistákot ŭldŏzvén, az tôbbikôzŏt megh fogták egy Racziboray Polgár embert, mellyet kŭlŏmb kŭlômb kinokkal sokaigh kinozván, utollyára fel akaßtyák. Az felesęge nem tutta nyomoruságát, tutta azt hogy eretnekek kezében vagyon, annak-okáért Bóldogh ßŭz Mariának ajánlotta ŏtet, fogadást tŏn, hogy mihelt megh tér az Czestehoy Bóldog Aßony képet megh latogattya véle eggyŭt: Es mikor estve lŏtt vólna, hamarsággal egy katona futamodék hozzája és el vagja az kŏtelet, azonnal el tŭnt az katona látták az erdŏßelirol az emberek: és az levagot akaßtot ember mint egy álmából fel ugrik, méreßen ment az eretnekek taborán által: és ugy bekessęgben haza juta az felesęgéhez, megh beßele az csudát az felesęgének, az felesęge-is megh mondá az fogadást:

Mely fogadásokat bé tellyesitették, és az csudát bé iratták 1432. Eßt:

MASODIK CSVDA.

Egy leánzo Pilzna varosaból való, nagy magos padról le eset és ßörnyü halállal megh hólt, mely város 33. mil földön vagyon Czestehovatól. Az ßülei erôs hittel hiven, hogy megh segitheti ötet Bóldogh ßüz Maria ha ide Czestehora igérik, és ide igérvén, három hét töt benne, hogy halva feküt, el nem temették hanem ide hozták, fel támadot halottaiból, Vr ßületése utan 1524. Eßtendôben.

HARMADIK CSVDA.

Egy fęrfi gyermek Osweczim varosból való, nem meße az Vartúl vizben esik és megh hal, az keserves ßülei semmit sem kételkettenek Istennek hatalmas erejében, folyamtanak Bóldogh ßüz Mariához, esedezvén néki, hogy imátkozzek érettek az ößent Fia elöt, fogadást tönek az Czestehoy Bóldogh Aßony Egyházához indulnak, hitek, erös reménsęgek lévén, hát hogy már fęlutban vólnának, megh elevenedik az gyermek: ökis nem tértek vißa, hanem az fogadot helyre el jöttek megh kößönni az Vr Istennek, és az csudat megh beßéltek 1544 Eßtendöben.

NEGYEDIK CSVDA.

Lublin hires város Lengyel Országban, melyben külömb külömb vármegyek gyüléſe léjel. Abból az városból való egy városbéli polgár, melynek neve vala Meßáros Marton, annak két fiacskája vala, eggyik négy eßtendös, az máſik két eßtendös.

El ment házoktól az attyok, az feleſége ment Szent-egy-házban, az gyermekeket csak magokat hatták házoknál. Azonközben az öreghbik gyermek az kéſt kezében vévén, az böcsöhöz ment, melyben az kiſſebbik gyermek alut, megh metczé az torkát, ſintén ugy, miképpen látta ſokßor az Attyát, hogy az bárányokat és borjukat metélni ßokot vala: Az után megh ijedet, mert látta, hogy gonoßúl cselekedet, bé buyt féltében az kemenczébe az fa megé, mely kéß volt az megh gyuytáſra. Haza jön az Annyok az Egy-házból, nem tekinti az gyermekeket, de mindgyáráſt megh gyuyttya az fát az kemenczében: Mely fák, mivel hogy ßárazok vóltanak, hamar fel gerjednek, az gyermek az kemenczében el alut vólt, nem-is ſirhatot, utollyára prüßögni kezd, bé tekint az Anya az kemenczében, látván, megh ijed, ki akarja vonni, de mig ki vonnya, addigh megh hal, és halva veßi ki az kemenczé-

menczéből. Szomorkodván és bánkodván keſervesen ſirni kezd, menvén az máſikhoz, mely az bőcsőben fekűt, látván azt-is, hogy megh metczet és vérben uzdogál, annál inkáb el keſeredet, és az eſe el távozot tôle nagy keſerűſęgében. Azonkőzben haza jôn az Appjok-is, és megh ijedő-is, látván ű-ſőget, fűſtet az házban, azt vélte, hogy az feleſęge maga akarattyával ölte megh őket: Le foghja ijettében az feleſęgét, annjira veri, hogy kezében megh hal. Megh eſik az ſive, láttya annyi hólt teſtet házában, el keſeredik, keſervesen ſirni kezd, az ſomſédi őſſve futnak, némellyek azt mondgyák, hogy harangoztaſſon nékik, és el temeteſſe, némellyek megént azt mondgyák, hogy rakaſſa fel egy ſekérre őket, és vigye Czeſtehora, folyamjon tellyes reménſęggel Bóldogh Szűz Máriához, ő megh vigaſztalhattya ôtet. Azt halván ő ſem mit ſem mulatván fel raká egy ſekérre az hólt teſteket, és az világhos hegyen való Czeſtehoy Bóldogh Aſſony Egyházához indul vélek, mely Lublinhez ôtven eghéſ milfőldőn áll; jó reménſęge lévén, tellyes hiti, hogy elevenen haza viſi őket, azt el hitte maghában. El jutá az megh nevezet ſent helyre, le rakja immár bűdős hólt teſteket, az Boldogh Aſſony kapolnájában hordgya őket eggyenként, az emberek érzik

bűdőſſę-

bŭdôſſęgeket, és némellyek azt mondgyák néki: mit eßtelenkedik, hogy nem temeti el ôket, láttya immár, ugy mond, hogy bŭdôſek, némellyek megént imádkoztanak véle eggyŭt hogy az Vr Iſten halgaſſa megh kŏnyŏrgéſęt: Ebéd után vala immár hogy el érkezet vélek, az baratok elis keßték vólt vecsernyét énekelni mikor le rakta az teſteket: Le borulván kôzôttek kialtván, ſirván, Iſtenhez fohazkodván Bóldogh ßŭz Mariát ſegitſęgŭl hiván, hogy ŏtet imádſagával ſegitvén ßabadicsa ki abból az nagy keſerŭſęgébŏl: El mulván egy fęl ora hogy eſedezet, azonban el keßték az Baratok Magnificat énekelni mikor ßinten azt az verſet énekeltek: Et miſericordia, &c. az az: Es az ŏ irgalmaſsága nemzetſęgrŏl nemzetſęgre. Az Lelkek csudalatosképpen az teſtekben vißa tértek, az annyok mind az két fiával fel kél elevenen, ſok kŭlŏmb kŭlŏmb fęle helyérŏl való emberek jelen létében. Eô kedigh megh vigaßtaltatot nagy ŏrŏmmel, mind az egéß népnek nagy csudajával: Dicsire és magaßtala az Vr Iſtennek nagy hatalmaſſágát, ki illyen nagy irgalmaſságot cselekedet véle, Bóldogh ßŭz Mariának azonképpen megh kŏßŏne. Csudát bé iratván, ŏrôk emlekezetet hagyván, haza tért nagy vigan, Vr ßŭletéſe után 1540 Eßt:

ŏTŏDIK

Ötödik Csuda.

Vgyan ot Lublinban történt dologh harom Estendövel az után, hogy egy Városbéli Mester ember astalos, erdöre ment materiát keresni; az az, az ö Mesterségéhez illendö fát, nyolcz estendös fiacskaját-is el visi véle, kiben ö igen gyönyörködöt: történt hogy ott lévén az erdöben, egy temérdek fenyü fát vágnak vala le, melyhez nem mese alván az fiacskája, és hogy le vágák, reá essék az gyermekre, és minden csontocskáját össve rontá, mingyárt azon helyen sörnyü halállal megh hal az gyermek. Ki vövé egy nehány ora mulva az el keseredet attya az megh hólt gyermeket, és somsedgya példajával fel indittatot, az világos Czestehoy hegyen való Bóldogh Asony Egyházához igérte ötet vinni: nem kételkedvén hogy az irgalmassagos Vr Iesus, ki az többit megh halgatta, ötet-is megh halgattya Bóldogh Süz. Maria által melyhez ö aytatos vólt, ötet azonképpen alazatoson kérte, és tellyes reménsége lévén, hogy fiának életét megh nyeri: Eötet kedigh somorodot attyát az gyermek vigaztallya megh ki oka vólt, mivelhogy oda vitte vólt az erdöre. Nagy hasznot és vigaztalást hozot neki az aytatos imadsága, mert az fia megh elevenedék, és az megh romlot csontocskay

tocskay csudaképpen hirtelen ősve forrották. Istennek hálákot adván az fogadáſát egéſſęges fiacskajával bé tellyeſité: Holot Bóldog ßűz Máriának megh kôßöne, és örök emlekezetre fa tablán ki irattatot fia képécskejet ki tételé az Egyház fallyára 1543 Est:

HATODIK CSVDA.

Krakoban egy leánzo gyermek négy eßtendős korában, álot az árok hidgyán, mely árok ſebeſen foly az malmokra, az gyermek bé eſęk az vizben, és el ragadgya az ſebes viz, viſi az malom kerek alá, az malom kerek mind ősve rontya az csontocskáját, végre meg-is állot rayta az kerek, ugyan ott ßörnyű halállal hal meg az gyermek; az mólnar ki megyen nézi mi dolog hogy az kerek megh állot, alá tekint, az kerek ala, hát egy gyermek leánzo vagyon, nagy munkával ki vonßa onnan egy ora mulva, és az partra téßi. El jöve az keſeredet annya melynek Anna vala neve, és keſerveſen ſirván néz egyetlen egy vigaztalojára megh alut ßikracskajára. Iuta eßében Bóldogh Aßony, eſedezni kezd, hogy miképpen ſokan imadsága után megh vigaßtaltattanak, ötet-is bűnös leányát vigaßtallya megh nyerje megh ßent Fiától életet az gyermekének: hiſi enöſſen hogy ſemmi nincs lehetetlen az Istęn előt.

Haz

Haza viſi térdre eſik nagy erős hittel fogadáſt téſſen, hogy az gyermekkel együt megh latogattya Czeſtehoy világos hegyen Bóldogh Aſony egyházat, azon-is fel nem kel addig migh az gyermekbe az lélek viſſa tér: Egéſſ nyolcz oráig térden álván imádkozik, immár az nap-is le ſállot. Megh tekinti mennyey Királyne Aſony keſerűſségét, melyhez ő aytatoſon folyamot, megh kére ſent Fiátúl az leánkának életét. Eőſve fornak az el romlot csontocskájai az gyermeknek, megh elevenedik és megh ſolal az Annyához. Mely Iſtennek jó tétemenyért ô-is az fogadáſát bé tőltvén Bóldog ſűz Maria Egyházában ajandékot vivén, és ôrők emlekezetet hagya az S. kapolnában, haza tért 1578 Eſtendőben.

HETEDIK CSVDA.

Nagy-roppant város Litva Orſágban, és az tőb varoſok közőt leg hireſeb VILNA, Dögh halállal Iſtentűl igen megh lattogattaték: melyben minden nap ſámtalan ſok ember hólt megh: Mellyek kôzôt egyetlen egy leánya lévén varosbeli fô Doktornak Sebeſtyen nevűnek, megh betegedvén az dögben és immár haldokni kezdvén: Az leánnak ſűlei el keſerettenek, kezdenek kiáltani Iſtenhez, Bóldogh ſűz Mariához hogy imádkozzék

érettek, méltoztassa megh halgatni könyörgéseket: Fogadást tésznek, hogy az Czestehoy világos hegyen való Bóldogh Asszony kapolnajában állattyák, ötet csak halgassa megh könyörgéseket. Altal hatta könyörgések mennyei égeket, megh nyerék Istentül leányoknak életét fogadások által az szülei. Az után nem sok idö mulva bétellyesíték fogadásokat, hagyván ezüst táblán örök emlekezetet 1579 Esztendöben.

NYOLCZADIK CSUDA.

Krako töviben egy nagy varos, melynek neve Kasmér, azt az várost Vizla vize környül folyja. Mivel hogy az Ar viz nagy lejel, ugy annyira, hogy mikor megh arad, az réteket, mezöket környül valokat bé szokta lépni, és raytok valot az mit kaphat el vinni. Történt hogy Vr születése után mikor irnának 1593 Esztendöben, hogy hasonlo ár viz tamadá, ugy annyira, hogy egés barona fakot hasabokkal eggyüt alá vitte az viz, mint hogy szük az fa Krakoban, látván azt az emberek hogy az viz fát visen alá, nékik esznek horgokkal, ugy fogdosták az vizböl az fát, és az partra hantak ki: Egy szegény özvegy asszonnyak eggyetlen egy fia, mely özvegy asszony fia ki huzván az kezeit fel emelvén az horgot hogy ö-is belé vágjon egy nagy fában,

ſában, azon ſempillantásban belé eſék az vizben, és az ſebes viz el ragadván az ő ſve furt ſal fak alá vitte és ott megh foytotta. Meg hallotta azt az keſeredet annya az vizhez futamodik hirtelen, megh mutattyák nékie, hova vitte az viz az fak alá, az fát onnan el vonattya az Annya, keresteti vizben holt fiát: mellyet kéſűre megh talállyák, és ki vonſák. Sir az keſerves Annya csak megh nem fakadá keſerűſége miat, mely fia vénſégének iſtápja vala, ſegényſégének gazdakſága, ſemének fénye: igy és egyéb haſonló ohaytáſockal ſirattya vala ő tet: Azonban jutá eſében az Czeſtehoy világos hegyen Bóldogh A ſony csudatételű kapolnája, mingyáráſt fogadáſt tésen hogy oda viſi ő tet, és ott fogja várni minden vigaſtaláſt. El indul véle, az uton csudálatos Iſtennek kegyelméből megh elevenedik, megh eledvén az ſántalan ſok vizet mely benne volt ki hánya az kekek-is mellyek raytavóltanak (az fák kôzzé ſoritáſtul) megh gyogyulnak, mind ſépen megh fejérednek: Bé érvén Bóldogh A ſony kapolnajában diczőyte Bóldogh ſűz Mariát, mert ô nyerte megh kegyelmet lelkének az Iſten elől mellyet jól látot az ő lelke. Az Annya fogadáſát el végezvén, haza tért egéſſeghben, Anno 1593.

KILENCZEDIK CSVDA.

Egy ifiu legény Galwolin varosból való Pál nevű Loviczi oskolában tanult, az mely ifiu legény nyari időn nagy hőſęgben ment az tőb tarſaival fűrődni Bzura nevű folyo vizben: mely akkortaiban ſok eſsőktűl megh aradot vala, mind azon-által az tőb tarſai által uſsák vala. Vtannok bocsáttya magát az Pál nevű ifiu legény-is, mikor ſinten az közepire jutá az viznek merűlni kezd, el fáradot vala az uſsásban: Látták az tőb tárſai de azt véltek, hogy jaczik az vizben: azonban bele hal az vizben, ők azt tuttak hogy vizben buyván hozzajok megyen az viz alat, és ſem minek veltek azt, azonban el-is feletkeznek róla. Es mikor eſtve fele kezd lenni, haza keſsűlnek, az Pált ſohult nem láthattyák köztők, az ruháját láttyák az parton, azonban kereſni kezdik, és megh találllyák hat ora mulva, ő kedig regen megh hólt vólt immár, megh jednek; Sokképpen nis kezdnek gondolkodni, de hogy eſsek-is vóltak közöttők, azonnal minnyájan egyenlő ſivből térdre eſvén Bóldogh ſűz Mariához, kiáltan kezdének, mondvén: Vigaſztaly megh bennűnket irgalmaſságnak Annya, ne érkezzék tarſunk mia valami bajunk, &c. Iméigyen kegyelmes Aſsonyunk mi minnyájan kik itt vagyunk fogadáſt

gadáſt téſſünk, hogy az világos Czeſtehoy hegyen való csuda tőrtenyű S. kapolnádot vele eggyűt megh latogattyuk : és ott hálákot adunk az Vr Iſtennek, tenéked kedigh Bóldogh ſſűz Maria megh kôſſönűnk : Nyer megh te ſſent Fiadtul, az mi IESUS Vrunktúl az elôbi életet, &c. mikoron megh imátkoznának oda felę tekintnek, tehát mozogni kezd, és az vizet hánni kezd magából, és hozzá menvén nagy ôrômmel fel emelik, és az ſok vizet ki adván magából, egéſſęgeſen haza vezetik; Az után nem ſokat kéſnek, az fogadáſt bé tôltik, Vrunk ſſületeſe után 1594 Eſtendőben.

TIZEDIK CSVDA.

Albert Smitanski Nyezviz varosbéli polgár, az-is haſonloképpen vizben hólt vala. Mellyért mikor mind az egéſſ ſſomſſédságh imádkozot vólna, és Bóldogh ſſűz Maria egy-házában világos Czeſtehoy hegyre igértek vólna őtet : Bóldogh ſſűz Mariát ſegitſęgűl hitták csudálatos-képpen megh elevenedék. Fogadáſokat bé tőltôtték 1615 Eſtendőben.

TIZEN-EGYEDIK CSVDA.

Egy Barnardinus ſſerzetbôl való Gábriel nevű Bárát, tőb tarſaival eggyűt hozot emlekezetet,

és fogadáſát bé töltötte: Evedzvén ugy mond egyßer az Vizla vizen, az hajo megh fordult vele, és az vizben hólt vala, haſonloképpen mint az felsö: De mikor haldokot Bóldogh ßüz Mariának ajánlotta magát, és az mint lehetet tüle kérte foháßkodván, hogy męgh egyßer láthaſſa az Czeſtehoy világos hegyen az ö csudálatos S. képet: azonban oßtán vizben hal, ſok idö mulva ki vonnyák az vizböl halva, imádkoznak érette az töb Bárát tarſai, csudalatosképpen azonnal az lélek vißa tért, és megh elevenedet. Eô-is nem ſokat kéſvén az fogadáſát bé töltötte. Hálákot adot az Vr Iſtennek, Bóldogh ßüz Mariának megh kôßönt érette való imadságáért, Anno 1605.

TIZENKETTöDIK CSVDA.

Vayczicz Stanislo Oſveczin varosból való, Kemenecz vármegyéböl Sczepanoczban lévén egy Volski nevü Nagyſagos Vrnál Oroß Orßághban, vit vólt magával egy kis fiacskáját ött eßtendös korut, melynek neve vala Mihály, mely fiacskája megh betegedvén hirtelen meghis hala, Szombat napon vólt az, mikor megh hólt. Sir éten étczaka az keſeredet attya, kéri az irgalmaſsághnak Annyát, hogy kônyörüllyôn rayta, kiválképpen ollyan

lyan helyen lévén, holot se Catholicus Szentegyház nincsen, se oly mod benne, hogy szépen él temesse kereſtyen ceremoniáckal. Azonban juta eszében az hires Czestehoy világos hegyen Bóldogh szüz Maria csudáckal tündöklö képe. Fogadást tesen, hogy oda állattya az fiacskáját, csak nyerje megh lelkét Bóldog Asony az ö szent Fiatól. Vasárnap reggel láttya, hogy nem érzi hasznát imadságának, koporsocskat faragtat, készül el temetni az keseredet attya az ö fiacskaját. El megyen megh-is az ott valo Oroß paphoz, és györtyat kér tőle (mint hogy szokása kereſtyéneknek halot fölöt györtyat égetni) hogy megh-is adgya megh az modgyát, azt-is követi tőle, hogy engedgye megh az czinterimben temetni. Adá györtyát az pap, szallasára megyen györtyával, bé megyen az házban, hát az fiacskája eleven és jó egésséghben vagyon, megh mosolyodik az attyához, és azt mondgya, hogy szép Asont látot. Hálákot adván az Vr Istennek az szegény attya, Bóldogh szüz Mariának megh köszöne: az után az fogadasát is megh tellyesitć, Vr születése után 1617 Esztendöben.

HETEDIK RESZE.

AZ ŐRDÔGŐKTŐL VALO MEG SZABADULASROL.

Szaméltalan ſok emberbŏl az ŏrdŏgôk ki mennek és ſabadon hadgyák az embereket, mellyeket mind elŏ ſámlálni ſok idŏ telnék bé: eggyet vagy kettŏt elŏ hozom bennek.

ELSŏ CSVDA.

ELsŏ Sigmond Lengyel Orſági Király, Muskákkal hadakozot Vr ſŭletéſe után, mikoron irnának 1514 Eſtendŏben. Mely megh nevezet Királynak ſerencses viadalomért, Konarsky Ianos Krakai Pŭſpôk aytatoſságnak okáért, imadkozni és ſent Miſet ſólgálni ide jŏt az Bóldogh Aſony képéhez, Czeſtehoy világos hegyen való Bóldogh Aſony Egyhazában: ottan mingyárt mihelt el végezé az Pŭſpŏk Miſet, azonban hozának egy ŏrdŏngŏs embert, mely az ſent kép elŏt ſemmiképpen megh nem marathatá az emberben, hanem nagy torockal kiáltani kezd az emberbŏl, minnyájoknak fŭle halláſokra azt mondván: Bezzeg jó tárſaim, ma ſámtalan tarſunk ſaporodik pokolban. Azt-is hozzá atta az tiſtátalan lélek: O igyem Maria bezzeg igen imadkozol az Nazareuſokért. Kŏzeleb méne hozzája egy ſerzetŭnkbéli

káplány,

káplány, kénſeritvén Bóldogh ſzűz Maria imadsága, és ſzent képe jelen létele által, hogy mondgya megh nyilvábban azt az mit monda; megh monda: Moſt ebben az orában utkőzik Lengyel Király az Muskákkal és ſzaméltalan Muskát vág le, és le-is vágot marbennek, azt mondván, ſzabadon hagja az embert, ki ment belőle.

Mely dolgot nem ſokára megh irta az Kiraly az Pűſpőknek, hamarſággal megh hozák az levelet az Pűſpöknek, melyben megh irta az Király, mely orában, mely nap, mely tajba verte megh az Muskákot. Az Pűſpők-is haſonloképpen megh irá az Királynak az történt dolgot. Ez lőtt Kis Aſzony napján az felűl megh irt eſztendőben. Az Király viſza térvén az hadból, ide jövén az világos hegyen való Bóldogh Aſzony Egyházában: Bőw és drága ajándékockal megh ajándékoza Bóldogh ſzűz Maria képet, azonképpen az Baratokat-is.

MASODIK CSVDA.

Halhatatlan dolghot, mellyet hoſzu hiſtoriában olvaſtam, rővideden megh irom. Egy Nemes leánzó ſzemélt, melynek nevét az bőcsűletes nagy nemzetért, halgatásban hattuk: Nagy ſzépſęghejért egy Vr gonoſz feslet erkőlcsű ſzerelme miat hozzája, hogy egyéb képpen ſzert nem tehetvén, bűbajos boſzorkány Aſſzonyokat berli reá, az mely bábák ſemmi őrdőghi

ſerſámockal nem kerithették megh, boſſuſágokban gonoſ ördögeket bocsátnak beléje, mely ördögek annjira gyötreni és kinozni kezdik az ártatlan leánt, embermegh nem mondhattya. Az ſülei azt az dolghot látván, mingyáráſt ide jönnek velé. Ackorbéli Prior az ki vólt, az ſentkép eleiben viſi, és mindent megh beſélvén az ördögh az leányzoból: Vtollyára kénſeriti az Káplány az IESUS Maria nevére, ki ment mingyáráſt belöle. De minek elötte ki ment vólna, ſámtalan ſok árat, tüt, hólt ſenet, gombos tüt, gyapjat, ſört hánt ki az torkából: Csudálatos dolog hova tért annjis beléje, az minemü inſtrumentomockal kinozta belöl az ſegény leánt; Ez az dologh történt Vrunk ſületéſe után, 1593. Eſtendöben.

NYOLCZADIK RESZE.

Viadalmokban, ſámtalan ſok harczokban, ellenſéggel való ütközéſekben ſok dologh vólna mind elö ſámlálni.

MErt azokat, kik ide igirkeztenek, fogadáſſal kötelezték magokat ſokaknak nyilván-is megh jelenedet Aſſonyunk Szüz Maria, némellyek álmokban az itt való ſentkép által ſóllot, és gyözedelem felöl jövendöt mondot, nagy ſerencsékben megh tartótta, Török Orſághból, Tatár Orſágból ſok diadalommal, nyereſ-

nyereſſęggel orßághokban iktatta: mellyeknek mint Szentegy-házban táblákon az nevek fel vagyon irva, ſokaknak azon kivůl az csudákról irt kŏnyvben bé vagyon irva az nevek: Azon kivůl Muskáckal, Svedokkal, Olahockal, nem vólt idôm hozzája mind fel irnia, avagy az Olvaſót moſt egy elŏben vele meg bántania nem akartam.

Moſt immár én idômben-is, fęnyeſen megh tetczik, mi-képpen Bóldogh Szůz Maria imádſága ôrzi az Lengyel tabort.

Kilátta, avagy hallotta, hogy oly nagy erŏvel jôt legyen ki az Tŏrôk Csáßár, mint az el mult Eßtendŏben, nyolczßer való ßáz ezer pogánſággal, az Lengyel penigh az ŏ táborában csak nyolczvan ezer vólt: Azok kŏzze-is az dŏgh beléjek eſet volt, mind magok mind lovok ugyan omlot, ugy hóltanak az Lengyel táborban. Azonban az Hetmanyok-is megh hala az Lengyeleknek Kotkovicz Ianos: Az Tŏrŏk végh oſtromnak kéßůl ßinten Szent Mihály napján: Miazomban hallottuk nyomoruſágokat, negyven oráigh való imádſágot rendeltůk imádkozván érettek; ſokan kŏzzůlôk az táborban fogadáſt tŏttenek, Czeſtehoy világos hegy való Bóldog Szůz Maria Egy-házát meg látogatni: Látták és érzették haßnát, mert noha męg moſt oly hamarjába nem oly nyilván publicállyák, de jŏvendŏben megh hallyuk, az mint ŏ maga az Királyfi-is

fi-is maga nyelvével megh mondotta, és gyontató Atya előt perorálván megkőszönte viszatérvén az táborból ezen az szent helyen, mind Bóldogh Szűz Mariának, mind kedig nékünk-is, azért hogy imádkoztunk érettek: Megh mondá azt-is, hogy száz ezeren jöttek reánk (ugy-mond) Szent Mihály napján, hogy már végh oſtromot tegyenek: De mi csak néztünk igyem az gyalogh az mennyire óltalmazta az ſánczokat, de az Németh gyalogh-is ugyan omlot, ugy hólt: Több nyolczvan ezernél el eſet az egy oſtromon az pogánſághban, az fő Baſak, fő Törökök el eſének. Kétſeghben eſek az Török Császár, hogy immár ſem mit nem tehet nékik, mindgyárt követeket küldé az Hetmanhoz, mely immár megh hólt vólt, és ugy az Király-fi az több Vrakkal békeſſéget szerze az Törökkel: De azt vöd eszedben, hogy az Török jött először-is kérni békeſſéget, az mit szinte kivántak Bóldogh szűz Mariától, hogy megh nyerje az ő szent Fiánál, megh atta nékik, egynéhánnyan béiratták magokat, az kik onnan megh térvén fogadáſokat ide hozták, és harmabennek közinkben állot bé az szent szerzetbe, mind az harom Nemes ember, Vr születéſe után 1621 Esztendőben.

Az réghi csudákból eggyiket ide tészem.

Török fő ellenſége mind az egész kereszтyenſégnek, nagy ſok hadakot keszitettet Siciliaban, mely miat

igén

igen megh remült Moldva Orſágh. Malzentus Lengyel vitézek, mellyeket vizen tartottak atayban Tatár Orſágh ellen, Tŏrôk Orſágh ellen, Moldva Orſágh oltalmara. Az megh nevezet vitézek, ki mennek Siciliai Tŏrŏkŏk ellen, megh ŭtkŏznek vélek, le csendeſiték kevélyſęgeket az Lengyelek, és egynéhány Galliat el nyertenek tŭlôk, mely Galliackal immár viſa térvén, megh allapodának egy keveſſe az Golecie vár irant: nyugodni akarván bé bocsáttyák tengerben az vas macskákot: Azonkŏzben nagy tengeri haboru tamadá, ugyannyira, hogy azok az Galliak mellyeket nyertek yala Tôrôkôktŭl, mind el merŭlnek, az ôvékben-is egynéhány Zaporay Kozáckal el merült, hová továb mind annal inkáb az tengeri haboru nevekedet: kiáltnak az VR Iſtenhez minnyájan az mint tudnak, vólt kŏztŏk az Nemes ſemellyek kôzzŭl egy Peniazek Prokop nevŭ vitéz ember, Iuta eſtében az Czeſtehoy világos hegy Bóldogh Aſony ſeretŏ helye melyben Szent Lukacstól irt Bóldogh Aſony csudálatos képe vagyon, azonban megh emliti az tôbbinek mondván: Tegyŭnk fogadáſt hogy arra az ſent helyre minnyájan megyŭnk, és ott kôſŏnnyŭk megh az VR Iſtennek és Bóldogh ſŭz Mariának velŭnk tôt kegyelmeſſęgeért.

Megh cselekeſſik ſavát fogadgyák, fogadáſt téſſnek. Azonban megh halgatá Iſten kiáltáſokat, jó intentiojokat

tentiojokat fogadá Bóldogh Asony, és ottan jó jel jelenedet megh, az nap fen megh mutatkozván megh csendesedék az Tenger ; Es az mely Tôrökök utánnok kergetôben vóltanak azok-is az tengerben vesztének. Ki érvén az határokra Lengyel Országhban jutának, nem sokat mulatának bé tellyesitették fogadásokat : Es ugy azon az szent helyen dicsirvén Istent, magasztalván Bóldogh szüz Mariát illyen jó tétemenyért örök emlekezetül hagyván ezúst tablacskákot és saját kezek irásokat Vr születése után 1577 Esztendöben.

KILENCZEDIK RESZE.

VIZBEN HALOKAT SEGITI, FÖLD ALA borittatakat ki szabadittya.

Azt az egy Csudát az többi közzül megh irom.

Ött mil földön Krakotúl egy keritet város vagyon Olkus nevü, melyben Lengyel Királynak Ezüst és ón Bannyája vagyon, azokközzül eggyik bányában ött ferfi munkálkodot eggyüt, azomban le romlék reájok egy nagy darab föld, és bé lépte öket, penigh igen mélyen vóltanak az föld alat, az mint az után megh mérték harmincz ôlni vólt az mélysége. Csudálatos-képpen hogy az nem tellyességgel nyomta megh öket, hanem mint egy kis bothaytáskában, melyben elevenen megh marattanak : Mert ugy-

mond

mond mikor romlani kezdet, IESUS Mariát kiáltottunk, és Czeſtehot emlitettük, az föld-is tellyeſſęggel nem mert reánk borulni.

Negyed napigh ott lévén ſem nem ôttek, ſem nem ittak fohaſodván Bóldogh ßüz Mariához, hogy imádkozzék érettek, L. ö ßent Fiához, ßabadicsa ki megh ez egy ßer öket, erös hittel hißük, hogy azt meg nyerhecz ô ßent Fölſęgénel: Mi-is fogadáſt teßünk, hogy mihelt innen ki ßabadulunk, az csudáckal tündöklô ßent képedet megh latogattyuk világos Czeſtehoy hegyen, és ott ô ßent Fôlſęgét dicsirni fogjuk, tégedet kedigh Bóldogh ßüz Maria magaßtalni, és illyen nagy csudát hirdetni. Csuda nagy erös reménſęgek, hitek és bizodalmok vólt azoknak, tuttak nyilván azt, hogy az mely bányáſt az föld megh nyom, immár azt nem kereſik, mert nem-is találllyák fel az helt-is, és hól kellene kereſni nem tudgyák azt az ßegeletet: de mindazonáltal nem kételkettek Iſtennek hatalmas erejében, és Bóldógh ßüz Maria imadságában, mert ſemmi nincs elötte lehetetlen. Azon közben csudaképpen az VR Iſten az tarſai kôzzül egynéhánnyat fel indit, és attyafiai közzül-is találtatnak ollyak, kik el indulnak kereſni; azok-is azón-képpen kérik ßüz Mariát, hogy imadkozzék érettek, mutaſſa megh az Vr Iſten ßent Angyala által azt az helt, hól kellene kereſni, hogy ki vövén az teſteket temetheſſęk

el az egyháznál, és Miſęket ſólgaltathaſſanak érettek. Azonkőzben el kezdigh az áſáſt: megh érzik az el keſeredet emberek, hogy nem meſe jár az kapa tűlők, megh ſólalnak és megh mondgyák, miképpen aſsák, hogy az főld tellyeſſęggel reájok ne eſſęk, avagy az kapával vala hogy ſőtétben megh ne ſęrcsęk. Megh ő-rűlnek azon az tarſai, az kik áſsák, hogy męgh elevenek, annál inkáb és ſivek ſerént óltalom mal áſni kezdik: Es kiaſsák minnyájokat elevenen. Ki jővén onnan, dicsirék az Vr Iſtennek hatalmas erejét, és az irgalmaſságnak Annyát, ki oly kegyelmeſen cselekedet vélek, hogy męgh ez egy ſer életeket megh kérte: Nem kéſvén az fogadáſt bé tőltötték, és bé iratták magokat az csudákról irt kőnyvben, mellyeknek az nevek 1. Iakab Goliának, 2. Lamogonek Balint, 3. Pivovarek Iakab, 4. Bodzigan Simon, 5. Bodzigan Ianos. Es tőrtént ſent Iakab havában, mikoron irnának Vrunk ſűletéſe után 1609.

Eſtendőben.

TIZEDIK RESZE.

FOGLYOKAT SZABADIT, SZOMORULTAKAT bánatos ſivűket vigaſtal: azok kőzzűl-is eggyet vagy kettőt megh irom.

ELSŐ CSVDA.

Bőcsűletes Varſavski Miklos, nagy hires vitéz ember,

ber, Helmski Kapitánnak karonája és Hadnagya, Krimski Tatárockal megh ütkôzvén Bavora vár alat, fogsághban eſęk VR ßületéſe után 1589. Eßtendöben, Pünkösd havának 20. napján, és ßinten Krim várában viſik foghva az Tatárok, holot tizenegy eßtendeigh kemény foghsághban tartották az Tatárok, söt ugyan ugy tartották im már, hogy onnan soha ki nem ßabadul. Azonkôzben könyörgöt az VR Istennek, hogy csudálatoſon ki ßabadicsa az nagy kemény fogsághból, és gondolkodot mit igirne az VR Istennek, hogy ôtet ki ßabadicsa, véghre nagy késün eßében jöt az Czeſtehoy vilagos hegy, Bóldogh Aſſßony ßeretö helye, és hogy ſokakot megh vigaßtalt az VR Isten, kik oda igirkezték magokat: Kezd aitatoſab lenni, Bóldogh Szüz Mariához, gyakor való fohászkodáſokkal ſohaytván, fogadáſt tészen Bóldogh Szüz Máriának, ha ki ßabadittya imádſágával, tehát nem mulatván, megh látogattya azt az ßent helyt, gyalogh megyen oda, és ot dicſirni fogja az VR Istennek mindenhatoſágát. Gyakorta megh ujétván fogadáſát, történt egyßer (csak hamar az után) az aytatos imádſágán, Bóldogh Szüz Mariához eſedezvén, azonban az vas, mely az lábán vólt, le eſik, az aytók, noha erös zárral vóltanak bé zárva, fel nyilnak, kedröl ßeredára virradván, Huſvét után való hétben, VR ßületéſe után 1600. Eßtendöben, ki jöt Tatár Orßághból nagy

békével, az láthatatlan Angyal mutogatta utat, az hól ſoha ſem vólt arra hozta, ſokſor Tatárokat látot közzel magához, de ôtet az Tatár nem látta. El jöt nagy csendes békeſſęggel az fogadot helyre, és megh tellyeſitette fogadáſát, örök emlekezetet hagyván kezeiráſával, az felül megh irt Eſtendöben.

MASODIK CSVDA.

Vradislaw Sleſiában legh fôb város, az Imperiom béli városokhoz tartozó. Mint hogy ſomſédſágban vagyon nagy Lengyel Orſághnak. Abban az nevezetes városban Lutheranuſok többen lakják, hogy ſem mint Papiſták, ment oda ſólgálni egy Papiſta leányzó Lengyel Orſágból, talált Lutheranushoz menni, és ott ſólgálván, valami ſerencsétlenſęghben eſęk az leányzó, ugy annyira, hogy megh fogják, erös fogſághban tartyák, az leánynak az Annya oda megyen, de ſem miképpen hozzája nem bocsáttyák, mint à fęle halálra való rabhoz. Az leánynak az Annya ſegény ſirván, fogadáſt téſen, igére ötet az világos Czeſtehoy Bóldogh Aſſony Egy-házában, eſedezik Bóldogh Szüz Mariának, hogy imádkozzék érette, csudálatosképpen az Vr Iſten ſabadicsa ki: haſonloképpen az leányzo-is fogadáſt téſen Czeſtehora. Azonközben törvént ſólgáltatnak az leányzora, halálra ítélik, azt megh hallya az keſeredet Annya, męgh annál

inkáb,

inkáb megh ijed, és annál inkáb kiáltani kezd Bóldog Szűz Mariához, mellyet ő minden idôben bôcsülte. Elő számlálván, mennyi irgalmassághot cselekedet, és imádságával ki szabaditotta számtalanokat, külömb-külömb fęle bánattyokban megh vigasztalta, bizonyára nem kételkedem, hogy engemet-is bűnös leányodat és nyomorult árvádot megh vigasztalhacz, és csudaképpen ki szabadithacz: Azonközben, azon imádságában el alszik, halhatat csudálatosképpen, mint szinten szent Pétert az Angyal, hasonlóképpen azt-is az leányzót ki szabaditá az VR Isten fogságából, és egy mil földre aluvá vitették Lengyel Országh felől való mezőre, mellyet ép mezônek hiják arra tették, az Annya penigh az leányzonak csak közzel ot egy faluban hált vala, haza indulván sirankozván, hogy ne nézzen halalára az leanyának. Azonban fel kelvén az leánzo csudálkozik mi dologh, almot laté vagy mi dologh történt vele, fel emeli az szemeit az éghben fohászkodván, azomban mas-felé tekint, láttya valami Asszonyiállatot és hozzája megyen, hát mikor közelb jutot hozzája megh ésméri, hogy az ő Annya, és az Annya az ô leányát azonképpen megh ésméri, és hálákot adván az VR Istennek, örülvén egy-másnak, egy-más elôt megh beszélik az fogadásokat, és az leánzo megh beszéli az ô álmát az Annya elôt mellyet látot vala az tômlöczben, mondván: Bóldogh szűz

Mária (igyem) hozzám jöt az tömlöczben, és mondá énnékem, kelfel és od le az lánczokat jöy utánnam, és utánna menvén az utamot-is megh mutatá Czesteho felé: Eökis nem késvén egyenesen jöttek az világos hegyre, és Istennek ezen az szent helyen hálákot attanak; Bóldogh szüz Mariának megh köszönék: megh gyonván és megh communikálván haza felé tértenek 1562 Esztendöben.

Töb hasonlo csudáckal nem akarom farasztani az kegyes olvasót.

TIZENEGYEDIK RESZE.

NEGYED NAPI HIDEGH LELESEK, ES egyéb beteghségek gyogyulnak: az többit praetermitálván ezt az eggyet megh irom.

TObias Heveta Wradislaway Püspöknek Vdvari kedves szólgája hosszu betegségében lévén, sok külömb külömbféle Doktorokra nem keveset kóltöt, de semmit sem használhattanak néki, végre az Doktorok ketséghben esének felöle, hogy megh gyogyulhasson, és el hatták, nem akartanak hozzája látni: Azt látván az Nevezetes Nemes személy, nem kételkedet Istennek hatalmas javaiban, ki sokakot megh halgatot, és az ö szent Annyáért sokackal irgalmason cselekedet: Fogadást tészen azon, hogy az Czestehoy világos hegyen való Bóldogh Asony egyházában viteti ma-

ti magát, mingyáráſt jobbadon kezdlenni, nem mulatván ſokat ô-is ſzekerében lovait fogatván ide felé indult, tellyes ſzivel eſedezven Bóldogh ſzűz Mariához, migh ide érkezet az ſzent helyre, az után ſzépen megh gyogyul. Egéſſéghben ide jôvén, az VR Iſtennek nagy hatalmas erejét dicsirte. Iſtennek ſzent Annyát magaſztalván, ki méltoztatta ô érette Iſtent engeſztelni: Ezűſt táblán képét hagyván. Viſa tért jó egéſſéghben nagy örömmel VR ſzületéſe után, 1592 Eſztendőben.

TIZENKETTŐDIK RESZE.

AZOKROL; FOGADASOKAT FOGADVAN kik bé nem tellyeſsitették.

ELSŐ CSVDA.

MAgyar Orſzághban Trencsin vármegyében egy falu vagyon Simonov nevű, melyben egy Oſzvald nevű gazdagh ember lakot, az nevezet ember gyermekſségétűl foghva, megh tanulta vólt ſzűleitűl Bóldogh Aſſonnak ſzólgálni, mely nek hiven ſzólgált minden életébe, az gyermekit-is arra tanitotta. Egy ſzükſségekoran az Oſzvald nevű ember fogadáſt tôn, hogy Lengyel Orſzághban Czeſtehoy világos hegyen való Bóldogh Aſsony kedves helyet megh látogattya, és az ő csudálatos képének tiſztеſséget tészen: mingyáráſt érze haſznát fogadásának: De hogy egy napról

d a x

máſra halaſztván, azonközbenſok idő mulva, megh betekedik, és betegſęgében érze, hogy megh kel halnia; Elő hija az eggyik fiát, mely immár papſágra menendő első ſentſęget fel vőtt vala. Annak megh parancsolá ſép intéſeckel, hogy az fogadáſát bé tőlcse hólta után, mert ő éltében bé nemtőltőtte, halogatván eggyik napról máſra. Annak-okáért intlek és kénſeritlek, hogy egyebet ne cselekedgyél, hanem ott mondgy első Miſęt az ſent kép előt, én érettem imádkozván. Megh fogadá az fia az attya előt, hogy megh cseleſi. Azonban megh hal, az fia Pappâ lőn, az után idő bé telvén, de az fia-is halogatni kezd az ſent vtat; melynek egy étczaka megh jelenedik az Attyá, és monda néki: Eſmer megh jó fiam az apadot, és jól megh nézzed nagy ſeregh ellenſęgimet, ezek az tiſztalan lelkek, mindenkor rám törnek, egy ſempillantáſsigh nem hadnak nyugonnom, kik el akarják veſęteni engemet, meg-is cselekették vólna már addigh, csak hogy Boldogh ſűz Maria adot egy palloſt kezemben, és aval óltalmazom magamot addigh, migh az világos hegy utat el végezzél, mellyet néked hiven ajánlottam. Eő jobban megh értvén Attyának kivánſágát, eleget akar tenni intéſęnek, de az attyafiai ellent tartottanak benne azt mondván néki, hogy ithon-is az apja lelkeért imádkozhatik, ſinten ugy, mint ott Czeſtehon. Megh győzettetet tűlők,

és engede ſavoknak, hogy otthon mondgyon Elsö Miſęt, avagy Vy Miſęt: Es mikor immár az Oltarhoz jarult vólna, azomban minden ereje el eſęk, ſem kezeivel, ſem lábaival, ſem nyelvével ugy nem birhatot az mint kellet vólna, ſöt tellyeſſęgeſen ajulni kezdet. Mely dolgon igen megh ijették az attyafiai, és hova hamaréb parancsollyák néki, hogy az attya akarattyát bé tôlcse: Azon közben mind nyelve, ſ-mind ereje megh jöt. Eö ſem mulatot ſokat, hanem hamarſággal el indul, és el jüta az Czeſtehoy világos hegyre, és itt Bóldogh ſüz Maria csudákkal tündöklö képe elöt Vy Miſęt mondot Vr ſületéſe után 1541 Eſtendöben, magát bé irta az csudákról irt könyvben.

MASODIK CSVDA.

GRohowsky Balint Sochaczowsky vármegyéböl való, Lengyel Orſzági Nemes embert, hoſſu betegſęgében fogadáſt tött vala, hogy az Czeſtehoy világos hegyen való Bóldogh Aſony egyházát megh látogattya, mihelt egéſſege megh térne: mingyáráſt az fogadás után megh könnyebedék, és megh gyogyult. Megh gyogyulván, el halaſta az Czeſtehoy utat; Gdanzkára kezdet kéſülni buzával vizen, és mikor az vizet el ére, mellyen alá kellet vólna evedzeni, reggel fel kelvén, azon vizben orczáját kezdi moſni, azon közben ben megh vakul, és ijettében az Gutta-is

megh ütötte, ugy annyira, hogy haro.m oráigh mint az hólt az földön fekût. Az után és valamennyire magához jutván megh uijttya az elöbbi fogadáſát: El hagyá az Gdanzkay utat, és Czeſtehora jutá, megh tére azonnal az elöbbi egéſſége, Vr ßületéſe utan 1609 Eßtendôben.

HARMADIK CSVDA.

Gonoz ßándéckal nem jó utra indulni.

Nagy hires Sokadalmok lejelnek Lenczicza nevü városban Lengyel Orßághban, mely varosból egy polgár Aßßony hajadon leanyával, melynek azonkivûl több gyermeke nem vala, ö azt kinyen tartván roßerkölcsü vala az leányo. El indul annya akarattya ellen Czeſtehora más embereckel, az Annya penigh más ſeregben ment, ſokßor intette az uton az annya, hogy bôcsületit ôrizze, és ne legyen oly ßemtelen. De mivel hogy ö nem annyira ment aytatoſágért Czeſtehora, mint hogy megh mutaſſa magát ez világhnak, nem igen fogatta ßavát az annyának abból, noha ſokßor az annya Iſtennek oſtorát is forgatta elötte, hogy ollyakot, mellyek ßülejeknek ßavokat nem fogadgyák, erös bûntetéſſel ßokta Iſten bûntetni: de ô azokat mind fûle mellôl bocsátgatta, ſemmi intéſre nem gondolván, nem ugy ment ô az ßent helyre mint ßokták kereßtyén emberek járni bucsura, de mint valami lakodalomban tobzodni, annál inkáb minden

nap

nap más ruhában frissebben ôltôzik vala, hogy az embereknek szemét magára fordicsa: trefával, nevetéssel mód nélkül élvén.

Es mikor immár közel vóltanak az szent helyhez, mond néki az annya: Ió leányom, mivel hogy látom, hogy az emberektül nem szégyenlez, piruly Isten elöt és fellyed ötet, ki semmié teheti az embert; Es imé immár bé megyünk az szent egyházban, szépen viseld magadat, hogy az szenséges Szüz megh ne büntessen valami büntetéssel, Nem fogadá az ros fôld az jó magot, sôt annál inkáb megh mutatá az ö feslet ros erkölcsét: Mert megh annál szebben fel öltözék, az haját-is megh eresztette, megh ecselvén, megh simogatván, és ugy ment bé Boldogh Asszony kapolnajában az szent kép eleibe, az többivel eggyüt szent Miset kezdet halgatnia. Azonközben erössen izadni kezd az feje, mellyet megh akar vala törleni az vereytektül, mind az két kezeit ki nyuytván az törléstre, szépen mind az egész haja kezében maradván, az fel czifrázot feje mint az tök kopaszon maradá mint az hólt ember feje. Azt látván az feslet erkôlcsü leány, igen megjed, ugy annyira, hogy az esze-is el távozot töle, és ajulni kezdvén az földre esik: Az annya az környül való embereknek mind megh beszéle, miképpen sokszor intette az uton, és elö számlálta Istennek ostorit elötte, de szó fogadatlan vólt. Fogják ki visik az kapolnából

az nyomorult leánt, rut halvánt csak aligh érzeni az lelkét benne, harmad napra megh halgyonás nélkül, mezőn az utt felén temették el: Vgy az semtelenek vesik jutalmokat az sent helyeken. Bóldogh az az ember, ki más ember kárán tanul: történt az felül megirt Esztendőben.

Masodik Resének bé fejezése.

Tuttára adom az kegyes olvasonak, hogy itt nincsenek mind megh irva az csudák, sőt tizedik része sincs, az mellyek történtenek ezzen az sent helyen: Eggyik oka az időnek rôvid vóltáért: Más fő oka, hogy féltem sabasu attól, ne találntan nagyob könyvel megh farasztanám az kegyes olvasót, izetlenne lenne nála faratságom: Itéltem elegedendőnek lenni az egynehány csudát megh irnom, melyből megh értheti az kegyes olvasó, mely kedves az Isten előt, és hasznos az kereszтyén embernek minden szükségében, és nyomoruságában, senteknek imadságok és esedezések.

HALA AZ VRNAK ES AZ Ő SZENT ANNYANAK.

HARMADIK RESZE,

AZ NAGYSAGOS RADZIVELNAK, LANCZKORONAY MIKLOSNAK, SZENT FŎLDRŎL IRT kônyvnek máſodik levele.

AZ EN EVEDZESEMRŎL AZ TENGEREN, ES MIKEPPEN IUTOTtam Cyprus ßigetiben, immár tŏttem vólt mentſęget arról az ßigetrŏl elsŏ levelembē. Más nap reggel leveleket kŭldém Olaß Orßághban, ßent Ianos havának elsŏ napján: Nagy Gallyát fogadék, abban az tartományban hiják ollyan Gallyát, Karamuzannak, Kormányos vólt rayta Arabiából való fejér ßerecsen kereßtyén Papiſta hiten való.

Mellyet mihelyt megh tudá, az ott való Tŏrŏk gondviſelŏ, (az kit hinak Kadiának) kŭlde hozzánk egy Gŏrŏgŏt, mely az elŏt nem felette réghen kŏrnyŭlmetéltette vala magát, az Muſulmányok vallására, noha ſŏ Nemes ember gyermeke vala, Cyprus tartomanyából való, (kiról az tŏb gŏrŏgŏk azt monták hogy migh kereßtyen vólt iól forgolodot, ſok Tŏrŏket veßtegette, mikor Nikozi varoſát Tŏrŏk vita) az által megh tartoztata bennŭnket, az kormant és az kŏteleket

el ßedé az Gállyától, hogy el ne mehessünk addigh migh valamit néki nem adunk. Mert az Tőrőkőknek ßokása itt ő tartományokban, hogy akarmit kőtnek hamisan az kereßtyénekre, hogy vonhassanak raytok, kivalképpen kinél mit éreznek, és aval inkab élnek.

Tőrőkőkben joßagh.

Az az Tőrőcké sőt Gőrőgh iőve hozzánk az Gallyában, és embersęgesen, fogattuk és egy néhany forintot adánk néki, mellyért ő-is embersęget cselekedék velünk, mert az mit az Galliáról el vitték vala, megh ßerzé az Kadianál.

Nap nyugat után két orával etczakára, ülénk az mi Gallyánkra, és az ßent földhez inditánk az Gallyának orrát, vólt abban az mi Gallyánkba Arabia Maronita (mert ugy hiák az Arabia kereßtyéneket) mely az Lemis varos alat karamazanussal el fogtak vala az Velenczey vitézek, mikor bé estek vala az városban, és az Lemissa varosát dultak, Az az Maronita mint hogy kereßtyén vólt bővőn beßélt mely vitézi módon vitézkednek az Olaßok, mikor az Tőrőkőkkel őßve akadnak; az Olaßok látván, hogy kereßtyén, ßabadon bocsátták el.

Tengeri veßedelmek.

Mihelt megh láttuk az Tornyot (mely Iope kapuban vagyon) mingyárt notálta az kormányos az Africus ßelet, (mely dél kőzőt és nap ßalat kőzőt fő) ßőrnyen kezdé tengeri habokat ingatni, az parthoz nem engette, hogy ki mehessünk, vas macskákot, és kőteleket el ßaggatta.

Látván azt az kormányos, megh ijed nem tud mit tenni, ha vißßa az ßél mentébe bocsássaé az Gálliját Cyprus ßigete felé, és az korman vár alat megh allapodgyék holot főlőtte veßedelmes utunk lőtt vólna, gondolkodot mit kellessęk cselekednie, tudakozván tőlünk és monda; hogy ha megh iobbitanák fizetését, ßabadon igyem ollyan ßélen bocsátkozhatnák Tripolban. Látván mi az kormányost ßomorun, megh iobbitottuk bérit ßáz forintigh. Oka kedigh vólt annak az ő uy ßegődsęgének ez, hogy Iopetúl fogva vólt néki ßándéka, hogy masokat-is vegyen az ő Gallyaiába, de mivel hogy az ßél nem engede, az Tripoly utat meg véve raytunk.

Karmel hegye. Sydon. 3 Reg. 17 Lu. 14 3 Re. 10.

Fel emelé az kormányokat, és az gyors ßél mentében, el haladánk *Alopdanam Casatura*, az előt hittak, *Cesarea Atartura Atelit*, az után megént, *Promontorium Carmeli*, nem meße Ptolomaidahoz, de mind le rontották kőfalait, mind Sareptának, s-mind Sydonnak, melyről ßól az Iras 3 Kiraly könyvb 17. Luc 14. Az az város fekßik Karmelus hegye mellet, mely hegyen most-is helyet mutogattyák, mely helyen óltárt épitet vólt Illyes Prophéta 3. Reg 10. megh vagyon irva.

Harmadik Resze.

El haladánk Tirus és Sidont ßép sikmezőn fekűßnek azok az városok, három Magyar mil földen álnak egymástúl. Monták hogy nem meße vagyon Kapadocziay Czesarea, holot ßent Doroto ßűz Martyromságot ßenvede Tripolhoz csak tiz mil föld Berith és Anefa, holot az Libanus hegye kezdetődigh. Azok az városok Syriában vadnak, kevés poganysagh lakik köztők, mint kereßtyének lakiák inkáb azokat az felűl megh nevezet városokat, mellyeket Bruziánoknak hiák, ßabadságok vagyon reá, hogy feiér patyolatot hordozhatnak feienként, mint az Törökök. Marattak kedigh Syriában amaz Francziaktúl, mellyek az nagy Karolus Királlyal mentenek vala ßerecsének ellen az ßent föld el vételre (melyről bővebben ßóllotunk az első réßében)

El indulván 18 oraigh, 60 mil földet mentűnk, noha roß ßelink ßólgálá, el iutánk az Tripoli portahoz mégh két ora vólt estigh, semmiképpen megh nem marathattánk az nagy ßél mia, męgh uijobban el ragatta vólna bennűnket, noha vas macskákot bé hánta vala az kormányos az tengerben, de semmit sem haßnáltak, hanem azt láttak az Alexandriay Gallyákból való Törökök, egy nagy Baczaban, avagy Saykaban űlenek egy nehányan és ugy sęgiték bennűnket, már fęl mil földre el ragadot vala ki vinek bennűnket az partra, fęl mil földet mentűnk oßtán gyalogh az városban, út felén lévén, bé menénk latoiúl fontekában, karvaseriba, avagy velenczesek lako helyébe.

Az városnak telepedésęről sokan irnak, én az többit halgatván mulatom el: Igen vigh helyen fekßik az város, fele az városnak az, hogy odalra megyen fel, ßép kertekkel kőrnyűl vétetet, gyakor forrássokkal győnyőrűsęges, csak hogy nem igen fő ßele vagyon tengertűl kiválképpen nyárban. Tengertűl menvén az város felé vagyon ott egy nagy kőház három ßegeletű, egy kő haytásnira város kapuiátúl, mely kő ház ról azt monták nékűnk, hogy egy őrdőnges fekete déák az ő mesterſęgével élvén, megh értette az őrdőgőktűl, hogy ott azon az helyen nagy kincs vagyon, és ő azt az helt azért vőtte vala, és erőssen kő fallat kőrnyűl vétette, hogy valaki megh ne lássa, mikor az földet asni fogia, és az kincset keresni (mivel hogy az oly kincset Csaßárra foglallyák) mind az egéß földet el asván, semmit sem találván, az nyughatatlan Törökök meg tuttak azt és megh mondgyák az Sendzáknak, mely mind az egéß tartománnak gondviselőie vala, avagy fő Basáia. Elő hija az pinz keresőt, megh nem tagadhatá, hanem megh valla, hogy nem kevelsé csalattaték

megh,

megh, mert semmi kincset nem találá. De az Basa az Aranira lakoma lévén, elő hivá az tőb fekete déákokat, megh parancsolá nékik, hogy minden tudományokat és mesterſegeket tegyék hozza, és végire mennyenek hól legyen az az kincs, mellyek azok-is egy ßóval találtak azt mondani, hogy avagy azon az helyen, avagy nem meße tőle, de vagyon kincs.

Megh parancsolá az Basa ßorgalmatoson kőrnyős kőrűl ásni azt az házat, és ßorgalmatoson keresni, mellyet megh talállyák huß lépesnire az háztól, kivűl ki vővén az ladából megh olvassák, hát harmincz ezer dupla arany vólt benne, mind megh kűlde az Csaßarnak.

Az mi ßűkſęges vólt megh látnunk abban az varosban, mind megh látogattuk. Reggel fel kelénk vóltunk az Lemirnál, mely mind az egeß Ierusalem tay és Trypoli tay vámosokra gondot visel, és ßámot véßen tűlők, annak mint gyalogh Iencsúra és lovas Tőrőke levén elegh. Akkor Csáßár parancsolattyából Tripolban kelleték iőnie, Ierusalemből, hogy az Tripoltay provinciát Basa otthon nem létébe, birna és gondgyát viselne, (mely Basa Persiak ellen hadba ment vala) és ugy az az Lemir az ő gyalogiát Ierusalemben megh vißa kűldé Damascus által, mert Batya ott lakot az Lemirnak; hozzáia menvén azon forgolottunk, hogy az Iencsároknak megh parancsolna, hogy vti tarsaink lévén oltalmaznák bennűnket, (mert ott igen ßűkſęges) mellyet kőnnyen megh nyerénk adván néki egy nehány aranyat. Estve felé ßinte két lovast, és két gyalogot vővénk mellénk, másfęl mil földet menénk, el sőtétedénk, az Libanus hegye alat halánk.

Reggel fel kelvén, iutánk egy mil földet Ehota nevű Arabia faluban, holot Maronitak (kereßtyének) laktanak, megh mondák, hogy csak egy mil föld ide, az hól Patriarcha lakik, és ugy el indulánk, iutánk egy mil földet, bé menénk az kalastromban, mellyet hiják *Beatæ Mariæ de Canobim*, az Libanus hegyen épittetet; Az mely kalastromban Patriarcha lakik az Romai Papához halgató, ßintén akkor ßenteli vala egy papot az ßent Mise mellet. Az ő öltőzeti nem kűlőmbőzőt, az mi Ersekink öltőzetinél, mert Palastya vala, Infulaia, Casulaba, Tunicellæ, Sandallia, és ostyával Romai módon celebrált. Mihelt el végezé az Patriarcha az Misęt, mingyárást fel öltőzék az Pater az ki velűnk vólt *Leonardus Pacificus Societatis* IESV, mely Generalistul licenciáiat vőtt vala mindenűt celebralásra, vővén áldást az Patriarchátúl, az ő Albaiában, és kazulaiában Misęt ßólgála.

Az

Az Egy-házi ruháiát le vévén az Patriarcha véve magára fekete öltözetet, ßęderies süveget, az mint az ott való Bárátok iárnak: Eörömest látván bennünket, megh maraßtá ebédre, ighen kinálván minket fa olaŋos étkekkel, mert ők hust nem eßnek soha, vecsernye után vißßa tértünk Ehota nevű faluban.

Reggel fel kelvén utra indulánk, látánk nem meße az Orßág utyához Czedrus fát hußon negy ßálat, mellyet megh tiltották, hogy ki ne vágiák, mert tőb kerülette nincsen. Ighen ßép az fáia nagy magos el teriedet ágaŋ vadnak: Az Libanus hegy teteién soha az hó el nem véß nyárban-is, mint ßinten Tatrac Kesmárki havason Magyar Orßágban, noha itt nagy meleghek vadnak, sokkal nagyobbak, hogy sem Olaß Orßághban, holot az eghéß Orßághban kemenczéiek nincsen házban. El iutánk Balbech nevű városban, holot Salamon Kiraly, egy palotát épittetet vala, mikor Aegyptomból Pharaho leányát veßi vala felesęghűl, 3 Reg: 7. Külömb külömb fęle authorok sok-képpen iriák felőle: De en bizonyára erősitem, hogy nincs külömben, hanem az mint megh vagyon irva az Kiraly könyvben, mivel hogy az régi kő rakásárol-is megh tetczik.

Czedrus fa,

Salamő palotája

Az hegyről alá menvén, által menénk egy ieytos harastot, mellyet Antilibanusnak hŋák, ott kezdetődik már Czelesiria tartománya.

Az Iencsárok és Tőrőkök, kik velünk vóltanak, pinzünkert fogattak negyven puskás Maronitát, hogy iób békessęggel által mehessünk az Arabiakot és Szerecsêneket mint hogy az előt való nap előtünk Tőrők áros embereket fel verték vala, és tizen ött Tőrőket megh öltenek, mely dologh itt gyakorta megh történik.

Nyolcz zaßlo allya Arabiak vadnak itt, kêt veres zaßlo kereßtyêneké, hat feier zaßlo ßerecseneké, mellyek egy más közöt igen gyűlölsęgben élnek, és gyakorta egy-mással csatáznak.

Az Arabiak, kik feiér záßlo alat iárnak, mind inkáb foßtásból, és tolvaylásból élnek, mind itt, s-mind Aegyptomban, mind kedigh az ßent földben. Vadnak azokon kivül nem kevesen Galileába, mellyeknek nagy seregh iuhok vagyon kinek kinek külömb közzülök, és tevéket tartnak, sátor alat laknak, ió fűvőző mezőt keresnek, és egéssęges vizeket. Ha eggŋk helyen az fűiek el fogy, gyermekét és felesęgét az tevékre fel rakia, az iuhokat eleiben fogván, tovab fűvet keresni megyen, egy-nehány sereget találtak ollyakot Galileában Tabor hegyénél.

 De az ke-

De az kereßtyén Arabiak falukban laknak, kertek kőrül forgolodnak, mind az mellyek Libanus hegyen laknak, mind kik Syriában, legh főképpen Damascusban, az ßent földön, noha nem oly sűrűn.

Petrus Bellonius Cenomanus, az Balbeth városa felől, azt tartya és Iria, hogy Philep Czezarea vólna, de semmi bizonyságot nem ád igen csalatkozik, mert masut vagyon Philep Czesareáia tenger fölöt, mellyet
Act.28. maynapig-is ugy hiják honnat ßent Pál Romában evedzék.

Ki indulván Balbechből, sem falut sem vendegh fogadot nem találhattank sohól, kételenek vóltunk mezőn hálni, nem kicsin rettegéssel és veßedelemmel. Azonközben megh láták Iencsárok az kik velűnk vóltanak, hogy ime egyfő Tőrők, egy-nehány tizet allya Tőrőkkel, mellyekkel Persiai hadban megyen vala, ugyan azon mezőn nem meße tőlünk, Sátorát ki vonatván megh ßála, megh hagyák minékűnk az velűnk való Iencsárok, hogy az bokrok és hegyecskê közze vonnank magunkat és megh ne mutatkoznánk, ô magok az Tőrők Sátor felê menének, és megh mondák az Tőrőknek, hogy valami ßegény meße Orßági ßarandokokat késęrtyűk, keríűk azon, hogy ßabad legyen megh ßálanunk azon az mezőn, az mellyen Nagyságod az vitézzekkel megh ßállot, (mint hogy az Tőrőkők külső irgalmassághban győnyőrkődnek) kőnnyen tőle megh nyerék. Es ugy megh ßálánk nem meße az ő sátoratól, hogy ha kedigh azt nem cselekettek vólna, és hire nélkűl megh ßállottunk vólna, mint egy gyalázatnak tartotta vólna, és az mit akart azt cselekekedhetet vólna velűnk, Mert immár az előt-is valamennij Tőrők talált elő, mindenik foßtani akart bennűnket, az mint tőrtént vala egy vezer Basa ßólgaiával, mely Aegyiptumból iőn vala egijket az én ßólgaim közzűl le tolák az ßamárról, és mind portekástúl mely az ßamáron vólt él vonták vala, és mikor az muher ßerecsen, kitűl fogattuk vólt az ßamárokat rángattozni kezdet vélek, igen megh baltazák, azonban az mi Iencsárink el érkezének, s-megh vißßa vővék tűlők, két tallért kellet adnunk, mellyel contentusok el menének. Mindazon-által ugyan ott (az mint az mi tolmacsink megh mondák nekűnk) megh esküttek egy más előt ßokások ßerênt, hogy valakit legh előßőr elő találnak, hát azt megh foßtyák mindenéből, az okát monták azt mert meßőnnen iőnek. Mert valahánßor őket az Csáßár hadban küldi azon ßabadságok vagyon, mint ßinten ő maga Csáßár ßólgainak, hogy uton iarotól lovát, ßamárát, avagy az mie tetczik ßabadon el vonhattyák, és magoknak tu-

laydo-

laydonithattyák, mint saiattyokat. Más etczakára iutánk Tykecium nevű Tőrők Esputályba, mely noha nem oly ekessen epitetet vala kőből, de gazdagon fundáltatot; egy Damascusban lako Basa fundálta vala. Azonközben elő talaltuk egy karavan Aßßont, mely Damascusból Tripolban megyen vala, vólt vele két ßaz lovas. Tőrők Esputa.

Láttunk abban az Esputályban, hogy egy Tőrőknél vólt őt ßép ződ madarka, és egyen ként ugy bocsátgattya vala kezéből valamit magában susogván. Es mikor tudakoztam az tolmács által, miert cselekednék azt, azt mondá arra; hogy azt cselekeßi ő az megh hólt Attyának Annyának lelkeért, mert hißem igyem, hogy evel az ió cselekedetemvel valamit haßnálok nékik. Tőrőkők hißik az purgatoriomot.

Reggel fel kelvén el indulván onnan, megh latánk egy hegyet iób kéz felől, az mellyen mondgyák, hogy Kaim Abelt megh ölte vala. Az hegy tetőn vagyon, két dombocska, azt mondgyák hogyazokon áldoztanak, az az két attyafi, az Istennek. Montak az Tőrőkők nékűnk, (mivel hogy siettűnk nem lehettűnk azon az hegyen, mert igen magos az hegy) hogy bizonságul az Isten, az artatlan Abel halalának, az föld alat vólt valami nagy kiáltás indította, melytűl sokan kik hallottak megh felemlének, és azért azt az helt igen becsűlik, és bizonyoson erősitik, hogy ha valaki igen betegeskednék, csak fel vitessé magát arra az hegyre s-fekűdgyék rayta, megh gyogyul. Egy kicsinne továb menvén kőzelgetvén Damaskushoz, elő találánk egy nehány lovás Mamulokot, sokan laknak Damascus taián, igen gyorsak mindenekben. Ruhaiok feiér vaßonból való bőv, hogy mind lovat mindenét bé takaria véle, az feién kivűl mellyet ékesiti serenyet bé fonván csörgőket reá kőtőzvén. Kaim Abel. Abel koporsonal csuda, Mamulok mineműk.

Persiai patyolatokat hordgyák az feieken, Paist dardacskákot temérdek nádból valókat hordgyák lo hátan, az felső csuháiokon (mellyet hiják Albornos, arra felűl vád bűrt nyakokban vetik, az alsó csuháioknak igen ßéles az uija, (az alsót hiják Marlota) igen fő lovokon űlnek, &c. Az mint az ßentek eleteben is meg vagyó, mellyet 29 falui olvastak.

Az után fel menénk igen nagy magos hegyre, most-is nevezik őtet Chyzor oanak, kapolna vagyon rayta bal kéz felől. *Septem fratrum dormientium*: avagy het attyafi aluvása, az mint az Maronitak erősitik. Arról az hegyről iól látni Damascus városát, mert az hegy alat az város meße el nyult, igen ßép, kedves sik mezőn, minden fęle gyűmőlcsel bővölkődő. Honnét sokan azt értik, hogy ott teremte Isten Adámot, mert

az földe-is sárga, és Adám-is sárga agyakból teremptetet, egyebűt sohul nem találtatik hasonlo hozzáia. Arról az hegyről két patak kezdetődik, mely patakok Damascus városát körűl follyák. Abannak és farvárnak hiják őket, mellyeken nem övedzhetnek, de igen halas mind az két folyo viz. Azt az várost élegsęgesen megh irni, avagy ßépsęgét bővsęgét sik mezeiét dicsirni, mostan el hagyom, mert sokan irtanak felőle, nagy munkaval-is iutna ember hozzáia. Mikor immár az kapubā vóltunk fe ßállo tunk az lovákról, mert itt Török Orßághba az az ßokás, hogy az fő városokban nem ßabad kereßtyéneknek ló háton iárni, kivál-keppen Damascusban, melyben Europából nem sok kereßtyén iar. Mi itt csak két Olaßt találtunk, mellyek Apamusok és Alepsiak aruit arullyák, azoknál megh ßálánk. Noha Damascus városa igen nagy és ßéles (mert ál hoßasága, ßéli, más-fęl mil földre) még-is hogy meße ßabásu az Tengertől, Aros emberek idegen Orßághból nem igen iáriák, kival-képpen Europából, és innét az idegen ember nagy ellensege az ott való népnek, az ki kereßtyén. Tutták az Iencsárok, mellyek vélűnk vóltanak, és az lovak közöt vißnek vala bennűnket, de az sűrű nép mikelt megh látá bennűnket, ki csudalni ki kedigh rút ßitkokkal illetni és egyeb sivalkodásokkal, de kival-képpen az fęrfi gyermekek, ßerencseliék bennűnket, az sűrű ucsákról hozzánk futván, és mikor oda iutánk hól az áros emberek az Bóltokban arulnak árut, kövekkel haingaltanak, pökdösteknek bennűnket, és ha az mi Iencsárink nem óltalmaztanak vólna bennűnket, le rangattak vólna az ruhánkot-is rólunk, magunkal nem tudom mit cselekettenek vólna.

Ki indulván Tripolból első haláson, tarsasághra akadánk, két Törökre (egijk vén, más ifiu) hozzánk atták magokat, és ßinten Damascus városigh iutának velűnk. Persia hadból iőnek vala, vólt harmincz ló vélek, egy nehány ßólgáiok azokkal az lovakkal, nagy erőssen esküttének tolmacs által előttűnk, hogy ők elsők vóltanak. kik ki indultanak Persia hadból, két ezer Czekint attak az vezérnek, hogy el bocsássa őket, mert nagy ßűksęgek vagyon Damascusban. Igen sokat beßéltenek az Persiában való Török hadról, miképpen minden napra nem kevessebben éhsęggel, hogy sem mint fegyver mia veßtenek, mivel hogy az Eufrates vizentűl Tabor lévén, meßönnen kellet innya való vizet hordani, az kößiklák közöt sövenyes helyen sok ideigh vóltanak, holot dögh miais sokan halnak. Igen bizonyosson beßélték, hogy mi otatúl fog-

va Tar

va Taborban ßállottanak, és Persiákkal ütközni keztenek, háromßor való ßáz ezer Török veßet el, ha igyem megh kellene halnunk, soha vißßa nem térnénk, mert hiába való munkáiok, semmi reménseg igyem hogy megh győzne az Persakot. Az Csáßár igyem gyönyörűlęgesen otthon lakdogal, nem hißi mint vagyon ott az dologh, és mely sokan nyomorultúl veßnek. Azoknak az Törökőknek ßólgaij (mint hogy uti tarsaink vóltanak) elől mentek vala Damascusban, megh látván bennűnket késęrték az ßalláßigh, emberseget mutatván hozzánk. Noha vóltak Ienczárok körűllettűnk, de az sokaságh közöt semmi vólt vólna az, még-is hainthattak vólna vala mellijkűnket miattok kővel.

Az az ifiabbik Török kiről itt mentseget téßűnk, Vezér Basa fia vólt két ezer lovas Töröket vit vólt Persiak ellen, nyolcz ßáz gyalogot, nem tért vißa csak egy nehányad magával.

Három hônappal az elöt migh ide iutánk Damascusban iöt vala ide valami Tatar Cham felesęge, négy ezer Tatárral bucsura, ugymint, Mechus városban, holot Machumet teste fekßik, Betlehemben-is vólt, holott igyem más Propheta ßűztűl ßűletetet, az két Prophetának helyeit látogatta. Igen vendéglette az itt való Basa nyolczad napigh mind az egéß néppel Csáßar perancsolattyából, és mikor el bucsuzot Béket adot melléie egy nehány ßaz lovassal.

Láttak itt az Iudás házát. Vólt itt az az foras, melyben Ananias ßent Pált megh kereztelé, de most immár mind az egéß uczanak közönsęges, azt-is az házat láttuk holot vak lévén ßent Pál harmad napigh vólt. Az városból ki menvén mutogatták nekűnk egy toromban ablakot, melyből ßent Pál ala ereztették vala házban, onnan nem meße vagyon egy reytek lyuk föld alat hova buyt vólt ßent Pál az le ereztes után, az mely veremben avagy föld alat vala barlangban az elöt-is sok ßent üldözéskor reytezik vala Sidok elöt. Egy lövesnire bal kéz felől, vagyon Maronitaknak kapolnáiók mutattyak kővet, melyről ßent György lóra ült, mikor az Beritus városbeli Sárkánt ment megh ölni, nem meße az Damascus hoz: Megh latogattuk az Esputált, mellyet Szuliman Csáßár nagy Gazdagon fel epitette és fundálta, holot az ßarandokßak iárokat, mellyek mennek Mechus városban Machumet koporsoiához, harmad napigh ingen ételt, italt, ágyat, adván tartyák.

Megh latogattuk mind azokat az helyeket, mellyekről olvassuk az Apostoli cseleked: *cap: 6.* Vgyan az Ananias házát, melyben egy Act. 6.

 néhány

néhány lépés garadiczon alá kel menni. Oda közel ſzent Ianos Evangeliſta házát, melyben tradicziákkal bizonittyák, hogy ott ſzülettetet, az Maronita kereſztyének azt az kapolnat biriák. Vóltunk az egy házakban azoknak az Maronitaknak nem igen nagyba. Az Baſa két ezer forintot adál eſztendőről eſztendőre nékik, hogy annál iobban aitatoſan ſzólgálhaſſák Iſtent, Paramentomok egy házokban vagyon, mellyet, 13. Gergel Papa kűlte vala *Pater Ioannes Baptiſta Societatis* IESV által. Láttak tavulról kereſztelő ſzent Ianos egy házát, mely megh tetczik, hogy valamikor nagy épűlet vólt, de hogy immár romolni kezdet, nincsen ſzabad hozzá menéſe az kereſztyéneknek, mint ſzinten az várbã nem ſzabad menniek mely vár látczik tavúl, hogy erős ſzép régi épűlet vólt feiér alabaſtrom faragot kőből rakot, baſtyái azonkêppen négy ſzegeletűek.

Találkoznak itt oly emberek, mellyek Iſtenhez való aitatosſágokban csupa mezitelen iárnak, mind Telben, nyárban, egy aránt, ſzakálokat, feieket megh borotválván. Vgyan ott Damaſcusban eggijkre találkoztunk utunkban, azt tuttam egy előſzőr, hogy bolond, de mihelt megh kérdezêm, megh monták, hogy igyem ſzent ember az, mert igyem ez világot megh utálván, és megh vetvén ez földön Angyali életet viſel.

Vgyan azon nap látunk két ſzerecsént nap keleti Indiából mellyeknek az fekete orczáiok igen fęnlet, áros emberek vóltanak. Mikor közeleb mennénk, kérdezni kezdém micsoda emberek vólnanak? megh felelék, hogy drága kőveket hoztanak Indiából, és más fęle árut megh viſſza viſznek hellyette, es Ielűl annak micsoda áros emberek az homlokokban valami fęnyes veres kővek vóltanak bé csinálva, és az két orczáiokban nagyok mint egy őreg mogyoro, ugy iártanak mint valami ál orczáſok. Igen csudálkoztunk raytok, miképpen csinálhattyák ugy homlokokban és orczáiokban azokat az kőveket, hogy oly erőſſen tartoznak. Tovább menvén egy keveſſe megh látánk egy Tőrőkőt zöld patyolatoſt, mert az tőb Tőrőkők feiér patyolatot viſelik, tudakozánk mi dologh és mi oka? megh beſzélék, hogy azok az Machometus liniaiából valók, az az ő nemzetſęgétűl ſzármaztak, egyébnek ſenkinek nem ſzabad viſelni zöldet, ſe ruhát, ſe patyolatot, hanem csak nékiek. De mindazonáltal viſelik tőbben-is, azok kik Tőrők Papoka leiendők, avagy az ő liniakon valók azok-is, az kik ſzűzeſſęget kővetik ſzabad viſelniek. De mindazonáltal nem minnyáian gazdagok az Machumet attyaſia-is, mert láttam eggyet ugyan ott Damaſcusban az város konyhaiá-

Minemű kűlőmb ſegh vagyon az Machomet Attyaſiainak az tőb Tőrőktül.

ban

ban sakács vólt, azis zöld patyolatos vala, igen rongyos, sőt étkes arult.

Ebéd után fogadánk egy bolukott, melyhez felőlünk az Battya Tripolból levelet Irt vólt, hogy vélünk el iönne Ierusalemigh, az mint megis cselekedék, ött lovassal és ött gyalogh Iencsárral segité uti tarsaságot Ierusalemigh. Az földnek siriáról, mind saknak és egyéb vetemények bővséges gyümölcséről vólna mit irni, de mivel hogy immár sokan irtak felőle, én el halgatom, mindazon által csudálkozom, miképpen egy dolgot el feleitettek, Syriaban Tripolban Balbachba, és itis Damascusba vagyon egy fele gyümölcsők, melyről mentséget akarok tenni, sok fele nemzet essi azt az gyümölcset hasonlo az mi ugorkankhoz hijják őket Mauzanak, egy kicsinne hosab az ugorkánal, görben nő az gyümölcse ne hullanának ideién sedik le őket, és otthon érik megh iobban, saga és izi nem külömb mint az öreg sárga körtuélnek: De hamar eleget essik benne az ember, mert kettőnél vagy haromnál többet nem ehetik az ember, ha kenyérrel vagy saytal essi. Mauza micsoda gyümölcse

Az keresztyének, kik itt ebben az tartományban laknak, azt vélik közönségesen, hogy Adam és Eva Paradicsomban illyen gyümölcsel éltenek, okát illyet mondgyák: Legh elősőr hogy itt alma nincsen, és hogy Szent Ieronimus mikor az Bibliát forgatta Sidoból más nyelvre, arra az sóra iutván Mauza, déákra egyéb képpen nem fordithatta, hanem, sának gyümölcsét nevezé: De hogy annak csak ő magok hitelt adhatnak. Nincsen ugy nem illendő dolog az, hogy Szent Ieronimus, Szent Lelek Istennek malasztyával, tellyes lévén az irást forgatván, azt, nem tuta vólna megh forditani? Más ratiot is adnak, hogy abban az Mauzában, ha az ember tanyérkákra megh metéli hát megh teiczik raytok mint egy kereszt, az az, mingyárt orvosság az ő bűnökre, és az Isten parancsolattyának megh segesére, az megh sabaditonak halála által. De mivel hogy az mi ugorkankban is valamit hasonlot láthatni, többet nem szóllok felőle.

Délben megh indulván Damascusból, egy mil földet iutván, el érünk azt az helt, mellyen loról le esvén Szent Pál, (az az *Conversio Sancti Pauli*) holot Istenhez megh tért mondván: Vram tanics megh engemet mit kelleszék cselekednem; épitetet vala kapolnát Szent Ilona ezen az helyen, de el rontotta az után az poganyságh keves kő sala sen ál. Fel

mil

mil földet azontúl menénk, hát nagy seregh iuhokot megh látánk Maronitákét, azt látván el rugazkodék az mi Tőrők gazdank Boluk nevű, el ragadá egy Iuhot az ló határa, és el vivé, Maroniták az mezőn lévén csuportozni kezdének, és utannak futni, de az Tőrőkők puskákból lővődöztenek hozzáiok, az Maronitak penigh parittyakból utánnok, nem álhattak, az Tőrőkők el rugazkodván el futanak s el vivék az iuhot. Damascusból ki menvén első halásunk vólt Karyasyriaba Sasant ött mil földen Damascushoz, egy folyo viz által ható foly ott igen sebes.

Gyakorra emlekezetben vadnak itt az Arabiak, honnan valaki csudálhattya, miért tűrnek annijt az Tőrőkők nékik? holot ők uton alással, kereskedő áros embereket fel verven azzal élnek, és aval felesęgeket, gyermekeket, lovakot tartyák. Tudnijlik noha hat zazlo állia vagyon itt közöttök, az az, az Tőrőkők közöt de sohól saiát lakó helyek nincsen, mint nálunk az Czigányoknak, kit elől utól találnak, mindent foßtnak, meg-is ölik, Tőrőket-is ugy mint ßinten mást: azt mondgyák felőlök, hogy ha egyessęgh vólna köztök nagy ellensęgi vólnának az Tőrőknek, mert vadnak kétßer való ßáz ezeren, de hogy haborogva elnek egy mással, terméßetek hozta Istennek bűntetésęből.

Minden zaßlonak kűlömb Kapitánya vagyon, melyhez halgatnak; Mindazon-által minnyáiokat felűl haladgya hirével, egy neminemű Aboris nevű nagy hires laior tolvay, kinek birtoka alat negyven ezer Arabia vagyon akkor-is, mikor már az ßent földről, az az, Ierusalemből megh térvén Tripolban megyek vala, igen pußtittya vala Siriát, és miatta sem Apamiat, sem Alepot, (mellyet igen kivántam látni) nem láthatám. Azonközben oßtán, hogy Tripolban lakánk, Tőrők karavanon Tripolban Alepból ment valo lopua, és az hustattyára érven harminczáros Tőrőkőt találván, mind le vága őket, az Teveket aruval eggyűt el vive Alepbé, az kereßtyéneknek még-is semmit sem árta, noha az ő marháiokra-is reá talált vala, még-is békével bocsátá. Az tőb Angeta arosoktól Tripolban lakoktól bort és egyeb élest kivánt, hogy utánna kűldenék.

Miert öli az Tőrőkeket.

Hogy kedigh azt az tartománt pußtitotta ez vólt az oka: Hogy az Damascusbeli Basa, kevés idővel az előt migh mi oda iutánk, Nénnie fiát annak az Aborisnak megh ölette vala, mely nem meße Damascus taián tolvaiol vala, csuda képpen ötet keveset magával magához Damascusban csalni akarván, mint ha tetetnê magát, hogy véle megh akar

békélni,

békélni, és valami adót néki rendelni, avagy az tractalásban iót végezni. Mindazon-által az Arabiák nem hittenek az Tőrőkőknek, egy más helt nem Damascust válaßták az tractalásra. Eőt ßázad magáual oda mene az iffiu Aboris: Eőt ßázad magáual az Basa Bekie-is oda iutot hozzáia, de más őt ßázad lesben hagyá nem meße az Bék. Addigh nem mertenek semmit cselekedni az Tőrőkők, migh ló háton ültenek az Arabiak: De mihelt loról le ßállot az iffiu Aboris, és véle az tőb Arabiak, hogy az minemű aiándékot hoztak vala az Tőrőkők Basától, hogy azt el ßednék, azonban reáiok ütének az Tőrőkők, azok-is el érkezvén, mellyek lesben vóltanak, és ugy el foghák az ifiu Aboristot, az véle való Arabiakat-is le vághák, kevesen hirt mondani mentenek az őreghbik Aborishoz.

Annakokáért az az vénenyeb Aboris, az őcse vérének boßßut akaruán állani, és hálálát meg torlani, nagy károkat tőt Tőrőkőknek.

Hallani vólt azt-is mig Tripolban lakánk, hogy az Tőrők Csáßár nagy aiándékokat küldőt vólna annak az Aborisnak, hogy valamiképpen megh engeßtelne őtet, mert fęl vala Tőrők Csáßár, hogy valami képpen az Machmet Emrával boßusághában őßve ne mennének, és eggyet értvén, Csáßár ellen támadnának, (mert az az Machmet Emrim, Syriabéli hatalmas Király vala) és ugy nagy gondot Tőrőkőknek ne tennék, kiváltképpen Persia had alat. Az mi az után megh tőrtént, mert kőnnyű az Arabusokat aiándékokkal megh engeßtelni, mint az éh ebeket ó ßalonnával. Eő maga az Csáßar fel tűle.

Annak az vén Aborisnak, három fia vala immár emberkorbéliek, eggijket Machmetnak nevezé, az mely első felesęgétől való vala, az kettő Havetus és Sephte, azok az másik felesęgétől valók, (mert csak két felesęge vólt, noha Arabusoknak ßabad tőbbet-is tartani) mely fiai haddal átatba hozzáia iőttek vala, noha mindeniknek kőzzűlők külőmb hada vagyon, és külőmb tartományban tolvaylással kenyereket keresik, az Tőrőkők ellenek nem mernek támadni, mert erőssebbek az Tőrőkőknél, mind lovok, mind kedigh magok, igen megh ßokták az koplalást, nyomoruságot, és kőßiklák kőzzé hegyeken ßeruel el ßellednek, mikor valami erős hadat éreznek, oly rettenetesek az Tőrőkőknek, hogy hól tizen megh állanak hoßu ßéles inyegekben, (az-is csak déligh tart, mert dellyest az hőusęgh miatt mind pattyolatot, mind imeget le vetik őßve tűrvén ugy ülnek mezitelen az lovakra) harmincz Tőrők igen nagy fęle-

ſemmel reá mégyen, noha panczor ſiſakos, kopiás, puskás léßen is az Tőrők. Sokan Ieruſalemben ßóltanak felőlők nékünk, bizonyoſon monták, hogy egy falka idővel az előt, minek előtte Perſiák ellen hadban ment vólna az Ieruſalemi Baſa, ſetaloban akart Betlehemben menni, mint egy őtven lovas Tőrőkkel. Ott cſak nyolczan akattanak reáiok az Arabiak, még is nem tehetvén ſemmit nékik, kételen vólt vißßa térni Ieruſalemben. Igen fęlnek az Tőrőkők tűlők ugy annijra, hogy az kinkőves Tenger kőrűl való faluk adót adnak nékik eßtendőről eßtendőre, de ők aval nem kontentuſok, még is tolvaiolnak.

Annak fölőtte minden eßtendőben kis Aßßony havában, mikor az karvanuſok Mechában mennek aruval ſokadalmokra, ataiban az Baſák mind Tripolból, mind Apemisból, mind Kairból nagy aiandékokat küldnek nékik kővetek által, hogy az harom városbéli áros embereket ne bántanák, noha minden karavanon vagyon hat ßáz puskás Tőrők, és mezei tarazkok velek, még is nem biznak magokba.

El veßik az Arabuſok az aiandékokat, és az mellyek el veßik, megh tartyák fogadáſokat, de hogy ßaméltalanok, megh ölik Tőrőkőkben ſokat, aruiokat is el veßik kőßiklák kőzzé futnak, hol barlangiok vagyon.

Az megh nevezet karavanok, mindenik városból külőmb külőmb mennek, keßen, min ha mingyárt harczolni kellene, ßinten vőrős Tengernel őßve gyűlnek, és ugy mennek be Turnevű városban, Synat vármegyében (mert nem csak az hegyet hiak Sinai hegynek, de az vármegyeis ugy hivattya magát) onnan oßtán eggyűt Méchaban mennek, és ott az Sokadalmon tizenkét napot mulatván megh vißßa hazáiok felę térnek, azon képpen az mint oda felę mentek. Csak ő magoknak az Tőrőkőnek ßabad oda menni, kereßtyént, ſem Sidót nem ßabadittyák rá az oda menetelre.

Machumet koporſoja.

Mikor Kairban vóltunk, ßorgalmatoſon az Tőrőkőktől tudakoztunk, az mellyek Mechaból vißßa térnek vala, hogy ha igazé, az mit Machumet koporſoiáról beßélnek, hogy vasból csinált, és az Magnes kő magához vonta, ſ-ugy az levegő egen tartya. De megh vallották, hogy az ott nincs, de ő maga az koporſóia egy keveſsé az földtűl fel vagyon emelve, két vas oßlop nem igen temérdek tartya, és hogy ßoros ſetétes helyen vagyon, ſemmi világa nincs tőb két lampáſnal, azoknak kik tavul néznek ugy tetczik, mint ha az levegő égen fug ne, de az kik kőzzeleb mégyen, mingyárt megh láthattya, hogy oßlopon al.

Harmadik Resze.

Vißßa térek Ierusalem iut felöl való beßélésre.

Mint egy del taiban iutánk Tanaitar nevű városkában hiák, találánk ott Tőrőkők mezei Déákiát, mely Palestinában és Aegyptusban irogatta Persiai hadban menőket, harmincz loval vólt. Csak aligh ßalánk le az lovankhátrol, hát ime egy tegzes Csavuz Csáßártúl harmad magával iuta oda, az Csáßár parancsolattyát beßélvén iro Déáknak, hogy ßinten valakinek ßabadságot adot vólt-is az Csáßár, de meg-is kételen Persiai hadban kel menniek. Két lovunkat el vonták vala legh iobbat, azt mondván, hogy nem csak mi tűlűnk, (mellyeket ebeknek nevezet) ßabad lovakot el venni illyen Csáßar ßűkseges dolgában, de ha nem tudom micsoda Tőrők ő vólna-is, még-is el venném, ha ßinten gyalogh kellenék mennieis. Az mint megh vagyon kiáltva, mind az egeß Tőrők Orßághban az az Csáßár parancsolattya. Es mikor az Muker kinél fogattunk vólt az lovakot, hát tallyért ada nékik, az mi Iencsarink-is tőrekettek mellettek megh ada az lovakot, más Tőrők árosoktúl vővé el ket fő lovat.

Reggel fel kelvén, iutánk egy kő hidra, mellyet ő magok az Tőrőkők, Iákob hidgyának nevezik, elégh ßéles, erősen kőből megh rakot Iordán vize fölöt, melynek iob kéz felől két ßakadékia vagyon, az mellyek ott érnek őßve, eggijket hiják Ior, másikat Dannak, és őßve menvén, egy neven hiják Iordánnak, által menvén az hidon, bal kéz felől az parton vagyon egy házacska, melyben Iakob Patriarcha lakot, ismérßik réghi rakás, alacson falai vadnak, megh egéßek. Nem meße onnan látni az Tyberiadis, avagy Genezaretbéli tót, vagyon hoßusága az mint itilhetem tiz mil föld, ßélessege nem mindenűt egy-aránt vagyon, néhól két mil földnire. Nagy pußtát látni azon az tóntúl, holot Christus Vrunk hét kenyérrel és kevés halacskával, négy ezer embert megh elegité. Altal menvén az hidon, mutattyák helt egy kőßikla alat, holot Iakob kuzdot az Angyallal. Menuén fellyeb bal felől annak az tónak, ismérßik, hogy város vólt, Korozaimnak most-is hiják, de most pußta, aligh vagyon őtuen házacska benne. Es által az megh nevezet hidtól, kezdetődigh már Galilea: Egy előßőr bé iutván Galileában, az föld it kővedzes, de mihelt két mil földet el haladtuk, csudálatos ßép sik mezőket láttuk, siros győnyőrűseges földet.

Iakob Patri: hidgya.

Iordan vize.

Genezaretbéli To.

Marc. 8.

Gen. 32.

Galilea kezdetik.

Az földnek siria innét tetezik ki, hogy kővér, mert noha az Arabiak mia nem ßánthattyák, mindazonáltal kedues főveket neveli, ros-

marin fő bővön vagyon, maioránna azon-képpen, bokrokkal bê fette az földet. Annak-okáért az Arabiak-is fűrű seregekkel iuhokat őrzik rayta, és touáb touáb fűveznek tevékkel eggyűt, az mint felűl meg montuk. Rosmarint ighen ßeretik az barmok, mert sok fęle beteghsęghtől megh tartya őket. Semmi mezei ßántással avagy munkálkodással, nem baylodnak az Arabiak, hanem csak teŋel és saytal élnek, kenyeret nem éßnek: Es nézuén az városoknak, faluknak pußta helyeit, oly rakot föld vólt Galilea tetczik, hogy tartom azt ighaznak, az Historicus Iosephel, mely ir *lib: 3. cap. 2. de bello Iudaico.* Az Galilea felől, az ki azt iria, hogy akar mely faluban vólt tizen őt ezer ßántó ember, legh kiválképpen Tábor hegy taŋán, mely hegy alat egy vőlgy vagyon igen kedves ßeles és győnyőrűsęghes sik mezeie bővön, holot azt mondgyák némellyek, hogy ott ment vólt eleiben Abrahâmnak Melchisedech Pap,
Gen.14. mikor az Királyok után ment vala, és megh verte vala őket, s. Lotot ki ßabaditotta kezekből, bort s. kenyeret áldoza, álduán Abrahâmot, noha mások azt mondgyák, hogy Kaluari hegyen vólt az, holot Christus Vrunk kereßtfán fűgőt, mellyet Theologusokra hagyom.

Dél felé iutánk Karuasyriában, holot ò kut vagyon, melyben Io-
Gen.37. séphet az báttyai bé vetették vala. Az Tőrőkők hŋák őtet, Ioseph kuttyának, az Arabiak hŋák őtet Elbir Ioseph, mostan igen ió vize vagyõ. Epitettenek ott Tőrőkők Moschat, melynek aytáia előt vagyon az az kút ßabad kereßtyéneknek-is belőle mêrni, hűues egéssęges vize vagyon.
Betzaida Etczakára iutánk Betzaidában, ßent Péter lakó őrőksęgében, holot háza vólt. Igen nagy le omlot épűlet tetczik itt, mellyen ßent Ilona épitet vala egy házat, most falu vagyon az helyén, tizen őt házban laknak Tőrőkők benne, mindgyárt az partyán fekßik Galilea toiának auagy tengerének, mellyet az Euangelista Galileábéli tengernek hŋa. Ighen édes vize vagyon, mellyet ittunk és fűrőttűnk benne, hala igen ió vagyon, mint egy őreg pistrang ßabasu oly az izi.

Tabor hegye. Reggel fel keluén, vóltunk Tabor hegy alat, mellyet *Iosephus antiquit: lib. 5. cap. 1. & lib. 4. de bello Iudaico, Itubirium,* auagy *Itabiricum*nak hŋa. Hegye igen magos, csudálatos ßép hegy, ugy annŋra, hogy inkáb tetczik embernek, hogy ember tőltőtte hegy, hogy sem termêßeti hozta, mert az hegy állyát kőrnyes kőrűl kék kőßikla kőrűl foghta, mint egy koßoro, azonképpen az hegyen ßép zőld bokrokkal hasonlatoskêpen kőrnyűl véue vagyon, mint ha oda űltették vólna. Az hegy tetén

Szent-

Szentegyház vagyon két kapolna kőzőt, mellyet Szent Ilona épitette, holot Vrunk Sinének változása vala. El haladván Tábor hegyét, látánk tavulról Sephet varóſat *Tob.* 1. Nagy magos hegyen, holot Eſter Királné Aſſony ſűlettetet. Lakiák azt az vároſt Sidok, mondgyák hogy nincſen ſáma annýn lakiák azt az vároſt. Egy kicsinnye továb menvén, haſonlatos-képpen látni az Orſágh uttyáról egy hegyen el romlot várat Maheront, az Gőrőgők hýják őtet Sebaſtanak, holot Keresztelő Szent Ianoſnak Herodes feiét vétette, nagy vároſa is vólt alatta, de el puſtuli, mutattyák az Várontúl egy kis kapucskát, mellyen Szent Ianoſt halálra kapu eleibe vitték. Onnan ereszakára iutánk egy keritet városkába annak falai itélő kapitánya vagyon, mellyet Törökők Szendzaknak hýják, kéſőlt atalban hadban, az vár alat mező város vagyon, holot Sidok laknak. Noha az Törökőknek tilalma vagyon az ő vallaſokban, hogy bort ne igyanak, de az csak addigh tart, migh okazioiok nem találkozik az bor italra, melynek itt ez varacskában végére mentűnk, mikor egy főlencsárok kőzzűl iőtt vala hozzánk, az mi lencsarunknak az eggýkenek igen ésméretes barátya vala. Nagy bűdős iſtaloban ſallottunk vala megh, igyekeztűnk más ſalláſra, mellyet meg-is találá az az iſmerő Törők. Es ugy faratſágáért muskatal bort attunk innya, (mellyet az mi lencsárinkért egy barilat kettőt-is hortunk mindenkor magunckal) hát feelette iő izűn iſa, kezeit őſſve tévén az éghben fohaſkodik, talám ſoha aiatosb nem vólt mint akkor. Az mi lencsarink megh monták nekűnk, hogy iſtaloból ki ne bocsaſſuk, latván hogy igen megh réſegedet. Mint hogy olyan italt ott kőzzel nem arultak, könnyen végire mentenek vólna az Törőkők hol réſegedet megh, pinzűnkel és fogſagunkkal iól megh fizettűnk vólna, ha megh tutták vólna az Törőkők. Es ugy más ſalláſra kőltőzhettűnk, avagy az felső házba (mert itt ebben az Orſághban házheazat nincsen az házon csak iſtálok, az hól az vendégh ſál) és ott ő érette kellet négy orát mulatnunk, hogy valamennýre megh iozanodnék, magunk ruhánkot reá teritvén, hogy valami Törőkők ebekben ne vőnnék. Fel ebredék az után, és az bornak az tűzét vizzel öltogatta, noha az feie nehéz vólt, de még-is el ballagot oſtán.

Tob. 1. Sephet varoſa.

Hólot S. Ianoſnak feiét vették.

Machomet hit.

Reggel nap keletkor elő talalánk, Sicharnál az Szendzákot ſinten Samariának hataraban, harom ſaz lovaſſal ment Perſia hadban, feiér lovon ült vőrős hatlacz kaftanba, patyolatban ſűrke Strucz tol vólt, az kőnyvben nézvén olvaſot, ránk ſem tekintet. Maurokot-is ſáz lo-

Samaria

vaſt vit magával, azok igen ió vitézek. Mi ſarandok ſokáſunk ſerênt le ſalván igen nagy feie haytáſt tőttünk. Az Tőrőkők kik velünk vóltak, azok-is kik hatul mentenek monták, hogy igen ſerencséſek vagyunk, hogz olykor találtunk elő, mikor kőnyvet olvaſot, ha ſicharban elő talált vólna, nem tudom mit nem cſelekedet vólna vélünk, mert igen kegyetlen az ſarandokokra, nem ſok idővel az előt, egy nehánnyat az ſarandokokban ſinten ugy rabſágban eytette vala, hanem oſtan nagy nehezen Apamabéli, és Tripoli árosok három ſáz Czekinyen valtották ki ſegényeket, (egy Czekin őtt forintot teſen.) Aligh menénk harom puſka lővesnire beſélgetvén, hát mingyárt utánnunk külde, (megh tudván kik vagyunk) hogy ő néki az vámot megh adnánk, és mindenikünknek kellet adnunk két két Czekint, azt-is nagy nehezen, melyben bennünket igen óltalmaztak az vélünk való Iencsárok, hogy tőbbet nem adhattunk. Azt az vámot az mezőn tűlünk ſette két Samaritanus, mellyek vőrős patyolatban iárnak, noha kőrnyűl metélik magokat, még-is ſem Sidokkal ſem az Tőrőkőkel nincsenek egy valláſon.

Tőrők vam.

Czekin menit teſen.

Sychar.

Sychar legh hireſeb ſ-nagyob az tőbbinél az egéſ Samariába, mely felől az Evang: Ioan. 4 ſól, hogy két hegy kőzőt fekſik, Garizim és hebel kőzőt, az Tőrőkők hiák őtet Neapolimnak. Az hegy alat igen el nyult, ſűrű néppel tellyes, minden fęle gyűmőlcsel bőv, egy Sido ſem lakik benne, ſem által menvén el hal, ugy gyűlőlik egy máſt.

Reggel fel kelvén, fęl mil földet menuén az utból bal kéz felę kitérvén egy keziből való lővesnire, megh latogatánk azt az kutat, melynél Chriſtus Vrunk az Samaritanus Aſſonyiálattal beſél vala. Moſt immár kőuel vagyon bé hányua, de mindazon-által iól megh tetczik, az Tőrőkők-is nagy becsűletben tartyák, mint hogy igyem oly nagy Propheta meritet belőle (Chriſtus Vrunkat annak mondgyák)

Az kereſtyének ott térdre eſuen egy imádſágot űduőzletet mondanak, az földet csokoluan holot Chriſtus Vrunk ült, attól az kuttól erezkedénk egy ſép ſik mezőn, igen kőuér földőn, mellyet Iakob Patriarcha atta vala Ioſephnek az ő réſén felűl, Iob kez felől vagyon egy falu elegh bőv néppel, mellyet moſt-is Ioſeph faluiának hiják. Es onnan három mil földet mentünk, iutánk Karuaſiriában, holot immár Sidoſágh kezdetődik.

Gen. 48.

Sidoſag.

Noha az Vr igéretinek ſemmi fogyatkozáſa nincs, és ſemmi hia nem lehet, minden ember megh láthattya itt az Vrnak igéretit mellyet

Sidok-

Sidoknak igérte vólt az Siros téyel mézel folyo földet most-is hasonlo-
képpen megh tetczik, mert teijel, mézzel, buzáual, noha hegyecskek vad-
nak benne, de nem nagyok, kőuegyes valamennijre, de nem ártalmas, Galilea.
ßőlőie sűrű, fő borok teremnek benne, miuelhogy igen kővér az az tarto-
mány, és egéß vármegye, az nép-is igen sűrű benne. Az Iudának föl-
de, noha nem oly buza termő föld, mert igen kőuedzes, de mindazon-
által Olayfákkal, ßőlőkkel csudálatoskêppen minemű bőv és egyéb gyű-
mölcsel. Mert az határtúl fogua ßinten Ierusalemigh (meli 7. mil földet
téßen) kőfaloknak vóltanak be keritue az ßőlők megh tetczenek most-is
mint vala kű hazkőrűl kű romlasok az Meßgyeitúl fő túl foghua az más
hegy teteigh, melyből itélhétni azokban az időkben való bornak bőv-
sęgét, és embereknek sűrűsęgét. Iericho taián azonképpen igen siros az
föld; minden fęle gyűmölcsben (azon kivűl Dactilusok és egyéb orvos-
sághoz valo gyűmölcsek, mellyeknek az melegh orßágh ßőlgál)

Három mil földet mentűnk arról az mezőről, iutánk egy forrás-
hoz, melynél Bóldogh Szűz Maria (Ierusalemből vißa téruén) le űle va-
la, és ott tutta megh, hogy az gyermek Iesus nincs az társasághban. Az Luc. 2.
hegyen látni réghi Kalastromnak romlását, mellyet ßent Ilona épittetet
vala, kiben Apáczák laktanak régenten, most tellyessęggel el pußtult.

Onnan fel keluén, két mil földet menénk, imint egy három ora
taiban estue előt, megh látánk az ßent várost Ierusalemet, és térdre esuén
egy Mi Attyánkot, űdvőz légy Mariáual el montunk, tellyes bűn bocsá-
natért, az Vr Istennek megh kőßőntűk, hogy mi nékűnk megh engette,
hogy láthattyuk testi ßeműnkel az Apostoli ßéktől vagyon megh enged
ve és adua azoknak, az az kik előßőr megh látyák, el monduán egy Mi
Attyánkat, űdvőz légy Mariáual eggyűt, tellyes bűn bocsánatot nyer-
nek.

Egy mil föld az városhoz nem meßße az Orßágh utyától, láczik
egy vár, mely Saul Királyé vólt, Gabaa neuű, 1 Reg. 10. Azt iriák felőle,
hogy immár el romlot tellyessęggel, de męgh az eggyik tornya éppen
fen áll.

Onnan fęl mil földet el menuén, elő találánk az toluayló Arabu-
sokat, hußon őt loual vóltanak, egy az mi Iencsárink kőzzűl táuúl megh
ismeruén őket, rugazkodék ló háton kőzikben, és egy falkaigh beßél- Vesedel
vén vélek, az után el váltanak egy-mástól, hogy el mentenek mellőlűnk, mes heli
tolmács által azt monták nékűnk, hogy kőßőnnyűnk annak az Iencsár-

nak,

nak, mert ha ő nem vólt vólna, megh őltűk vólna mind egy lábig benneteket. Eő maga-is oßtán az az Iencsár, az ki kőzikben ment vala, erősitette eskűuessel, miuel hogy iól ismérte őket, egy-nehány eßtendeigh vélek toluaijoluán, megh beßéluén nékűnk, minémű kegyetlenek. Láttunk akkoron az mi Bolukunkba (az az, az Gazdánkba) veßedelemnek ielét, és nagy fęlelmét, mert annyira megh ijedet vala, hogy néha megh sárgult csupán, néha el kékűlt reßketuén, nem-is ßólhatot nagy ijettében: Az mint felűl megh montuk, immár az Arabiak ighen nagy ellensęgek az Tőrőkőknek, az kit elől talállyák, nagy nehezen engedik megh hálálát, sőt hamaréb kereßtyén embert békéuel bocsáttyák, hogy sem Tőrőket.

Más fęl orâual nap ßalad előt iutánk IERVSALEMBEN, és ßokásunk ßerént megh állánk az halas kapunál, mellyet *portam piscinam*, hiják, azonkőzben az mi Iencsárinkba, az Damascus kapuián bé menvén hirre téuék felőlűnk, mi-is innét egy gyalogh Iencsárt kűltűnk vala bé, mellyet megh hallották Pater Barnardinusok, ki iőuének előnkben: Frater Christoph Tridentumból való Olaß Orßági fiu, akkor Vicarius vólt ott, mert az Guardian Kostanczinapolban ment vala Kalastrom ßűksęgében, onnan haza téruén Oruen orßághban uttyában hala meg, másik az ki előnkbe iőue Frater Ianos Florenciába való, mellyek mikor velűnk kezeket foghdostanak, várták, hogy az Tőrőkők el iőnének, az malhainkat megh hánnyák, látogatuán azt, hogy ha valami áru marhát nem hoztunké, az fegyverűnket el véuék (mellyeket csak az uton ßabad hordozni.) Azok az Tőrőkők ßinten az Kalastromigh *Sancti Salvatoris*, és az Kalastrom kapuigh, el késérék bennűnket. Es bé menvén az Szentegyházban eggyűt az tőb Barátokkal-is térdre esvén, *Te Deum laudamus* énekeltűnk. Az Istennek ő ßent felsęghének, oly nagy iő tétemény ért meg kőßőntűk, hogy bennűnket azokra az ßent helyekre egéssęghben vezette, mely ßent helyeken állottanak az ő ßent lábai, holot az mi idvőssęgűnket ßerzette meg ő ßent felsęge.

Minemű ßokas idegennek be menni.

Malhankot hanyak, fegyvert elvesek.

Szallasunk kalastromban.

Az után czellyakot kűlőmb kűlőmb mindenik ßarandoknak az mint ßokás meg mutaták, és vocsorát el hozának.

Reggel fel keluén, halgattuk Misęt, ebéd után az mint az ßokás, mentűnk az Kadia házához, holot nevűnket, és az Atyánk neuét az déák bé irta, azt el végezuén az Frater Barátok el oluasták tőllőnk tizen egy czekint, (mely téßen hußon két forintot) mindeniktől kűlőmb kűlőmb annyit,

Adot veßnek tűlűnk.

annńt, kettőt azért, hogy kê bocsátták bennűnket az városban, kilenczet hogy ßabadságunk léßen az Vrnak koporsoiához iárnunk az mig akaríuk, és mikor. Az ßakácsomat Barátnak véltek lenni, ő tőle csak őt czeként vőttek, az Barátok nem adnak semmit, hanem csak azok, kik Pappá nem léßnek, az az, Laicusok, azoktól ßokták őt czekint venni. Két tolmácsom vala, az eggńke vên, Iakab vala neve, mellyet Cyprus Szigetéből Solm városból hoztam vala velem, másikat iffiabbat Siriabéli nemzetet annak György vala neve, mellyet Tripolból hittam vala magamual, mind az kettőrűl semmit sem vőttek, mint hogy ßokálok tartya.

Ki iővén az Kadia hazából, az ßentegyhazhoz menénk, s az kapuia előt le terdepelvén megh kőßőnénk az Vr Istennek, hogy attúl is megh menekettűnk, az után be menvén az kalastromban étczakára való ßűksęgűnket magunkhoz vőuén fel menénk vecsernyére az Kaluaria hegyre. Az Szentegyház aytaiában, mellyet megh nńtották meghént, uńobban kételen kellet adnunk az Tőrőkőknek egy-nehány Maydant, mely mi nálunk egy garast téßen: Es bé menuén az Szentegyházban, el menénk az Vr koporsoiának kapolnaiában, és ott rőuideden aitatos imádságinkat el végezuén, menénk más kapolnába, mellyet hinak *Apparitionis*, auagy Christus Vrunknak első megh ielenése, holot Bóldogh Szűz Mariának az ő ßent Annyának megh ielent vala elsőben, az után Maria Magdolnának az kertben ielenedet: Abban az kapolnában bê menuén, ott oßtán az Barátok vecsernyét el keztenek, Papok vóltanak nyolczan, mindenestűl tizen négyen vóltanak, diaconusokkal laicusokkal eggyűt, az után Processio vólt, mely után az Szarandokok ketten kétten mentek égő győrtyát tartván kezekben. Statio első lőn kis Oltárnál iób kézfelől az egyhaz aytaiának, holot vagyon egy darab oßlop (veres porfirius kőbol való) mely mellet Vrunkat megh ostoroztak vala az Sidók. Előßőr talaydon annak az ßent helynek Himnusát énekeltűnk az Antyphona és imadságával eggyűt, az után Prædikatio lőn, az prædikatióban az ott való tőrtént, és el vőt Istennek ßaméltalan sok iavait, az kereßtyéneket elő ßámlálta, és az aitatoságra bennűnket geriez-tette. Hasonló Statio lőn mindenik helyen az tőb óltaroknál is, *Pater* Florencziai Ianos eßes és tudós ember tőt exhortatiokat mindenik Stationál. Es hogy mindenfęle nemzetsęgnek vagyon kapolnáia avagy oratoriumia abban az ßentegyházban, az mint áláb megh mondgyuk,

 de az

de az az kapolna, az az Apparitionis Katholicusokhoz halgat óltarostul, az hól az megh nevezet oßlop vagyon. Innen oßtán megh indult az Processio, ment az fogsághnak kapolnaiába, melyben Vrunkat tőtték vala, migh az tőuis koronat elkéßiték és az kereztet megh faragák. Az az kapolna Gőrőgőkê abban-is két eßtendőre való bűn bocsánat vagyon, és annŋ kuatdragen. Az után latogattuk ßent Longinus Oltárát, mely Christus Vrunknak óldalát kopiával által vere az kereßtfán, de ott Statio nem leiel, mivelhogy semmi nemzetnek nem iegyezték el. Az után mentűnk az oltárhoz az mely helyen az vitézek Sorsot hanyának Vrunk ruhaiára, ot-is Statio lőn, az az kapolna Eőrmeniekhez való, két eßtendőre vagyon bűn bocsánat benne, annŋ kuatdragen. Onnan megh indulván az Processio, ment arra az helyre, holot ßent Ilona az ßent kerezt fát megh találá, alá ßállotunk ott tőbet, az gradiczon, hogy sem mint harmincz lépésen, bal kéz felől az kőzepiben vagyon ßent Ilonának kapolnáia. Abban az ßent kerezt találo kapolnában Papistaknak vagyon nagy Oltára, vagyon ott tellyes bűn bocsánat; Iob kéz felől annak az nagy Oltárnak vagyon kisseb oltár Gőrőgőkhőz halgató, az után vißßa térvén bé menénk ßent Ilona Oratoriumiába, avagy kapolnaiába, mellyet az Ierusalemi egyhaz igen nagy bőcsűletben tartya, holot hasonloképpen tellyes bűn bocsánat vagyon. Bizonyára méltonak itéli lenni, az ßent Ilonat megh bőcsűleni, és nagy bőcsűletesen tißtelni minden valaki az ßent földet latogatta. Mert csak Palestinában keves hia három ßáz egyháznak, az kiket épitet vala ßent Ilona, mellyeknek most az romlot kő falai bizonságot téßnek, minemű bővsęggel vóltak fel állatva, némellyek egéßek, mellyekben kereßtyének Istennek ßólgálnak, mellyeket gazdagon megh aiandekozta vala, migh világh fen ál megh érik véle. Az ßent Aßßonnŋálat ßent kereztet megh találván, megh parancsolta az hegyeken ßérvel az orßágh út mellet magos tornyokat épiteni, kikben mikor Konstanczinapolban ment az ßent kereztel tűzet égettetet, nagy őrőmnek ielenésęre, azok kőzűl mainapig-is sokak megh tetczenek Sirus Fenicziaba. Oly nagy őrőme vólt annak az ßent Aßßonŋállatnak az ßent kereßt megh talalasaról, mely mellet sok egyéb reliquiákot találta fel Christus Vrunkét Bóldogh ßűz Mariaiét. Vißßa iővénk megént, mikor az ßentegyházban iutánk, megh alá az Processio az Oltár előt, mely alat vagyon az csufolásnak oßlopa (Szűrke márván kőből faragot temérdek alacson) melyre űltették vala Vrunkat

Sz Longinus.

Holot ß. kereßt talaltatot.

Csudalatos aitatossaga az ßent Aßßonnak.

Pilatus

Pilatus palotáia elől, és ott megh koronázták. Szent Ilona hozta ide, vagyon itt két eßtendeigh bűn bocsánat annń kuatdragen. Az az kapolna halgat Abyßinuſokhoz, avagy kereßtyén Szerecſénekhez, mellyeknek *Ioannes Presbyter*, avagy Popian Kirallyok, mely nemzetſeghnek vadnak itt barátok, az kiket az Királlyok orßágából Alamiſnával tartya. Noha kőz vaßonba teſteket ſanyargattyák, mindazonáltal térden álván mindenkor imádkoznak, és az Szent Iráſt (nagyob bőcſületiért) ugy olvaſſák: Soha huſt nem eßnek, halat igen ritkán, mert itt igen ſők, és mikor találkozik hogy halok léßen, tehát csak Vaſárnap, avagy kedden, vagy csőtőrtőken eßik, azon kűvűl ha vólna is nem eßik. Sűveg nélkűl termeßetek hozta iarnak, hoßßu haiat, mely ßinten válokon fekßik, viſelik, ßép magos ßál emberek, az feiek nagy, orczáiok alázatos ióknak mutattya őket.

Innen el indulván, fel megyűnk egynéhány garadicſon az Kalvaria hegyre, és előb megyűnk arra az helyre, holot Vrunkat az kereßthez ßegezék, két oltár vagyon abban az kapolnában, (egéß bűn bocſánattal) nagyob és balra kiſſeb mind az kettő Papiſtakhoz tartozó, egy néhány lépeſni innen, holot kevеſet kűben bé bocsatottak vala Chriſtus Vrunkkal az kerezt fát, az az hely magoſon ál más fél ſingnire, az kőben ki veßet lyuk vagyon egy ſingnire, ßéli az lyuknak, más fél araß, kiben az kerezt fa állot, az ßéli annak az kűnek rézzel vagyon bé csinálva, mely rézen régi irás vagyon, megh nem olvashatni. Az kerezt hely kűnek két felől lyukak vadnak, mellyek megh tetczenek moſt is az latroknak kerezti, hól állottanak, latczik, hogy kiſſebbek vóltanak négy ſingnire az Vrnak kereztitűl, az bal felől való latornak kerezti őt ſingnire, mert akkor, (az mint Evangeliſta mondgya) távozot el, mikor föld indulás vólt, és egy ſingnire tovább távozot az bal felől való latornak kerezti. Gőrgianuſok kik az Evxiay Tenger mellet laknak, azt az helt biriák és látogattyák, és az ő modgyok ſerént Miſét ßólgálnak, itis tellyes bűn bocſánat vagyon papatúl halgatnak.

Az falon fűgh vaßonból csinált velencze kerezt vagyon rayta kivarva, régi munka latczik, az kerezt helyen túl egyház kőfala vagyon, azontúl Abiſsinok kapolnáia vagyon (ot is 7. Eßtendeigh bűn bocſánat, és annń kuatdragen) holot azt mondgyák, hogy Abraham Iſákot ott akarta áldozni, ott térdepellet vala le, márvány kőből más fél ſingnire megh rakták, nem ßamlállyák azt az helyt *inter Sanctuaria*. Laknak

Iſak holot áldozot.

itt Abissinusok rendre három, három eßtendeigh: az akkor leijel, mikor békessęgek vagyon (noha ritkán az találkozik) az Törökkel. Nem iár abban az kapolnában Processio, mi harmadnapba latogattuk megh.

Vr koporsonnak meg irasa.

Alá iövén Kalvaria hegyről, bé lépünk az kenetnek kövéhez, (ßinten az nagy kapu elöt fekßik az egyháznak) mellyen mondgyák, hogy az Arimatiai Ioseph le vövén Vrunknak, testét az kereztfáról, drága kenetekkel megh kentê vala. Hoßasága négy singni, ßélessęge más fęl, Catholicusoké az az kapolna, tellyes bün bocsánattya vagyon.

Onnan megh induluán, immár iöuénk Vrunk koporsoiának kapolnaiához, mely körül processio háromßor kerül, az aytáia elöt minnyáian térdre esnek, az ßerzetes Káplán-is, mely az ßarandokokkal oda megyen. (mert az hely ßoros) Elößßör megyen az Pap, az után az ßarandokok eggyenként, ott exhortatiot têßen, ottben oßtán iob kéz felöl bé menvén, vagyon más fęl singnire kö falban faragot kö bé csinálva, az föld ßinéböl, mint egy lócza, mellyen Vrunk teste koporsóban fekül. Az-is az Katholikusokhoz való tellyes bün bocsánattya vagyon. Az Vr koporsóia elöt vagyon egy kis kapolna, vagyon benne alacson kö, mellyen Angyal az Aßßonyoknak megh ieleneduén álot, Christus Vrunknak dicsösęges fel támadását hirdetuén. Azonképpen az Vr koporsoiontúl, vagyon más kis kapolna, Koftusoké, auagy Chaldeusoké. Az aitatos imádságinkat az ßent koporsonál végezuén, az ßent helyeket megh csokoluán végezödik az processio, és megyen az ielenésnek kapolnaiához, és haladuán látni két keregdit köuet, egy egy kö más fęl singnire, az eggijken Vrunk állot, az másikon Maria Magdolna, mikor azt vélte, hogy kertéß, vêle beßêluén. Nem meße vagyon Oltár, az-is Katholikusoké, hêt eßtendeig bün bocsánattya, és annij Quadragen vagyon.

Itt immár végezeduén processio, vißa tér az megh ielenésnek kapolnáiában, holot az Bárátok Komplétát mondanak, az ßarandokok gyónnak, kéßüluén az Vrnak ßent testének hozzáiok viteléhez más napra. Es az köuetkezendö étczakára az ßarandokok nem mennek ßállásokra, (mindenik ki mint Isten adgya) aitatoson éten étczaka imadkoznak, mellyet kedigh az álom megh nyomia, alhatik, vagy ülue, auagy feiét le haytva, az hól kinek kedue léß, vagy az Vr koporsoiánál, vagy az Kaluaria hegyen, vagy egyebüt, éyfeligh, mert miuelhogy éyfel után minden fęle nemzetsęgh ßokot aitatos officiomokat mondani, végezik

énekelve,

énekelue, azért fel kel kelniek, ha ßinten el-is alunnék valaki. Az Katholikusok az ielenésnek kapolnaiában veternyét énekelnek, mellyet el végezuén, az Papok Misęt oluasnak. Reggeli ßent Misęt, gyakorta az Vr koporsoiánál az ßárandok ßokták halgatni, mellyet mijs cselekettük, az után mindenik megyen, holot inkáb kinek kinek tetczik aitatossságát végezni és communikálni: Az után hallottakért Misęt, ki akar, ßólgáltat.

Mikor az nagy Misęnek ideie él iön, (Pater Vicarius ielen létünk be énegelte) hogy az Papok mint egy nagy idlő ůdnep nap az Egyházi drága ruhákban fel öltözuén, leg előßőr az Vr koporsóiához mennek. Az az Pap, az mely énekelni fogia az ßent Misęt, bé megyen az kapolnában, és az Oltárhoz iárul, az tőb Bárátok, az kapolna előtt az Szentegyházban énekelnek, mert az ßent koporsónak kapolnáia igen kicsin, egynehány ßárandok fér belé, az mely térden ál, és más alacson aytocskán néznek az koporsóban, holot az Pap Misęt énekel, azon az kőuen, az melyre ßent teste az koporsóban téve vala, az után ott ßoktanak communikálni, mi sem mulattuk el.

Az falon Vrunk fel támadásának képe vagyon, ighen réghi, két térden álló Angyal közöt, az Mise után az Bárátok orákot végeznek az *Apparitionis* kapolnában, és mijs azonképpen az tőb imádsághinkat ott végeztük. Azon-közben várakozuán, migh az Tőrökök megh nijtnak az nagy Egyház aytáiát, mentünk koporsókat látogatni, előßőr Arimatiabéli Ioseph nemzete koporsóit, kiben feküßnek, Sirinusokhoz avagy Iakubitakhoz halgat az az kapolna, az Vrunk koporsóiántúl az kő falon, nem igen meße vagyon az az hely. Arimatiabeli Ioseph koporsoja.

Láttuk Balduinus Király koporsóiát-is, azonképpen Godofridet Balduinusnak őcse koporsóiát, mellyek ez ßent helyt az pogányok kezéből ki vőtték vala, és az Ierusalem városát, Vr ßületése után eßtendőben, ßent Mihály havának tizen ötödik napián. Vagyon azonkiuül ot hat koporsó, mely egy formán faraghot, de hogy az nagy réghi irást nem olvashatni. Vadnak Görögh feiedelmek-is kőztök. Az mellyet megh olvashattuk, le irtuk, az Adrichusi kereßtyének-is ataiban ott vóltanak Papisták, ők-is le irták azokat az irásokat: Kiraljok koporsoja.

Balduinus Király az vólt más Iudas Machabeus.
Reménsęge házának, és orßágának: Elevenitőie egyháznak
Ereie hatalma mind az kettőnek, Koporso felőt iras.

Fęltenek tőle, és adót attanak néki
Sidó nemzetſęg, Egyptus és Dan nemzetſege, és Damaſcus.

Máſik koporſó felet való irás.

Itt fekßik hatalmas hires Herczegh Godofridus de Bulon, mely eghęßien az ßent földhöz való tartományokat megh vötte, —— annak —— te —— kereßtyęnnek —— az ő lelke nyugodgyék az Chriſtuſſal, Amen.

Az tőb koporſókról azt iria P. Stephanus Raguſinus, hogy az Királyoknak feleſęgeke, és nemzete, mellyek itt az ßent földben uralkotanak, mely dologh mélió hitelre, mert mi dologh vólna az, hogy oly meße orßághban iártak vólna feleſęgekhez az ßent földről, és gyermekkel megh vißa hurczolodni? Mi noha ſorgalmatoſon néztűnk az irâſokat, de tőbbet nem olvashattuk, az mint megh irtuk. Dél felé meg nżtanak az Tőrökök az nagy Szentegyházat, miuel hogy az nagy ßentegyházban vadnak azok az kapolnák és koporſók, kikről moſt mentſęget tőttűnk. Es az mint az Bárâtokkal és egyéb kereßtyéneckel bé mentűnk vala, azonképpen ki-is iűttűnk vélek. Laknak Ieruſalemben kűlőmb kűlőmb fęle nemzetſęgh kőzzűl kereßtyének, mellyeknek occaſiőſok találkozuân ők-is bé iárnak az Szentegyházban. Mert az Szentegyház aytâiât nem mindenkor nżtogattyák az Tőrökök, hanem csak mikor ßarandokok meßőnnen iőnek, auagy, mikor nagy eßtendős űdnepek eſik. Az ßarandokok mellet ſemmit ſem adnak az kereßtyének, bé mehetnek, (de azon kiuűl fizetniek kel, mikor bé akarnak menni) azért igen kőßőntek nékűnk, hogy Iſten oda hozta bennűnket. Azt azért cſelekettek az Tőrökök, hogy veßekettenek az Gőrőgők Katholikuſokkal az Vr koporſoia fölől, hogy eggżkis akarta birtoka alat tartani máſik-is, azt látvan az Tőrökök el vötték az koczokat tűlők, és az után adót-is ßerzettek hozzáia. Ieruſalemben lakó meſter embereket, kufarokat, mellyek az egyház ßükſęgére, viazt, fa olażt arulnak adó nélkűl bé bocsâttyák. Az Damaſcus taiaról való kereßtyéneket-is, kik fa olait hoznak, arról az földről termettet, melyből Adámot teremptette vala Iſten, azokat-is, kik kűlőmb kűlőmb fęle kővekből, drâga ßagos fákból, győkerekből olvaſokat arulnak pinznélkűl, azokat-is bé bocsâttyák, arulnak csinál reliquiaiokat kerezteket, &c.

Ki iő,

Ki iöven az ßentegyházból minnyáian, bé menênk az mi Kalastromunkba, holot bennünket az Barátok az Refactoriomban igen embersęgesen tartották ebéden, mert az elöt az ßarandokoknak rendelt helyen vóltunk, Ebéd után vitték bennünket az Barátok egyéb ßent helyeket látogatni. Elößör latogattuk megh azt az helt, holot az nagyobbik Iakob Apostolnak feiét vêtette vala Herodes, az mely helyen nagy ßentegyházok vagyon az Ormenyeknek, bé menvên az ßentegyházban az kőfalnál oltár vagyon, holot vólt feie vétele az ßent Apost. 7. eßtendeigh bűn bocsánattya vagyon, annij kuatdragen. Láttuk az Annasnak Vdvarát, hova legh elößör Vrunkat vitték vala, holot most kicsin egyházok vagyon, ugyan azon örmenyeknek, ot-is hét eßtendeigh való bűn bocsánat vagyon, és annij kuatdragen. Az után ki mentűnk az kapun, mellyet most-is hiák. *Porta David, vel Porta Syon*: Mert ő elötte kezdetődik Syon hegye, (és azért Syon kapunak hiják) mely körűl most nincs kő kerités. Nem meßße vólt ahoz Kaifas háza ot-is nagy ßentegyházok vagyon az örmenyeknek, abban az ßentegyházban az nagy oltárnak iób kéz felől vagyon tőmlőcz, melyben Christus Vrunk bé vólt taßitva, és ott csufoltatatot az Sidoktúl éten êtczaka, az mint az Evangeliomban vagyon. Igen sőtét hely hoßaságа vagyon nyolcz sing, ßéli ßorosab. Az nagy oltáron fekßik az az kő mellyel az Vr koporsoiának saiát bé fedvén béis pecséltették vala az Sidok, elégh nagy, mértűk, négy sing az hoßa, ßélessęge két sing, temérdeksęge fęl sing, igazán monták az ßent Aßßonyok, nagy kő vagyon ott kicsoda nijttya fel nékűnk az koporsot: Mert aligh birhatná tíz fęrfi, oly nagy.

Itt azon az helyen Kaiphas elött, vas keßtyűs kézzel arczúl csapá Vrunkat az átkozot ßólga. Itt-is tellyes bűn bocsánat. Az Szent-egyház elöt vagyon bé óltva olayfa, holot az tűznél, azt mondgyák, Szent Péter fűtőzuén, megh tagatta vala Vrunkat, és óldalast Pomarancz fa, mellyen Kakas ßólla háromßor. Innét egy kő haintásnira, vagyon az Vr vocsoráló ház, melyben Nagy Csőtőrtőkőn lábokat mosta az Apostoloknak, és az ő ßent testét oßtogatta. Nem ßabad oda, se kereßtyéneknek, se Sidóknak menni, mert ott az Tőrökőknek Meczettyek vagyon auagy Mocháijok, kiben az ő módgyok ßerént imadkoznak. Annakokáért az ßárandokok csak oda felę forduluán, egy imádsághot, és egy űdvőzletet monduán, tellyes bűn bocsánatot nyerik, mint ha ßinten ott vólnának ben. En mind azon által más kettőuel vóltam otben, az

Sz Iakab helye.

Hol levagtak avagy fejet vettek.

Act. 12.

Annas Vdvara.

David kapuja avagy Sion,

Kaifas haza.

Vr tőmlőcze.

Nagy kő

Vrunkat arcsul csapa.

Sz. Peter fűtőzik.

Kakas Vocsoráló ház

mint

mint az után megh mondgyuk, noha akkor kételkedvên, el végezénk aitatosságinkat.

Azt az három helyt, az mint megh montuk, Eörmények biriák, Kalastromok vagyon mellettek, mellyekben laknak.

Onnan egy kicsinne nem meße bal felę menénk, holot Szent Péter siratta bűnét keservesen. Semmi nemzet azt az helyt nem biria, hanem közönsęghes hét eßtendei bűn bocsánat vagyon benne, és annyi Quadragen. Iob kêz felől Kaiphas házának kereßtyének temetőie, az az, Katholikusoké. Onnan vißßa têrvén, iővénk az Vas kapuhoz, mellyen az Angyal ki vezette vala ßent Pêtert tőmlőczből, nincs most it kapu, az helye-is pußta ßabásu, bê mentűnk kalastromban.

Vas kapu. Act. 12.

Reggel fel kelvên, által menvén az városon közzel az kapuhoz bal kêz felől, bê menénk az Ioakim házába, holot alat vagyon egy néhány ház, azok közőt mutattyák egÿket, melyben ßűletet vólna Bóldogh ßűz Maria, mert azt mondgyák nêmellyek, hogy ott ßűletetet ez világra, ot is két eßtendeigh való bűn bocsánat vagyon, és annÿ kuatdragen.

Továb menvén az hegyen vagyon Kalastrom, ßent Anna nevére épitette vala ßent Ilona. Apáczák laktanak benne, de most immár Tőrőkek biriák, és ő nékik vagyon Meczetyek benne, mindazonáltal bé mehetnek oda az kereßtyének, mert igen ritkán az Tőrőkek leielnek ott.

Az után ki mentűnk az városból ßent István kapuián, mert most is annak hÿák, mivel hogy azt az ßent Martyrt azon az kapun vitték halálra. Fęl hegy óldalba vagyon mint egy kis haylekocska, avagy lakohelecske, holot megh kővezték ßent Istvánt, régenten vólt kapolna, de el pußtult.

Egy kevesse aláb, mutattyák egy helt, mellyen Bóldogh ßűz Maria állot imádkozván ßent Istvanért, mikor kővezték az Sidók. Azon az helyen-is hét Eßtendőre való bűn bocsánat vagyon, és annÿ kuatdragen.

Ala mentűnk az után *ad vallem* Iosaphat, az Iosaphat vőlgyére, holot ßinten fondamentomában vagyon kőßiklába ki vagot garadics negyven lépesni alá, mellyen alá menvén iutánk egy kis kapolnába, holot Bôldogh ßűz Maria koporsóia vala, vagyon ott óltár, mellyen az Florencziai P. *Ioannes* S. Misęt ßolgála: Az az hely Katolikussok birtoka alat vagyon, tellyes bűn bocsánatot nyer, az ki ott léßen tizen két ezűst

aranyas

aranyas lámpás fügh benne, vagyon az kapolnának két oldalan két fe-
lől, más két kapolna, más fęle nemzetſęgek biriák, mellyekben az elől te-
metéſek vólt az Ioakim familiának. Onnan nem meſſe iób felől vagyon
Sent Ioſeph kápolnáia Böldogh ſűz Mariának az ki tutora vólt avagy az
Irás ſerént ſęrie holot az ő teſte nyugßik: Es ellenébe bal felől Böldogh
ſűz Mariának ſőlőiők kapolnáia, holot Ioakim és Sent Anna fekűznek.
Mind az két helyen hét hét eſtendeigh való bűn bocſánat, és annń kuat-
dragen vagyon.

Innen az Olayfa hegyêre menvén, iób kéz felől hadgyuk igen alacſon helyen Getſamani nevű falut, melynek moſt cſak az helye tet-ezik. Iob felől laczik mindgyárt az kert, melyben Vrunkat megh fogták vala. Egyeneſen megyűnk innen az kőhez, mellyet hinak *Lapis Apoſtolorum:* Apoſtololok kőve, holot az álom megh birván őket, Vrunk intéſęre el feletkezvén aluttanak, migh Vrunk imádkozot. Egy kő hain taſnirra onnan vagyon az hely, holot Vrunk imádkozot az kertbe, ott azon az helyen főld alat való kóból ki vágot lyuk, avagy barlang vagyon, felűl lyuk vagyon ablak gyanánt, holot az kőveket, mikor vagtak azon vontak ki, igen ſoros be menő lyuka vagyon. Igen békeſſęges cſendes hely az, mert ſemmi bé menő utkáia nincſen. Mingyárást bé menéſeben vagyon oltár, holot Vrunk leborulván imádkozot, az oltártúl négy ſingnire vagyon egy oßlop kűből ki vágot, mellyen az Angyal megh állapodván biztata Vrunkat. Az az barlang világos és igen ßép ſenkinek el nem rendelték, tellyes bűn bocſánattya vagyon.

Viſſza tęrvén egy kő haintáſnira, honnan az kerthez iárnak, mint ha valami uczában ala lepdegelnék négy lépęſni garadicſon arra az helyre, holot Iudas Vrunkat megh csokolta vala, mikor ielt adá az Sidoknak, hogy valamellyet ên megh cſokolom azá Meſter, fogiátok őtet az mint az Evangeliom mondgya. Azt az helt is ſemmi nemzetnek el nem iedzettek, ſok Olay fáia vagyon, ott is tellyes bűn bocſánat:

Getſama faluja.

Az heli holot Vrunk imádkozot.

Holot Iudas csokola Vrunkot

Onnan bal felé fordulván nem meſſe Abſolon koporſóia vagyon eleven kőből kivágot Piramides modgyára (és nem parazt oßlop, az mint Adrichomus iria) Magoſſága vagyon tiz ſingni. Máſ is vagyon ott Zachariáſſé, és Barachias fiaé, mely felől az Evangeliomban emlekezet vagyon, az főlőt is Piramides vagyon, de kiſſeb és alacſomb.

2. Reg. 18

Matt. 23

Nem meſſe azokhoz az koporſokhoz vadnak főld alat lyukak, mint egy pinczek, melyekben az Apoſtolok el buytanak vala, mikor Vrunkat

runkat megh fogák, vagyon ugyan ott falba kivágot mint egy kapolna, mely felől ir Ieronymus, hogy Szent Iakab abban megh buyván nem akart sem enni sem innya sem ki iönie, miglen Vrunkat halottaiból fel támattat, megh nem látna. Melynek megis ielenedék Vrunk, kenyeret nyuytván néki, mondván: Kely fel Iakab, s egyél, mert az embernek fia hallottaiból fel tamadot, azokban az megh nevezet helyekben két ezstendeigh bűn bocsánat vagyon, és annyi kuatdragen.

Az Iosaphat völgyen túl, mely kezdetődik Bóldogh szűz Maria koporsónal, Czedron pataka foly, az megh nevezet koporsótúl kezdetődik, kikeletkor, essők után, és ősel megh aradál, vagyon teglából csinált hidgya. Iob kéz félől annak az hidacskának vagyon egy lapos kő, mellyen Vrunknak labainak nyai, és derdeinek helyei megh teczenek, mikor Vrunkat által visik vala azon az patakon az hidacskáról le tasitván oda eset vala az kövekre, mellyet csokollyák az szarándokok, annak is hét ezstendeigh bűn bocsánattya vagyon, és annyi kuatdragen.

Laba helyei Vrunknak le nem tőrölhetnek.

Azok az iegyek, noha semmi földel alat nincsenek, sem valami zár alat, avagy reytekben, annak fölötte az gyakorta való szarandokoknak, foghdosása és csokolgatása mia annyi száz ezstendőtől fogva semmi ésmeretsége, vagy fogyatkozása nem teczik, nem tartaná száz ezstendeigis ha igaz völna az mint némely más valláson valók mondgyák, hogy ki gondoltak, mester emberrel vagattak ki.

Nem visag az nalok.

Látthattya minden ember, hogy az nem ugy vagyon. Mert Mediolanumban Olasz Országhban vagyon Vrunk lábának mértéke kőben ki faragva nagy Oltár megét, aligh vagyon más fél száz ezstendéie, hogy oda csinálták földel alá tévén, mégis az gyakorta való erdekleftus aligh ésmérsik mar oly vékony. Ezek kedigh oly egések, mint ha ma hágot völna Vrunk reá, sinten ugy teczenek, mint lágy viazban bé ment völna az lába Vrunknak. Hogy ha kedigh valaki oly velekedésben völna, hogy igyem vessővel uiytyák, azis hamis velekedés völna, holot itt semek előtt lévén az Törőknek: Melyekről az Basától igen nagy tilalma vagyon, hogy semmit ne méressellyenek megh uytani az keresztyények, életek veszése alat, legh kisseb dolgotis. Mind addigh, miglen az Slendzak ő magától az Czászártúl szabadságot kérnek reiá, és ugy Czászár parancsolna megh, mely nem egy ezer forintba, sem kettőbe telnek bé, egynekis másnakis fizetni kellene.

Mediolani forma.

Annak tőlötte ő magok az Törőkek hyják azt az várost Szent Varosnak,

rosnak, és azért fölötte igen vigyáznak reá, hogy valami ô ßagot megh ne uijcsak, és el ne vêßne, az az se hozza ne tegyêk, se el ne vegyek hanem ha ezûst lampasokot hoznának, avagy kazulakot csináltatnának. Hogy ha réz veßövel vaynak ki minden eßtendőben, nem de, megh nem ésmerßeneké az kőven, holot bizonyára mélyebben mecződőt vólna bé, annij ßáz eßtendőtúl fogva az kőßiklában? De itt bizonyára az Vrnak ßent labainak térdeinek helyei nem kűlőmben tetczenek, mint ha valaki mostan lagy agiakban letérdepelnék, vagy lábain álván ki nyomtatná. Az ki ßorgalmatoson megh nézi megh ésméri, hogy nem ember keze, hanem Istennek hatalmas ereie őrzi egéßlen azokat az iegyeket csudálatosképpen.

Altal menvén az hidon, mayd harmincz lépesni vagyon méllyen egy kut, mellyet hiják *Fons Draconis*, Sárkány forrásnak, holot Boldogh ßűz Maria vizet merengvén és ruhaiát ot mosalta. Bal felől mutogattyák helt, holot Manasses Király parancsolattyából Esaias Prophetat fűréßel ketté meczettek, oldalast annak az helynek megént vagyon Natatoria Syloe, avagy Syloe toia, *Ioan 9.* mely mind az egéß Iosaphat völgyében való kerteket őntőzi. Nem meßße innen látni romlását annak az toromnak, mely mégh Vrunk ideiében le ßakadván tizen nyolcz embert ölte vala megh. Azon az helyen-is két eßtendeigh bűn bocsánat, és annij kuatdragen vagyon.

Esaias fűressel való metczese.

Syloe toja.

Luc. 13.

Az Tőrokők az Siloie tóiát ßentelt viznek tartyák, és sokan mindē nap mosodnak benne. Mert noha ők azt hißik, hogy mindenfęle viz az bűnőket mosogattya, de á felől azt-is hißik, hogy az testet-is megh gyógijttya az embernek. Mi oda iutván, kételenek voltunk várakozni, (mert egy nehány garadicson kel alá hágni, az mig vizet êri) miglen el mentenek onnan az Tőrőkők, mert mihelt láttyák valakit oda iőnni, mindgyárt ki mennek nagy őrőmest, váruán abból valami iutalmot az Istentől, s azért-is, hogy az után iob ßerencséiek legyen. Kőrűl menuén az várost iob kéz felől, az Sion hegye felé, bal felől vagyon az kőßiklák közt ßántó főld, mellyet Alcedemának hiják, azt az Sidôk vőtték vólt megh azon az pénzen, mellyet az Iudás Vrunkat el aduán rayta, meg vißa vetette nékiek az el adás után. Mostan ot őrmények temetkeznek. Az földe annak az mezőnek ollyan, hogy az hólt embernek az testet reá tévén, ha ßinte földel bé nem fedik-is, (melyre mi ßeműnkel néztűnk) 42. ora alat le hul, és az földben véß, semmi sem marad egyéb az csontnál. Kő fallal vagyon bé keritve, hogy az Tőrőkőktől békessęghben maradnának az

Csudalatos dologh.

kereſztyéneknek cſontai, holot az örmények az tőb nemzetſęgek közzül való kereſztyéneknek nem tiltyák temetkezni adván valami alamiſnát az Bárátoknak. Szegeleten belől Salamon egyházának, vagyon egy kis kapu, *Porta ſterquilini*, honnan ſzemetet hordgyák ki az városból, és mellyen Vrunkat meg fogván az Sidók vitték Annáshoz, fęluén az néptől.

Iutánk az után Sion hegye alá, mely hegynek teteién vólt régenten Davidnak vára, romláſa ot fekſzik, meg tetczik iól: Es az Berzabe tocſkáia mellől, által menénk az halas kapun, és az után bé menénk az Kalaſtromban. Ebéd után meghént bé menénk az Szentegyházban, és az proceſſiót az mint felül megh montuk el végeztük. Vecſernye után megént kéſzültünk gyónás által az Vr Vácſoraiához, mert ſzent Péter bőyti vala, azonképpen aitatoſon az Szentegyházban az éczakát mulattuk el. Ey fel után énekes veternye, reggeli ſzent Miſe az Vr koporſóiánál vala, az nagy Miſe kedig vólt az Kalvaria hegyen. *Pater Vicarius* ő maga éneklette az ſzent Miſét, azon az helyen, holot Vrunkat az kereztſához ſzegezték, az Miſe alat megh communikálván, az proceſſioval megh viſza menénk az Vr koporſoiában, holot belől az koporſóban régi ſzokás ſzérént, az Vr koporſóiának vitézekke tőnek bennünket, dicſiretes kereſztyén módgyára. Az migh várakoztunk, hogy az Szentegyház kapuiát meg nijſſák az Törökök, tőnek emlekezetet az ot való egyház kincſéről, mely régenten igen iegyez vólt, avagy nagy ſummáiu vólt, mert az Iſtenfęlő Királyok, Herczegek, Vrak meg gazdagitottak vólt, de mihelt Ieruſalem pogányok kezében iutá, nem tetczik már.

Selim nevű kegyetlen feiedelem, az ki Aegyptomot puſztitotta, akarta azt az kincſet magához kapcſolni, de hogy immár az Bárátok bé áſták vala az földben, és hogy ſohól meg nem találhatták, mind az egéſz Bárátokat meg fogatta, és tőmlőczben vetvén, azt monta, hogy mindnyáiokat ot éhel meg öli, az hetig fogva tartván őket, csak kevés kenyeret vizet adván, egyéb kinokat tévén, még is alhatatoſok vóltának, hogy meg nem monták, noha ſokan meg hóltanak közzülők, az után az tőbbit ki bocſáttá. Ki iővén az Szentegyházból, bé menvén az Kalaſtromban, Pargamênán leveleket vővén, utra kéſzülénk. Ha kedves léſzen fáratſágom, az tőbbit is megh irom, ſ: ki adom.

LAVS DEO VIRGINIQVE MARIAE.

NE-

NEGYEDIK RESZE,

EGY NEHANY Sz: SZŭZNEK ELETERŏL, MELLYEK KŏVETTEK BOLDOG SZŭZ MARIAT, IO ERKŏLCSben tŭrésben és ſenvedésben.

SZŭZ SZENT KATALIN ASZSZONY ELETE.

Mely megh irattatot Metaphraſtel által, és egyéb réghi Hiſtoricuſok által. Elt Chriſtus Vrunk ſŭletéſe után, 260 Eſtendôben.

AZ KEGYETLEN MAXENTIVS ŭlvén az Romai ſékben, és birván Romai birodalmot lévén Alexandriában, ki adá illyen parancsolatot, hogy mindẽ az ŏ birodalmában lévŏ meg mutatná aval hŭſęgét hozzája, hogy az ô Iſteninek áldozatot tenne, és minden az kitŏl lehet, bizonyos napra ſietne Alexandriában, és az ŏ aitatoſſágokat mutatnák megh az ô Iſtenihez. Arra az Csáſzár parancsolattyára ſietnek vala mindenfelŏl nag

ſereg népek ökrôckel és egyéb élö barmockal Alexandriában, ugy annyira, hogy az városban nagy ßoroſſágh vala miattok, és az barmoknak rivaſától zenghnek vala az embernek fülei, és az éghö barmoknak áldozattyától oly nagy bödöſſęg vala, hogy levegö égh megh dögleltetet miattok. Mely dolgon megh örülvén Maxentius, ö maga ßaméltalan ſok néppel bé megyen vala az pogány templomban, és ö-is aitatoſſágot es áldozatot tęßen vala az Iſteneknek.

Vólt Alexandriában egy Szüz leány, kinek neve vala Katha, iffiu koraban lévö, termete ßép ékes, Királij nemböl való, tekinteti gyönyörüſęges, és az pogányoknak minden ö bölcseſęgekben igen okoſon vala megh tanittatot, de az legh inkáb ö néki nagy dicſiretethez, és ötet ajánlya, hogy ſok leány aßßonyockal Királij palotajában lakván Alexandriában, egyedül csak Chriſtus Vrunkban hivén, ötet maghának Völegénye válaßtá, és ötet mindeneknek fölötte ßerette, ö néki ßüzeſęgét, életét és lelkét tißtán tartotta. Az annakokáert mikor arról az nagy ſok népnek gyülekezetiröl, és pogány innepnek mi vóltáról hallotta vólna, látván azt, mennyi ßántalan ſok lélek veßne az ighaz Iſtennek tißteletlenſęgért, mely igaz Iſtennek tißteleti tellyeſſęggel kôztôk el veßet vala, az ôrdögöknek adatatik vala, megh haborodék azon: Vévén melléje egy nehány ßólgát, bé mene az ö templomokban, melyben az

ben az Csáſsár az ő balványozáſokon mulat vala, fordita ő reá mind az egéſs nép ſemeit, és megh jelentete az Csáſsárnak jelenlétét, hogy nagy ſorgalmatos dolga vólna az Csáſsárral. Melynek mikoron az Iſtentelen Csáſsár eleiben hagyá jőnnie, illyen prædikaciot tőn előtte: Hozzád illendő dologé az Csáſsár az mit mivelz? Ki illyen nagy magos kővel keritet varoſokkal birz, és ſok népet igazgacz, illyen balványozásban réſsellſę lenned, és az megh hólt embereket Iſtenért imádnod, és máſockal imáttatnod, és az balgatag pogányoknak ebben tévelygő velekedéſeket nem követned, hiſsem magatok Prophetainak avagy Doctorinak kellet vólna hinned, mellyek kőzőt vagyon amaz Dyodorus: hitet adgyatok: mely bizonittya, hogy az kiket az nép Iſtenekért imád, és tiſstel, azok emberek vóltanak, és hogy némely jó tételekért, mellyeket cſelekettenek az kőſſęggel, hóltok után az emberek oſslopokat és képeket emeltenek nékik őrők emlekezetűl, mellyet oſstán idő jártában, tudatlan balgatagſághból az emberek Iſtenekért válaſstanak. Mellyet az ti Plutarchuſtok-is bizonit. Azoknak hidgy Csaſsár, és annyi ſaméltalan népet pokolra ne bocsás, mert ő érettek őrőcké való kinnyal bűntetve léſsez, de iob ha megiſméred egy igaz Iſtenedet, mely ezt az Vraſágod és életedet adta, mely őrőcké való halhatatlan Iſten lévén, mi érettűnk emberré lőn, kint, hálált ſenvedet,

hogy

hogy bennünket az öröcké való haláltól megh mentene, mely az megh térö bünösöket kegyesen hozzája fogadgya, és idvösséget ád nékiek.

Halván azt Maxentius, ighen el almélkodik, és sokáigh el feletkezék, és nem tudá, mit felellyen arra ö néki: az után magához jutván, mondá: Had mostan végezzem el az én áldozatimat, és az után téghedet arról megh halgatlak: Es el végezvén balványozásokat, eleiben hivatá Szüz Szent Kattalint, kérdvén töle, kicsoda vólna, s mit akarná? Megh felel az Csáßárnak Szent Katthalin: Talám nem tudod Csáßár, hogy leánya vagyok annak az Csáßárnak, mely te elötted vólt Csáßár, és az én nevem Kathalin, és az bölcseségbben vagyok tanittatot, és oktattatot, mely az te balványijdat semminek tartom, egyedül az én Christusomban halhatatlan gyönyörködöm, és ötet válaßtottam magamnak vólegénül, és ßeretömé, mely az Prophéták által megh monta vala: El veßtem bölcs tudományokat az bölcseknek, és eßeseknek eßeket el vetem.

Nézvén reá az Csáßár, aligh hißi vala, hogy ollyan, avagy hasonló hozzá ez földön ßülettet vólna, és ugy tetczik vala, mint egy Isten Aßßonra nézne, ugy annyira, hogy az ö ßemeiben gyönyörüségre s kedvességre ragadtatván vala, és gonoz faytalan kiványságokra az ö termetiröl és ßépségéröl, kezde dicsirni, ö

arra

arra megh felelt. Azok az ôrdögök, mellyeket Iſten gyanánt imádtok, ugy el hitetnek benneteket, hogy csak bujaſágra, faytalanſágra gerjeztnek titeket: én akar minemű vagyok-is, tudom azt, hogy halando, és por vagyok, melybôl az Iſten illyen ſép alkotmant terempte, az mint te lácz: innet-is az hatalmas Iſtennek nagy erejét és bölcseſęgét eſmedben vehetnéd, hogy ſárból és földbôl illyen ſépſęget csinálhat. Az Czáſár mond hozzáia: ne karomkodgyál az en Iſtenim ellen, mert ôk-is élnek, és halhatatlan dicsôſęgek vagyon. Megh felel ſent Kattalin: Ha le akarnál azt az te vakmerö balgatakſágodat tenni magadról, megh éſmérnél az igaz és ôrôkke valo Iſtent, melynek csak à nevének emlekezeti, és kereſt ielének csinála-is megh rettenti az te Iſtenidet, ugy annyira, hogy ſaladniok kel, mellyet ha megh akarſ tudni, kônnyen végire mehecz.

Látván áz Csáſár nagy tudományát és bölcseſęgét, nem meré továb véle ſóban egyeledni, fęlvén azon, hogy bôlcseſęgével megh gyôzötetvén ſégyent ne vallaná, örizet alá hagyá lennie, azonközben hamar levelek által öſſve hivatá mind az egéſ Alexandriai környeken való bölcseket, udvari ſóckal ékeſen ſóló Philoſophuſokat, tuttokra adván nékik, egy igen bölcs ékeſen ſóló leányról, mely megh vetette az mi Iſteninket: nagy ajándékot, és böcsületet igérvén né-

kik, ha valamiképpen disputalásban megh győznék őtet. Es őssve gyűlének az Philosophusok illyen Csássár parancsolattyára Alexandriában tudos bölcsek mint egy ötvenen, mellyeket intette Maxentius, hogy Assonyállatnak ne hadnának ő magokon ségent tenni; ötet penigh semminek ne vélnék, mert tudos leány. Es ugy ő közzülek az ki föb vólt, mondá: ne fély Csássár Vrunk: lehet talám, hogy éles elmejü az az Szűz: de mint hogy az Assonyiállat az tudományba, kiválképpen az Rethorikában, nem lehet derekás tudománya: had állyon csak elő, megh kel ijednie mingyáráſt.

Annakokáért megh parancsola az Csássár, hogy elő állyon az Kathalin Assony, és besélljen az Philosophusockal. Es monda néki az az kevély Philosophus, mely magában bizot: te vagyé az, az ki annij Isteninket semtelenül gyalázod? Az Szűz penigh alazatoson felele: én vagyok: de semmit semtelenül és gyalázotoson nem szóltam, hanem azt alazatoson és igazán mondom, hogy az ti Isteniteket, semmivé tartom. Es ő felele: ha az nagy Poéták Isteneknek tartyák őket, tehát micsoda tudománt tulaydonitas te magadnak, hogy őket megh mered vetni? Es az Szűz megh felelvén, mondá: az én tudományom az én Istenemnek nagy ajándéka, mely felséges bölcseségvel és életuel tellyes, kinek parancsolattyát én őrizem, és

az ő

és az ő fęlelmében élek, mely kezdeti az bôlcseſęgnek, de az ti bölcseſęgtek az ti Iſtenitek körül forogh, nevetſęgre mélto az, és ßégenre: mond megh énnékem mely Poêtáckal dicsöködel? Es mikoron az Philoſophus ſok Poêtákot elö ßámlált vólna, mellyek az ő Iſteneket dicsöitek, de az megh feßült Chriſtuſról emlekezetet ſem téßnek: az Szűz arra megh felele: azok az ti Poêtaitok ugyan azon Iſteniteknek tulaydonittyák ßem fęn veßtéſt, álnokſágot, arultatáſt, paraßnaſágot, tudatlanſágot, és csalárdſágot: talám illyen dolgokban illendök az ti Iſtenitekhez, az mely dologh az okos és tudos emberekhez nem illendô? és miért mondaz azt, hogy egy ſem bizonit az Poêták közzül, és ſemmit nem ir Chriſtus Vrunk felôl: Halgaſd az ti Sybillatokat mit ſzól ö általa az ti Apollotok: Melynek az ő ſzavai ezek: El jön egy erre az fôldre, és bünnélkül emberê léßen, és az ô Iſteni hatalmával megh gyogyulhatatlan fękeleket megh gyogijt, ezt irigyſęgből az hitettlen emberek magos fán fel akaßtyák, mint az halálra méltó embert. Látodé, miképpen az ti Apollotok el feletkezet ßokáſa ßerént való karomkodáſról, ily fęnyeſſen, noha nem örömeſt igazat megh mondá, és megh irá: és továbba igy ßól az Sybilla által: Egy mennyei engemet erőſſen ßorongat, mely három rendbéli fęnyeſſęggel fęnyeskedik, és az Iſten ßenvedvén az ő Iſtenſęge nem ßenvedet. Mert

mind az kettővel bir, az halandó testel és halhatatlanſággal. Eő Iſten lévén emberek kőzőt mindeneket ſenved, kereztet, ſégyent, és el temetéſt, mely az ő ſemeiből melegh könyveket hulat, ötte ezer embert kenyérrel elegiti megh, az ő akarattya az Iſtennek ereje léſen. Az tehát az Chriſtus az én Iſtenem, ki az kerezt fán ki terjeztve vala, ki meg-is hala, és koporſoból menyben emeltetet fel. Ezeket az ſókat ſól Apollo az te Iſtened ô Philoſophus. Eſedben vôd magadot hogy Chriſtuſról bizonſágot téſnek az ti Sybillátok, és halgaſſad, miképpen ez tellyeſedet bé. Es elő ſamlálá ſent Kathalin Aſſony Adam fiainak eſetit, megh épitéſeket, és csudálatos halálát az mi Iſtenünknek IESUS Chriſtuſnak, és ő benne igaz hitről, és valláſról, és az ő nyomdokinak haſznos követéſet.

Hogy beſédét el végeze az Szűz, arra az Philoſophus halgatni kezde, és el álmélkodván, csak egy ſót ſem ſólhat vala.

Azonban az Csáſár azt látván az tőbbit inti vala, hogy ô vele az fel valalt bayt vinak, de minnyájan egy ſóval mondának, héába Csáſár ezen faradnunk, mikor azok kik tőbbet tudnak nalunknál, az ő bölcseſségének és igaſſágának ellene nem álhatnak, és nem felelhetnek, és ugy az lehetetlen dologra nem igyekezhetünk. Mert nehéz ennek az igaſſághnak ellene allani, mellyeket hallunk. Es az kegyetlen Maxentius

tius megh haragván reájok, megh parancsola nagy tűzet rakatni az piaczon, és abban hánni az Philosophusokat, hogy megh égetteſſenek, mely parancsolatot ők megh hálván, labaihoz eſének Szűz ſent Kathalinnak, és bocsánatot kérének, hogy ebben Chriſtus Vrunk ellen vétettenek, mellyet ők igaz Iſtennek megh ésmérték lenni, és az ſent kereztſęget kérik vala, hogy megh kereztelkedgyenek, és az több kereztyéneckel ebben eggyeſek legyenek. Azon igen megh örülé Kathalin Aſſony, dicsiri és vigaſtallya vala őket, és hogy az tűz kereztelés gyanánt eſnék nékik, és hogy ideigh való halálért, örök életet vennéjek; és az ſent kereztnek jelét vetvén külömb külömb mindenikre Iſtennek ajánlya vala őket, és az kinſenvedő halálra erősíti vala minnyájokat: Vgy annyira, hogy nagy jó kedvel ő magok ſietnek vala az halálra az tűz miat. Melyben az ő lelkek megh tiſtult, és az mennyei jutalmot vöttenek. Az ő teſteket az hivek egéſlen megh találták, az tűz ſemmit ſem ártot ő nékik, és kereſtyén módon el temették őket.

Aval az ő halálockal, és az ő teſteken lőtt csudával, ſántalan ſok pogánſágh az Chriſtushoz megh tért.

Látván azt Maxentius, hogy Kathalint ſenki diſputaláſſal megh nem győzheti: fordula kéréſre, és ajándék igéréſre, mondván: Ha megh bôcsűled az

én Iſtenimit, minden jóßágomat véled megh oßtom. Es ô mondá néki, ſem mi reménſęged ne legyen én felölem, hogy valami igéreted megh változtatna az én ßivemet: Kereßtyén leány vagyok, és jegyeſſę az én Chriſtuſomnak, ôtet nagyobra tartom, és inkáb bôcsülôm ha ez világhnak minden kincse enyim vólna, ö néki az az én ßüzeſſęgemet megh ßenteltem. Arra mondá Maxentius: tehát kételen léßek véle, hogy az gyenge fejér ßép teſtedet megh parancsollyam gereblyeckel nyuzni, és kinozni; az Szüz mondá: azt cselekedgyél, az mit akarß, azt az teſtet fogz nyuzatni, mely maga-is el romol, és ez kin által énnékem nagy jutalmot ßerzez Iſtenemtöl, és az te Vdvarodon-is ſokan az én Chriſtuſomhoz megh térnek, és ö vélek az öröcke való ágyas hazban bé megyek. Megh parancsola tehát mingyáráſt Maxentius, hogy az merô korbácsockal, és oſtorockal oſtorozzák; és ugy két egéß oráigh erôſſen oſtorozzák vala. Foly vala az vér minden felöl, az nép csudálván ſir vala, az Szüz penigh mint ha kô vólt vólna az teſte egy csepnira ſem változék ßivében, nagy vigan gyenge Aßßony ember lévén örvendeteſen mindeneket ßenvedi vala. Az után ötet tömlöczben téreté tizenkét napra, és éhſęggel ßomjuſággal ſanyargatni parancsola, gondolkodván róla, minemü kinockal kellene ötet megh kinoztatnia.

Az

Az Csáſzár feleſége Auguſta, halván az ſzent Kathalinról, ſivében ötet ſzereti vala, és abban az Chriſtusban, mellyet predikált ſzent Kathalin titkon hiſzen vala, kivanatoſan kiván vala ő véle beſzélgetni, melyhez az Csáſzár tilalma mia nappal nem mert menni. Es mikoron Porfiriuſnak az Vdvari Kapitánnak maga titkát megh jelenté; megh igére, hogy ötet ſzent Kathalinhoz bé viſzi, és ajándékot adván az vigyazoknak, étczaka mikor le nyugot az Csáſzár maga vitézit magával el vivén az Porfirius, abban az tömlöczben, melyben az Szűz űlt bé vivé: minemű nagy vigaſſágok, minemű gyönyörűſzeges beſzelgetéſek vóltanak azok, hogy im már az Csáſzárné böviſzegeſen reá nézhetet, ékeſen ſzóló ſzavait halgathatta, Chriſtus Vrunk felől való predikáláſt, ez világhnak megh utaláſát, az örökke való dicsőſzegnek gyönyörűſzegét ő tűle megh tanulhatta, nagy örömben megh nem tartozhatta magát az Csaſzárne nagy könyhulatáſtúl, embereknek nyelve ki nem mondhattya, és pennával megh nem irhattya, minemű gyönyörűſzeges beſzélgetéſek azok vóltanak. Nyilván mondgya vala Csáſzárné: Nem ſzánom te Iſtennek ſzólgaloja nem csak ezt az Vraſágot, de mégh életemet-is azért az Chriſtuſzért, mellyet te hirdetél el hadni. Es Kathalin Aſſzony ſzent Lélek Iſtenvel tellyes lévén megh jelenté néki profetálás módon, mineműképpen harmadnap mulva kint, halált

ſzenved-

ſenvedne az Chriſtuſért, és mennyeknek Orſágában oly nagy Vraſagod vönne, kinek haſonlatoſsága nincsen ez világi Vraſághoz, és csak arnyékja inkáb ez világi annak. Es mondá az Csáſárne, igen ſélelmes Aſſonyiállat vagyok, az Csáſár penigh igen kegyetlen és ſörnyü. Es mondá néki ſent Kathalin: Ne ſély Csáſárne, mert Chriſtus Vrunk minden ſélelmet el kerget te tôled, és az teſt ha valami keveſed ſenved, nagy jutalmot véſez azért. Azonban azokat halgatván Porfirius, ſivében megh indulá és Chriſtus Vrunkhoz haylandol, monda: Mit adná énnékem az Chriſtus, ha én-is ô benne hinnék, és im már az után ö néki ſólgálnék? tudakozik vala tôle az Szüz nem olvaſta az kereſtyéneknek könyveket? ô felele: az én idômet mulattam el gyermekſégemtül fogva csak had viſeléſekbe,, és azért nem tudakoztam arról. Es elö ſámlálá néki ſüz ſent Kathalin, az mennyei dicsôſéghnek Vraſágát, és javait, mellyek el kéſitettenek az Chriſtusban hiveknek, mellyeket ſem nem látot, fül nem hallot, és az nyelv azoknak nagyſágát ſépſégét ki nem mondhattya.

Mellyeket halván Porfirius, nagy ôrôm mel megh tellyeſedék, és batorſággal, nem csak ô maga, de azon kivül két ſáz vitéz, az ki ô véle azokat halgatta, hünek az Chriſtusban. Es ki jövének az Csáſárnéval bucsuzván az ſüztül, és ugy langozván az VR IESUS Chriſtus

ſtus igaz Iſtennek ſeretetiben, hogy mindenfele kint, és hálált akar mi ſörnyüt ô érette ſemminek vélték. Azon az tizenkét napon Chriſtus az ö jegyeſét táplálta étellel és itallal, egy galamb által, ô maga-is Chriſtus Vrunk megh jelenedet néki, és hogy ſemmit ſem fele az kinoktól, mert mindenekben mellette léſſen. Az tizenkét nap bé telvén, tudakozván az Csáſár, ha éhel nem hólté megh Szent Kathalin, megh értvén. Ki hozatá más itélö töveny re: és látták minnyájan az ö orczáját, fölötte kedveſnek és gyönyörüſegeſnek, ugy annyira, hogy valaki reá tekintet, eleget nem nézhetet reá, oly nagy ſépſeggel látogatta az VR Iſten, mintha minden nap eleget ôtt és ivot vólna.

Eleibe ſámlál vala neki Csáſár ſép engedelmes ſóval Vraſágod, és kedves vigh lakáſt, mondván: én vélem eggyüt ſiriát és javát élni fogod, ne veſeycs el illyen ſépſegedet heában. De ô arra felele, az én ſépſegemet, mellyet lácz föld az, és por, és az idövel változik, és el hullo virágzó virág: de azok az javak, mellyeket Chriſtus Vrunk az ö benne hivöknek, és érette türöknek igirt, azok öröcké állandók. Azonbã egy Vr képe, mellyet hinak vala Churſadannak azt adá tanácsúl az Csáſárnak: Megparancſold, hogy cſinállyanak négy kereket rettenetes vaſackal, és azt éles hegyes töröckel és kéſeckel ſürün megh rakjanak, mellyeket ſemei elôt fogunk forgatni: megh ijed azoktól, és az

mire akarod, arra haythatod ôtet, avagy ugy el véſz azokban az kinokban. Ighen tetczék az tanács az kegyetlen Cſáſárnak, és megh hagyá, hogy megh harmad napigh az fogſágban legyen. Azonban megkéſziteték azokat az kerekeket, és ki hiván Szent Kathalint az tömlöczbôl, azockal ijeztik vala, forgatván ſemei elôt: de mivel hogy az Szent Kathalin meg nem ijedet azoktól, megh parancsolá az Cſáſár, hogy fel kötözzék azokra Sz: Kathalint, és fel kôtvén immár forgatni akarják vala, hogy Sz: Kathalinnak teſte ſok ezer felé daraboltatnék aprodonként. Azonban az Vrnak Angyala az éghbôl le ſállá, és Sz: Kathalint az keréktôl el ódá, és az kerekeket ugy megrontá, hogy az darabjai ide s-tova hulván, ſok pogányſágot megh ôlének. Fel zendülé és fel kiáltá mind az egéſz nép az mely látván ezt az csudát, és mondván: Nagy az keresztyéneknek Iſtene. Al vala az ſent Kathalin minden ſzerelem nélkül, pirul és ſégyenli vala az kegyetlen Cſáſár, de mindazonáltal megh nem lagyulá az ô kemény ſive, uijab kinokat parancsol kéſziteni az Szüznek.

Azonban az ô feleſége Auguſta, azockal az csudáckal és ártatlanſágával az ſüznek fel indulván, maga veſzedelmét-is el feleytette (melyrôl megh prophetált vala ſent Kathalin néki) bé futá az Cſáſárhoz, és kiált vala reá, mondván: bocsás ſabadon az igaz Iſtennek

ſtennek ßólgaloját, nem látodé, hogy az ô néki kéßitetet kerekeket megh nem fordithatták? ſôt ſokan azok közzül el veßtének, mit bolondoskodol már annyit, és az igaz élö Iſten ellen tamacz és tuſakodol? Igen megh haraguék azon az Csáßár, hogy az háza népe kôzzül-is im már ellene támadnak, el feleytvén ßent Kathalint, mérgét az feleſęgére forditá: és megh parancsolá, hogy egy nagy erös plehü ládát hozzanak, mely ládának az fedele alá ki vonatá az feleſęgének mellyét, és bé csattata az ládát plehére, mind addigh vonatá, hurczoltatá, miglen az Aßßony állat mellyé el nem ßakadá, és utollyára fejét venni parancsola. Mindeneket türéſſel ßenved vala, az Chriſtushoz foháßkodván, az jeles Csáßári Aßßony, mikor az ö nyakát az fegyvér alá vitte; fel kiáltá ßent Kathalinra, hogy ö érette imátkoznék, és ßent Kathalin monda néki: Mennyel békével, örôcké uralkodni, maydan az VR IESUS Chriſtuſſal ßembe léßel, és örökké ôrülni, és vigadni fogz. Vötték fejét ez Csáßárnénak, Szent Andras havának 23 napján, az felül megh irt Eßtendöben.

Az Csáßárnénak halalára nézvén az Porfirius, mely ßent Kathalinhoz bi vitte vala étczakának idején az Csáßárnét, gondolkodván magában gyenge aßßonyſágáról oly igén fel indulván, ô-is ferſiſágának ßégent nem akarván tenni, és hogy az Aßßony állatok-

nal fęlelmesbnek ne mutatná magát lenni, ki sok ſe-
rencséken megh maradván hadakban, ot-is minden-
kor kéſ vólt megh halni. Azonban az ŏallatta való
vitézit elŏ ſólita, és ôket biztata Chriſtus Vrunk hiti-
ben, ŏket alhatatoſoknak találván, elŏ alá az Csáſár e-
leiben, mondván: En-is kereſtyén vagyok, és azok
minnyájan, az kiket lácz. Azon igen megh haboro-
dék az kegyetlen, és igen fel kiáltá: Immár el veſek
magam-is, mikor Porfiriuſt régi probált vitézemet
veſtem, és az ŏallatta való vitézinek mondá: talám
ti-is az en Iſtenimet megh utáltatok? Es Porfirius
mondá: En, mint hogy fejek vagyok, ŏérettek fele-
lek, én velem ſól arról. Es ſemmit nem engedvén né-
ki ſóllani, mingyáraſt minnyájokra halálos ſententiát
ada ki, és vŏvék valláſoknak koronaját mindnyájan.

Megh egyſer beſélni kezde ſent Kathalin Aſ-
ſonnyak, és ſockal nagyob igéreteket ſámlálván elŏ,
hogy ſem mint annak elŏtte: de látván alhatatoſſágát
az igaz hitben, halálra ité le ôtet. Ment utánna nagy
ſok ſeregh nép, és ŏkŏzzŭlŏk ſokan kiválképpen az
Nemes Aſſonyok kŏzzŭl ſiratták ŏtet: de ô ſemmi fę-
lélmet nem mutatván, ſŏt vigh orczával, ugy annyi-
ra, hogy minnyájan, az kik látták, álmélkodnak vala
rayta, mely méreſen ment az halálra, de minek elŏtte
az nyakát az fegyver alá ki nyuytotta vólna, illyen kô-
nyŏrgéſt tôn: En Vram és Iſtenem IESUS Chriſtu-
ſom,

ſom, hálákot adok tenéked, hogy nagy erős kősziklán állattál az én lábaimot, és igazgattál az én ſerencsémet: Kérlek nyuycs ki ſent kezedet, mellyeket az kereszt fán megh ligaztották, és vedd ki az én lelkemet, mellyet te ſent felſęgednek ſenteltem, és az te vallásodért ki adtam, emlekezzél megh arra, hogy vérből és teſtből álunk, hogy ha valamiképpen azok, az kik immár ki multanak ſent nevedért, valamit te ſent akaratod ellen vétettenek éltekben, ne hozzad elő azokat az rettenetes itéletnek utólſó napján, és azokat-is, az kik az mi életünket fel irják, avagy olvaſni kedvesen fogják, azért az te ſent véredért mellyet mi éretünk ki ontottál, és én-is ki ontani kéſz vagyok te ſent felſęgedért: és azokért-is hogy te ſent felſęgedben hidgyenek jövendőben minnyájan, alazatoſon könyörgők: és azt-is kérem te ſent felſęgedtől, hogy ne láſsák az te ellenſęgid az én teſtemet hóltom után. Tekincs magas éghből arra az népre, mely nézi az én halálomat, és vilagoſics megh az ő ſemeket, hogy tiſztán benned hidgyenek, és azokat-is halgaſd megh, kik az én nevemet ſegitſęgül fogják hini, adgy ő nékik kedvek ſerént való lelki és teſti javokat, hogy mindenben éppen és egéſzlen maradna az te ſent neved. Es ugy imádkozván, hagjá az hoheroknak, hogy azt cselekedgyenek, az mi nékik parancsoltatot, és azonban fejét vövék; csudálatos dologh az, hogy az ő nyakából

ból tey folt vér helet, az ô teste penigh az Angyaloktól az Synai hegyre fel vitetet, és ott Angyali kézzel el temettet, az VR IESUS Christusnak tißteletiért, mely az Attyával és az ßent Léleckel egy Vralkodo Istenſęghben el és uralkodik mind ôrôckŏn ôrŏcké, Amen.

APPENDIX.

1 *Timoth.* 12. Noha ßent Pál Apostol az Aßßonyállatoknak halgatni parancsol: de mind azon által vagyon oly idő, melyben nem ßabad Aßonyi-állatoknak-is halgatni, Christus Vrunk vallása felől való ßűkſęgben, mint ez az ßent Kathalin sok lelkeknek ki ßabadulásokêrt, és az rettenetes bálványozásoknak el romlásokra.

Mert innen az tőb ßűz leányok-is Szent Lêleknek malaztyával megh tellyesedvên erőt veßnek, az kegyetlen Vraknak megh utalásokra és dicsőſęgheknek el rontására, mert azon Szent Lêlek Istennek ßikráia geriezti fel ßiveket, ugy annyira, hogy semmi-képpen el nem ßenvedhették az Isten ellen való káromkodásokat, és az sok léleknek veßedelmeket. Kiválképpen átaiban, mikor férfiak ollyak, kiknek kellet völna ßollaniok megh ßűkőlkőttek, ád vala az Vr Isten oly bátor méreß ßivet, és bőlcs eßet az gyenge Aßonyállatoknak-is, mint ennek az ßent Kathalinnak, hogy az nagy hatalmasokat is Szent Lélek Isten ßavával pirongatta, és az bőlcs Philosophusokat-is bőlcsesęgével meg győzte, és az elő vőt dolgának nagyob erőſſęgére nagy kinokat el ßenvedet.

2. Noha nem illik Aßßonyállatoknak, hogy ők tanicsanak máſt hanem inkáb illik nékik imádkozni, és munkálkodni: Mindazonáltal az nagy udvarokban, az hevolkodásnak el távoztatasáért, kiválképpen az hova mind az êles elme és okoſſágh bé fert, bizváſt mulathatnak nêha illyen tanuláſon, nem valami hiábavalóſághêrt, vagy ez világi dicsiretêrt, de az áñtatoſſágnak el terieztésére, és nagyob világoſſágára az idvőſſęges Isten dolgaiban. Vgy amaz Saba Királyné Aßony 3 Reg: 5. ki meßönnen iőve Ierusalemben, hogy az bőlcs Salamonnak bőlcsesęghêt halgatná, és hogy valami bőlcsesęget tőle tanulhatná, azért iőt vala hozzáia: mellyet mivel hogy dicsiri Christus Vrunk, Matt: 12. Lehet tehát oly idő, kiválkêppen az Vri nemzetből való éles elmeiű ßűzeknek, hogy

haßnos

haßnos az ő tanulások, és tanullyanak olvasni Istennek tißteſſęgére: de azt nem azért tanullyák, hogy másokat tanicsanak, hanem csak tulaydon magokért.

Noha olvaſſuk az irásban, Iud: 5. 1 Reg. 2. hogy vóltanak némely Propheta Aßonyok, mellyeket az emberek O Tőrvényben halgatták, mint amaz Debora, kinek az ßent irásban is megh vagyon irva az énekléſe: és Iudithnak háláadása az diadalomért. Es Annának Samuel Annyának éles ßavai az ßent irásban marattak: Mind azon által, hogy ez az hivatal ritkán esik az Istentől, inkáb tehát illik minden Aßonyállatoknak az halgatás, aijtatoſſágh, kézi munka, és házi mulatság, mint iol megh irta az Bölcs az tißteſſęges Aßonyállatról. Prover. 31. Lent, és gyapiat, ugymond, kereſte, és örömeſt mivelt kézi munkát, és lőt mint az kereskedőnek Gallyáia, meßőnnen hozván kenyereket Reggel ideién kél vala fel, és az házi cselédgyének ideién ételt ád vala és az ő leányoknak eledelt Megh látta az mezőt, és megh vőtte, és kezeivel plántált ßőlőt rayta.

SZŰZ SZENT CHRISTINA ASZSZONY KIN HALAL SZENVEDESE TREMESI Erſék Adonus által rövideden megh irattatot, és Moroluſtúl megh igazgattatot Lib. 4. Cap. 2. & Lib. 5. Cap. 6. Elt Chriſtus Vrunk ßűletéſe után 200. Eßtendőben.

OLASZ Orßághban Tremes városban mely ál Walſini tó mellet, ßenvede kint hálált ßent Chriſtina ßűz, CHRISTUS Vrunk nevećrt. Szent Chriſtina ßűznek apját hiták Vrbannak, azon város Vrképe vala, az ő arany Iſtenit el lopta ßent Chriſtina, és mind aprora rontotta, és az aranyat ßegényeknek oßtotta: Azt megh értvén az Attya előßőr arczul

csapdoſni,

csapdosni, és ökôlel verni, ostorockal suytogatni, és az ô testét gerebléckel saggatni, hogy Christus Vrunkat megh tagadná, parancsola: de hogy megh nem változtathatá erôs hitit, és alhatatos sivét az sent süznek, és az ö Istenétül és szerető völegényétül ôtet el nem valazthatta: megh parancsolá, hogy környôs körül vassal foglallyák bé, és ugy vetnék az sötét büdös tômlöczben. Másodszor ki hozatá az tômlöczböl, labbal fel kötvén, kegyetlenül vas kôrmôckel uijobban saggatni és minden testét csontairól le vonni az kegyetlen attya parancsolá: de maga kezeivel az el darabolt hussát le vonnya vala az csontokról, és az attyának szeme köziben hánnya vala, mondván: fallyad az leányodnak husát, mellyet te szültél, az én testemet megh eheted, de engemet az Istentelen bálványozásra ugyan nem hozhacz, látod miképpen én magam az én testemet utálom az Christusért: mi okon tehát az én reménségemet te én velem el hagyatni igyekezzél. Az te vak pogányságod, és utálatos Istenid, és az te ördögid oly nagy irgalmatlanságra visznek, hogy az te leányodra, mely te tulaydon tested és véred, oly iszonyu sebeire néznél. Mind ezeckel sem sünék meg az ö pogany attyai mérge: megh parancsolta, hogy vas kerekben bé fonnyák, és tüzet gerjesszenek alatta: és felöl forro olayt töttnek vala reája. Es ugy mint az sutö hal sül vala, ô penigh dicsiri vala az Vr Iesus Christust,

Chriſtuſt, ki ötet csudalatoſon megh mente; mert az tűz az ő helyéről mint valami eleven állat el ment, és ſokakot az pogányſágh közzűl megh égette, ugy annijra, hogy többen ezernél csudalatoſon el veſzének attul az tűztűl. De męg-is mind ezzel-is nem elegedvén megh az hitetlenſęgh: az kinzot ſűzet megh uyjobban tömlőczel ſanyargatni kezték. Ott az Vr Iſten Angyala által megh látogattata, és az ő ſebeit megh gyogyittata.

Az után az Attya akarván tellyeſęgeſen ötet immár megh ölnie, látván egéſſęgét, ily nagy csudán męg-is megh nem indult, az kegyetlen Attya vizben ölni parancsolta. Nagy kővet köttvén reája bé vetették ötet az valſangi tóban. O Chriſtus Vrunknak nagy csudája? Az Angyal az viz fölött ötet ſáraz labbal hordozta, és mint az föld ſinyen ugy járván az partra ki vivé. Még-is az tömlőczben uyjobban vetettet bé. O megh győzhetetlen türéſe az te ſzentidnek IESUS Chriſtuſunk. Azonközben az Attya tiſztit le tévén, megh hala, és más Kapitánnak, avagy Vr képének jutá kezére, mellyet hinák vala Dionnak. Mely uyjab és nagy kinockal, vaſſal és tűzzel nyuzta, verte, öſtorozta, metélte. Kiáltatta, hogy Apollonak az ő Iſtenének tiſzteſſęget tenne.

De az Szűz imadſágára az Apollonak balványa izenként romlot és bárnaja lőn. Az profetáláſt magá-

ról nem tutta, ki maſoknak jövendôt profetált. Aval az csudával az Vr Iſten ſokaknak ſiveket megh lagitá, és töredelmeſſęgre forditá, az igaz hitet vövék. Megh ęſmérték ſok poganſágok erejét az hatalmas Iſtennek, és több harom ezer léleknél vövék az igaz hitet, és hünek Chriſtusban, mellyeket ö męgh uyjobban tömlöczben vetetvén batorittya vala tanitaſával és intéſęvel az ſent Szűz. Az után más itélö biro támadot fel, hogy ſokaig tömlöczben vala Chriſtuſnak jegyeſe, kinek neve vala Iulianus, Az-is az ö alhatatoſságat probálta, akarván véle Chriſtus Vrunkat megh tagattatni: de mikor látta az ô alhatatoſságát, nagy égö kemenczében bé vetni parancsolá. Abban az igen bé fütetet kemenczében, az tűz ö néki ſem mit ſem ártot, és terméſzetit-is az hatalmas Iſtennek parancsolattya, el feleyte: Vgy annyira, hogy benne az Chriſtina ſűz ôtöd napigh maradván, egéſſęghben minnyájoknak csudájokra ki jött. Látván az ott való Vr avagy Vr képe oly nagy halhatatlan csudát, ſem fęn veſztéſnek tulaydonittya vala; más iſonyu halált gondolá. Megh parancsolá ſem fęn veſztôknek, ördöngeſeknek mindenfęle legh mérgeſeb állatokat öſſve gyüyteni, Iaſpis kigyokat, gyekéket, és egyéb méreggel tellyes állatokat, és ugy az ſűzre bocsátgani. Csipják vala azok az mérges beſtiák az ö teſtét, de ſemmi kárt nem töttenek néki, az ô mérgek veſzet és erejek

nem

nem vólt az ő fulakjoknak. Azonban azok az mérges állatok az ördöngősre fordulának, ki ôket bocsátgattya vala, és mingyárt megh olték ötet. De felebaráttyához nagy szeretetiből, Szűz szent Christina az ô ellenséget imádságával fel tamaztá, és megh elevenedék Christusnak erejével. Immár nem tudván mit kel tennie véle minden mérges beſtiák felet kegyetleneb Iulianus, fel vonatá egy karoban, az ő mellyét metélni, az nyelvét el metzeni, és megh lövödözni az ô vitézinek parancsolá. Ackoron oſtán, mikor könyörgöt, hogy az Vr Iſten elegedgyék megh kinyával, és véget vésen szenvedésének, és munkájának, ugy az tiſta szűz kezében ajánlá lelkét az Vr Iſtennek.

Oly diadalommal az Mennyei Orſágot nyeré megh, az szentektűl böcsültetet, az Angyaloktól dicsirtetet, Christus Vrunktól megh ôleltetet, az Attya Iſtentűl ős leánya minden Menyorſági birodalomban réſesittetet. Egy Szűzet három Vr kepek avagy Generalis Kapitányok oly kegyetlenül sok képpen kinozván, megh nem győzhették, sem bűnben nem hozhatták, mert Christus Vrunknak erejével megh környézketet vala, kinek az ő dicsősége megh marad örökkön örôcke, Amen.

APPENDIX.

Szent Tekle vólt Annya, az Attya penigh kegyetlen pogány, ki oly szörnyű kinokra ki atta leányát, ő azonban más Attyához folyamot,

mely menyben lakik. Azért ez földi Atyát el hatta, és oly kinokat szenvedni, édes dolog néki vólt. Tudom nyílván, hogy az Isten ezekben az szüzekben szenvedéseket igazgatta, de mindazonáltal ő magok-is hozzá készültenek szabad ió akaratyokból, szenvedni Vrokért mindent kinokra kések vóltanak, mellyeket az emberi gonoszság ki gõdolhatta, nagy örömmel tellyes hittel, bizván segitségében, szenvedéssel, nem kü, hanem faydalom alá vetet testek vala, nagy lángozó imádságokkal, és fel emelő szivekkel az ő Vólegényekhez, mellyek az kinokban, mintha csak el alunnák oly könnyen válnak vala el testektől, semmi faydalmot nem érezvén. Oly szoros uton mentenek menyben: De mi néha bõu utat választunk magunknak, pirullyunk az Szüzektől mi férfiak.

MAS SZÜZ SZENT CHRISTINANAK CSUDALATOS ELETE, VGYAN CSÜDALATOSnak neveztetet, megh irattatot Dominicus Katipratens Thamás által, melyről mentséget tészen Dyonisius Kartuzinus, de quatuor novissimis Art. 50. & de Iudicio animæ, Art. 10. Elt Christus Vrunk születése után 1200 Estend.

De kivántatik itt, hogy elől járó beszédet tegyünk.

Mert az ki annak az Szüznek életét iria, emlekezzet erre kegyes olvasót hogy aval, az mellyet fogz olvasni erről az szent Szüzről meg ne botránkoznék, énis hasonlóképpen kérlek, hogy valamit ebben ne vesztegednél, mellyet hü és igaz szent iámborok erősitik, mert az Vr Istennél mindenek könyük és lehetségesek, és mellyek immár sokszor megh forgattatanak mind az egész Romai Szentegyház előt, és az mellyeket irtak halála után nyolczadik estendőben, holot az az ki iria semmit hozzá nem adhatot, sem saporithatot: mert az eleven tanubizonság meg nem engedték vólna. És nyílván való bizonyságh arról Vitriaki Iakab Achonaibeli Püspök és Kardinál, mely szemeivel nézed reá, és azt az mit itt olvasni

Vaſni fogz, maga iráſával mind ez ſéles világhnak eleiben tévé, męgh éltében az ſent Szűznek.

Következik élete Sz. Chriſtinának.

HAsbaniai Vármegében Flandriában vagyon egy városka, mellyet Trudonnak hiják, melyben ez az Szűz Chriſtinának ſűleij vóltanak, noha nem Vri nemből valók, árvaſághra maradván két nénnyével, mellyek akarván Iſteni fęlelemben itt ez világhon, az mint az Atyafiakhoz illik eggyűt tiſteſſęghben élni, oly tiſteket egy más közöt oſtának: az öreghbik hogy aitatoſſágban templomban való járásban foglalná magát, az máſodik házi eſköz ben és gazdaſonyſághban ſorgalmatos vólna, és az harmadik ez az Chriſtina, hogy az kôzönſęges barmot örizne.

Eörömeſt fel valalá azt az roſ és gjalázatos tiſtet az alázatos Szűz, és abban az tiſtben, mayd haſonlóképpen Moyſeshez járván az barom után, az Vr Iſten nel meg eggyeſedet, ſorgalmatoſon és titkon aitatoſſágot maghának formál vala, ugy annyira, hogy immár méltó vólt az jegyes mátkajának Chriſtus Ieſuſnak haza vitelre. Es rövideden ſólván, mikor az Vr Iſten ſerelmében lángozot, és gyenge ifiu tagait érette fáraſtotta: halálos betegſęghben eſęk, melyben ajánlván az ö lelkét az ö Iſtenének, nagy csendeſen megh hala. Eſmérvén ötet az ô Nénnyei és ſomſedi csudálatos ſelédnek, ſó fogadónak és aytatoſnak lenni,

ni, ſirattyák vala ötet az ő nénnyei és az töb attyafiai. Es tißteſſęges kereßtyén temetéshez kéßülvén: Mikor máſnap reggel az ßentegyházhoz vivék ötet, és kereßtyén ßokáſa ßerént az ßent Miſęt lelkeért áldoztanak: az koporſoból melyben fekŭt az oltár elöt felugrik, és fel kelé, futoſot, és hamar fel az ßentegyházra futamodék ßinten az héázat ala kakas ŭlökre ŭle. Az nép mind megijedvén az ßentegyházból ki futot, csak az öregeb nennye nem kicsin fęlelemmel ott maradá. Mihelt el végezé az pap az ßent Miſęt, mingyáráſt Chriſtinát nagy erös Iſtennek ßavaival exorcizálni kezdé, és le ßállani kénßerite. Le ßállot onnan, és az nénnyével haza ment, étellel megh erösedet. Es hogy fel futot az templomra, igy magyarázták ezt némellyek, hogy az ő megh tißtult lelke ßagiát ez földnek és az bűnös emberek teſteknek dochiat el nem ßenvedhette. Sokáigh penigh cselekette azt, mindenkor az mikor tűle lehetet, hegyekre, tornyokra, magos fákra, nyugodalmot az aytatos imadſághra kereſet. Gyűlének hozzája egyházi és egyéb atyafiai és ßomßédi: kérdezik vala ötet, mi lölte, és mint vagyon. Es ő engedelmeſen és hãgoſon mondá: Mihelt el vált az en lelkem az teſtűl, azonban fogák az én lelkemet az fęnyeſſęghnek ßólgai, Iſtennek Angyali, és vißik vala engemet nagy fęlelmes ſötétes helyeken, mellyek teli valának emberi lelkeckel. Kinokat kiket láttam, hogy ök ßenvednek,

oly

oly nagy retteneteſek, embernek nyelve ki nem mondhattya. Láttam némellyeket ott, kiket annak elôtte jól éſmértem, és igen keſeregvén raytok: kérem hogy micsoda helyek vólnának azok, azt gondolván hogy az vólna az pokol, Megh mondák énnékem, hogy az Purgatoriom és azok pœnitentiában multanak ki, az kik benne vadnak: de hogy bűnökért eleget nem tőttenek ez világon, itt kel immár ſenvedniek bizonyos ideigh. Az után vőnek engemet pokolban, öt-is némellyeket, kiket annak elôtte éſmértem, láttam. Az után vinek Meny-Orſághban, és allatának az Vr Iſten ſéke eleiben. Holot láttam, hogy már az Vr engemet bé fogad orſágában, fölőtte igen őrűltem azon, vélvén már azt, hogy immár örőcké ott kellet maradnom. Es mondá hozzám az Vr Iſten: ugy vagyon jó leányom itt léſel velem: de válazt magadnak eggyet ez két dologh közzűl: avagy immár velem maradnod, avagy az teſtben viſſa térned, melyben azokért az lelkekért, mellyeket Purgatoriomban látal és igen ſántál, ſenvednéd, és őket onnan ki ſabaditanod, és az embereket jó példa adáſſal az pœnitentiára fogod vonni, és az után ide nagyob nyereſſęggel bé fogattatol.

En ezeket halván, nagy kőnyőrűleteſſęggel fel indulván azokon az ſenvedő lelkeken, valaſtám magamnak viſſa téréſt az teſtben, és ugy cselekedni. Es

azonnal

azonnal megh parancsolának viſſa térnem. Annakokáért ez földre küldöt vagyok: Kérlek tikteket, hogy ha valami csuda dolgokat látni fogtok, avagy ollyakokat, kiket az elôt nem láttatok ſenkitûl, megh ne botránkozzatok, mert az Iſtennek akarattya. Es csudálkozván az halgatók, mi kôvetközik azt várták. Az után igen kezdet futni emberi tarſaſágh kôzzûl, és emberi ſem látás elöl puſztákra, magos fákra, magos tornyokra, és egyéb legh magosb helyekre. Azokat látván az attyafiai és azt vélvén, hogy ôrdögh vólna benne, nagy ñehezen ötet megh fogták, megh kötözték és tömlôczben vetették; holot nagy nyavalyát ſenvedet embereknek ſágok mia, és egyéb ſanyaruſágok mia.

Egy éczaka az Vr Iſtennek ſegitſége által el ódozta magát, és az puſztákra futot: az fákon maſoſván mint az madár; és mivel hogy teſtben lévén meg ehezet (mert az nélkûl nem élhetet) tûrvén nagy ehezéſt, emberekhez viſſa térni nem akar vala: csak az ö Iſtenéhez eſedezet, hogy ô reá gondgya legyen, csudálatos dologh és emberektûl nem hallatatot, hogy minden terméſet ellen: az ö Szûz mellyébôl, tey kezdet folni, mellyet ô ki nyomogatván, kilencz hétigh élt véle.

Vyjobban az attyafiaitól fel találtatot és megh köteztetet, és az után ſabadon bocsátták, futot Leodum.

dum városban: ott az Vrnak testét vŏn magához, csudálatos és emberi elmével megh nem fogható pœnitentiát kezdet mint ha uyjonnan cselekedni, mellyekre vólt kŭldŏt. Mert bé jart az égŏ és igen melegh kemenczébe: és siván kiáltot hangoson nagy égés mia, mellyet ßenvedet: de mihelt onnan ki jŏt semmi égést az ŏ testén nem tetczet. Megh néha mikor kemenczet nem talált, az tŭzben hannya vala magát, kezeit avagy labait égeti vala, mind addigh migh igen érzette és sivalkodot. Néha nagy forro ser fŏzŏ réß fazekákban bé ugrik vala, és ott állot: és az tôb tagokat, mellyeket forro viz nem éri vala, kezeivel ôntôzte. Kiáltot és sivalkodot mint az ßŭlŏ Aßßonyállat: męg-is tŭrt; és mihelt ki jŏt avagy ki vonták onnan semmi sem tetczet megh rayta.

Moses vizében télben az jegh alat, hat napigh lakot: csak aligh az pap nagy Istennek ßavai által kinßeritette ki jŏnni onnan. Allot néha az malom kerek alat, és mind az egéß viz az kerekrôl reá hullot: néha megént az malom kerek alá bocsátkozot az vizen alá, ugy annyira, hogy minden csontyát ŏßve rontotta, de mihelt ki jŏtt onnan, megh egéßlen és egéssęghben találtatot. Azokra az kerekekre, kikre az gonoz tévŏ latrokat ßoktanak vala kôtŏzni, gyakorta oda kôtôzte magát, és az csontyait rontya vala bennek: de mihelt onnan el ódozták, semmi tŏrés meg nem tetczet cson-

tyaiban. Koporſokban hólt teſtek és csontok kŏzôt tŏbbet lakot. Mind az egéß Trudon varoſának ebeit magára huzogatta, négy lab kezzel máßoſván, ſokßor meg-is harapdalták rutúl. Sokßor látták ŏtet, hogy tŏviſſek kŏzt mezitelen maßoſot, ugy annyira, hogy minden teſte vérbe ußot. Csudálatos dologh vólt az, holott veßi vala magát az ßántalan ſok vér mely belŏle ki foly vala, mert az ereket-is gyakorta vágattya vala. Teſte igen gyenge és karcsu vala, ugy annyira, hogy oly ſebeſen futot néha az hegyekre, mint az oroßlány him, igen vékony fa ágon fŭgeztette gyakorta magát. Az ŏ imádſága legh gyŏnyŏrŭſęgeſeb vala legh magoſab helyeken, mellyeken nyugodalmot kereſet. Azokban az aitatos imádſágiban, mikor az lelke Iſtenhez emelkedik vala, az teſte mintha ôßve olvadot vólna, és csomoban tekeredik vala, ugy annyira, hogy ſemmi tagja nem iſmérßik vala, hanem az után, hogy az érzékenſęge meg tért. Az emberek ezeket látván, azt velték, hogy ôrdôg vólna benne. Azt ßégyenlvén az ŏ attyafiai, fogadák egy gonoß és erŏs embert, hogy ŏtet meg fogná. Mely ôtet el nem érhette, hanem haingalo fákkal az lábát ketté tŏrvén, ugy fogta meg ſebeſen az ártatlan ßŭzet.

Meg kŏtôzvén ŏtet, ugy kŭlték Leodium városban. Az borbély halván és tudván erkŏlcsét, fęlvén azon, hogy valahogy el ne fuſſon, bóldban egy oßlop-

hoz

hoz erősſen meg kôtőzte és bé zárta. De nem akarván más orvoſt kereſni Chriſtus Vrunk kivűl, ő tőle megh gyogijttatot, és abból az foghsághból ki ſabadittatot. Meghuyjobban megh fogták őtet, és erősſeb fogſágban vetették őtet az attyafiai, ugy annyira, hogy az agyekja egy kemény fától, melyhez erősſen megh vólt kőtőzve, rothatni kezdet vala, és az vállai, az kiket más őregh fával meg nyomták vala, az fától revesűlni kezték vala. Egy falat kenyeret csak adáltanak napjában, egy kis hideg vizzel, de azt-is az faydalom mia, és hogy aſu vólt, nem ehette, és ugy az emberektűl el hagyattatot, és ſenkitől irgalmaſſághot nem találván: csudálatos és halhatatlan csudával meg máſodſor az VR Iſtentől megh vigaſztaltatot, az ő mellyéből folyni kezdet olay, hogy az kemény kenyeret meg olay jozván, könnyebben éhſęgét megh erősíthette, és az kemény kenyerét megh ehette, és az ſebeit azon olaijal kenegetvén, gyogyitotta. Az cselekette azt az ki Samſonnak fogból és csontból vizet bocsatatot.

Sok idő mulva az attyafiai továb nem tűrhették, látogatni nyavalyáját mentenek: az nénnyei ſirni kezdenek rayta, és minnyájan térdre eſvén, bocsánatot kérnek tűle, és többe ôtet ſanyargatni nem akarják igértenek, az Iſtennek ajánlyák már őtet. Eő kedigh minnyájokat ôrőmeſt látta, és tűlők az ſanyaruſágot jó kedvel vőtte, azért, az ki őtet ſegitſęgűl embereknek

javokra és pœnitentiának el terjeztésére az Christus Vrunknak szent vérével megh váltot lelkekért, szenvedni parancsolt vala. Mikor immár azon az szabadságon vala, és azokat az pœnitentiákat tartotta, az kiket felôl megh montuk, és egyéb sanyarusságokat kiket ki tudot gondolni magán: azt halván messönnen jönnek vala csudájára, sokan az emberek közzülôtet látván épülnek vala, kérvén azokat, miért cselekedné azt, mellyeket ö mindenek elôtte megh vallotta, hiván minnyájokat pœnitentiára. Némellyek meg-is botránkoztanak, látván csuda és emberi elme megh nem foghato cselekedetit.

Mellyet látván az aitatos emberek, kik az Istennek tiszteletit szerették, és immár jól ésmérték Szüz Christinát, hogy igaz és hü szólgaloja vala az Istennek, és az ö szent akaratyát tôltötte, kérik vala az Vr Istent azon, hogy megh mértekelne benne azokat az csudákat, és megh röviditene benne az ô szent erejét: azért hogy az gyarló emberek mindeneket megh nem foghattyák, hogy valami selegyeb cselekedeti Christinának lehetnének, és nem oly igen az Vr Istennek keze benne hatalmaskodnék.

Megh halgatta az Vr Isten imadságokat, hogy az után az ö élete haylandob vólt az emberekhez, és el szenvedhette ö vélek való lakást. Az Christus Vrunknak szentséges testét gyakorta magához vôtte, de kivalkép-

válképpen minden Vaſárnap, és mondgyák vala, hogy utánna mind teſti éhſęget ßomeſágát el feleyti vala lelki erŏme mia. Attyátúl maradot joßágból ſemmit ſoha nem akart enni, hanem abból az mit ki koldult: hogy azoknak vétkeket viſelne, kiknek alamiſnájockal élt. Es mondgya vala néha amaz bŏlcs ßokát: azért az gonoß és bŭnben megh keményedet emberektŭl alamiſnát kérek, hogy azt adván, hamaréb bŭnŏkbŏl fel kelhetheſſenek, mert ſemmi álat ugy az Iſtent irgalmaſſágra nem indittya, mint az alamiſna: és hogy az irgalmaſságh, és az kŏnyôrŭleteſſęgh vißen az embert jó végre és jó ki muláſra.

Egyßer igen megh ßomehozot vala, és futamodék egy gonoß és Iſtentelen emberhez kérvén tŏle egy italt, és ô egy pohár bort hagyá néki adni, és ivék egy kicsint, az az ŏ alamiſnája oly nagy haßnot hozot néki, hogy az embereknek velekedéſek ellen nagy ßentŭl pœnitentiában multa ki ez világhból. Megh éſmérte az alamiſnát az mely gonoz kereſmény bŏl, avagy uſurával kereſet vala, és monta: oly nagy kinnyal és nyavaljával eßem azt az alamiſnát, mint ha kigyokat, békákat, avagy egyéb mérges állatokat enném, Oh én édeſſęges Ieſuſom ugy mond, mit cselekeßel én velem? miért annyira kinoztacz? és vervén mellyét kiáltot: Oh én megh nyomorodot Lelkem, micsoda utálatos eledelt eßel? Oly nagy kinokat ßen-

vedet, mikor aztôtte, az mi gonoz keſmenineyl találva vólt, ember ki nem mondhattya. De még-is inkáb bánkodot, mikor az gonoz emberektűl kérvén alamiſnát nem vehetet, és azért néha erôvel-is el kapta, mondván: moſtan bánod azt, de az után nem fogod banni.

Az ő ruhája vólt fejér hoßßu ßoknya, és hoßßu paláſt földigh az-is fejér Remete ßent Pál Baratok ßerént de hars fa ſiackal ößve varva vala, avagy gombos tuczkeckel ößve aggatozva. Mindenkor mezit láb járt akar mi temérdek étkeket ött, moslékot gyakorta ivot, gyakorta korpából ſűlt kemény kenyeret vizben aßtatván aztôtte harmadnapba, és néha negyednapba egy egyßer. Ha valaki városban megh hólt, azt az Iſtennek jelenéſéből tutta hova lôtt az lelke: hogy ha pokolra ßállot, ugy kinoztatta magát, hogy kő ßiv lött vólna az ki rayta nem keſeredet vólna, ha penigh üdvözült, nagy vigaſsága és ôrvendeteſſége vala.

Az betegek mellet és haldokok mellet, ôrömeſt űlt, emlekeztetvén gyonáſra, pœnitentiára, és jó bayviváſra az halállal. Mellyet az Sidockalis cselekedet kik ott vóltanak ſokan, mondván: hogy az mi Iesus Chriſtus Vrunk igaz Iſten, nem ſiet az bűntetéſre, és keres ßorgalmatoſon ezköſt, és mindenkor eleikbe adgya az embereknek, azt-is az miképpen az öigaſságát vehetnek. Azt-is beßélte, hogy valami hely vagyon

gyon pokol mellet, mellyen itilik azokat, kik nagy halálos bűnek után, csak halálok orájan pœnitentiára, avagy tôredelmes ſivre ſőrt akarnak tenni, és ugy halnak megh, és abban az helyben nem kiſſebbek az kinok, mint az pokolban, csak aval kűſſeb hogy reménſęgek vagyon ki ſabuduláſra, de az ôrdôgők ſockal ſorgalmatosbban kinozzák, tudván azt, hogy valamikor ki ſabadulnak hatalmokból.

Szent Lélekvel tellyes profetálásképpen ſok jővendő dolgokat tutta, és tôrtént dolgokat meſſe országokban megh látta. Azon az napon mellyen Swebia Herczegh nagy vér ontáſt tôn, kiáltot nagy fel ſóval az Apaczákra: fuſſatok hamar az imádſágra, mert vérvel és ſok fegyverrel az levegő égh téli. Egy Apaczának, ſent Karhalin Kalaſtromában mely ki ſaladni igyekezet, monda: ez az űres edény, nagy ſégyent tęſen mind az egéſs Kalaſtromnak: es ugy tőrtént: de hogy az után megh ſánván banván cselekedetit az el ſaladot Apácza, pœnitentiát tartot, és uyjobban bé kéredzet az Kalaſtromban: de az tőb Apácza baráti ſem miképpen bé nem akarták fogadni tarſaſághban tőbbé: de ő érette mind addig-is tőrekedet, hogy bé fogatták, és ugy ſerették, mint annak előtte. Mert azt monta nékik: tik az ő veſſedelmét ſem minek allittyátok lenni, de az Chriſtus Vrunknál drágan ál, mert maga vérével és egéſſęgével megh váltotta. Mikor

Ieru-

Ieruſalemet megh vötték az Pogányok kereſztyének kezéből, azt az napot tutta, (noha ott ſáz mil földen vólt tüle) és embereknek beſélgette.

Az nagy ſük eſtendô felöl, mely halála után követközöt, VR ſületéſe után 1170 eſtendôben, jól idején hirdette. Igen örömeſt lakot ſent Kathalin Kalaſtroma mellet, mely vólt az város elöt, és ott egyſer aitatoſon imádkozván, mint egy el hala, el ragattatot lelkében, ugy mint egy csomoban mentenek minden tagai. Es az után mint egy ki nyuytozta magát, és mintha alunnék: az ö ſajánál és mellyénél, halhatatlan ſép gyönyörüſęges énekléſt hallani vala, és fel ſerkenvén mint egy álmából, öſſve hitta az Apácza Aſſonyokat, kénſeritette, és monta: Dicsirjük barátim az VR Ieſus Chriſtuſt, ki csudálatos az ô cselekedetiben, és el kezték, Te Deum laudamus, &c. és az egyebek ö utánna énekeltenek. Megént az után, hogy megh értette mi tôrtént vólt véle, ſégyenlvén, az emberek dicsireti elôt ki ſaladot az Kalaſtromból. Es néha ollyan el ragadasból fel ſerkenvén hangos torockal ſiratá ez világhnak nyomoruſágát, mondván: O nyomorult világh ki nem éſméred teremptödet, miért immár hogy nem ſólgalz ötet hiven? miért oly ſokáigh az ô ſent türéſęt utálod? vayha megh éſmérnél bünös ember az ö irgalmaſságát, mind ez féles világh ſermetül el nem vonhatna, de hogy talám

nem

nem akarod és nem érted, azért az te ſemeidet el forditad tűle. Es azokat beſélvén nagy torockal kiált vala, ſivalkodván, mint az ſűlô Aſſonyállat, az fôldón ide s-tova haingálván magát, és vervén kettőztetvén ſavait, miért nyomorult ember talám Vradra nincs ſükſéget? El futot oſtán attyafiai közzül egy várban, mellyet hiják vala Leonnak, és ot Ivera nevű Apaczával bé zárván magát, kilencz eſtendeig lakot.

Az ő életének iro-déákja elt elteben.

Attól az Iveratól (azt mondgya életének iro-déákja) én ſokat tanultam, és ſokat hallottam, mellyet irok ő felőle életében, és azért csak meſőnnen Franczióból jártam hozzája hólta után ſent Chriſtinának. Ott az felűl megh irt várban, mindennap éyfelkori imádſágon lejelvén, az után hogy el végezôdöt az regveli imádſágh, és bé tôttek az templom aytáját, akkor kezte ő el az ő aitatoſságát, és énekléſét, oly gyönyörűſégeſen énekelt, hogy ez világon ſemmi haſonlo muſika nem találtatnék hozzája: mert valami oly ékeſen és gyönyörűſégeſen az torkában zôngöt, mint ha jó fiſtula orgonán avagy egyéb inſtrumentomot fuván és vervén egy néhany diſcantiſta az mellet vólt vólna, annál-is ſebben, haſonloképpen az mellyében, ember megh nem irhattya annak gyönyôrűſéges énekléſét. Es énekletſok titkos Iſtennek dolgait az ſent irásból, déákúl és Poêtak ritmuſival ſépen ôſſve helyheztetvén. Igen jól értette minden bôlcs déák ſókat,

noha ſoha ſem tanult, és egyéb tudománt, és az tudos Theologuſoknak kérdéſekre mindenkor megh tudot felelni, és kérdéſeket megh feyteni: mindazonáltal nem ŏrômeſt cselekette azt, és nem gyakorta azt mondván: az igaz papok dolga az, az ſent iráſt magyarázni, én hozzám nem illik. Az papokat igen bôcsŭlte, noha néha nagy rôvidſęget ſenvedet tŭlŏk. Az ſent Miſęt aitatoſon halgatta mint annijt az mennij pap vólt az templomnál. Bŭnbe heverŏ papokat titkon intette mint egy attyokat, hogy ŏ miattok az Chriſtus emberektŭl megh ne csufoltatnéjek. Annak az várnak Vra az holot lakot, vólt neve Laios Leon vari Groff az ôtet igen bôcsŭlte, és mint egy annyát ſerette és nevezte annak, és az ŏ intéſęre, ha valamit vagy az egy házi rendnek vagy ſegények rôvidſęget cselekedet, két annyit helyette adot.

Egykor mikor az templomban egyſer imádkozot az Vr nagy aitatoſon, és ſok Vdvari katonák kŏzzel mellette állottanak, csak azért hogy kŏzzel melléje meheſſen, oltárt kerŭlni ment, ez kŏzzel hozzája jŏvén, mondá: O mely ſép fęnyes vagy Vram. Azt halván az Vdvari Katonák, mondának: ime miképpen dicsiri tégedet Nagyſágos Vram. Es az Vr mondá: nem engemet dicsiri, de az végheretlen Vrát menyben, mely minden ſépſęgnek kútfeje. Es az Chriſtina azt halván, mondá: igazán mondál, de miért

hát

hát ötet nem ſeretél? Es mikor az Leon vári Vr halálos betegſęghben eſsék, kéri valo azon Chriſtinár, hogy utolsó oráigh mellette legyen, és megh parancsolván minnyájoknak, hogy ki mennyenek csak Chriſtinával ben maradván, és labaihoz borulván, tizen egy eſtendös korátúl minden halálos bünеit elô ſamlálá elötte, nagy könyhullatáſſal és zokogáſſal, kérvén azon, hogy ô érette imátkozzek. Es ôſsve kialtván attyafiait és cselédit illyen teſtamentomot tôn, az minemüt Chriſtina mondot, és ugy hala meg. Tudván azt Chriſtina Szüz, hogy nagy kinokra Purgatoriomban vitetetet: megh nyere azt az Vr Iſtentül, hogy egy réſzejért az ö kinainak itt ez világon ſenvedgyen érette. Es mikoron egyſer megh jelenedék nékie az megh hólt Vr, és ſegitſęget kér vala tüle, ö monda: mennyel és ſenvedgy az mint az Iſten parancsolt: megh elegedgyél azzal, hogy én felet Purgotorium tüzében való kinaidnak magamra veſsem; és nem kéſvén ö érette tüzben égeti vala magát, és hidegvel kinozza vala magát ſokáſa ſerint. Azokat az helyeket holot az Vr többet vétkezet vigan lakván, nagy ſomoru könyhullatáſival öntözte, és az vigaſságot ſiráſſal fizette.

Egy eſtendeigh halála elöt puſtán lakot, igen ritkán (azt-is nem ſokára) az emberek közzé ment, hanem ha üdvöſſęges dolgokért, avagy egy falat kenyerért,

ért, valamikor megh mutatta magát egy kicsinne. Az ßent Kathalin Kalaſtromában is az Apáczák kŏzŏt néha lakált. De immár az utolsó eßtendŏben az ŏ teſte oly kônyŭ gyorſaſágot véßen vala magára, ugy annyira hogy mikor futot, aligh lathatta ember ßemeivel ŏtet, ſôt néha rettegés nélkŭl ſenki reá nem nézhetet. Egyßer az ßent Trudonay Apatur egy éczaka eyfelkori imádſágok után el reytette magat az templomban, és vigyázot reája, mit fogh cselekedni, és ô magát mint egy ſákot teli csontal az oltár eleiben vetette, fohaßkodván és mellyét vervén, monda: O nyomorult teſtem, ſokáighé męgh kinozni, meddigh męgh az én Chriſtuſomnak latáſát tavoztatni fogz? és iſmégh vißontagh az teſtéhez ßól vala az teſtel az léleknek ſirván: O nyomorult lélek, miért te kinoztacz? és micsoda kedved telik bé kinaimról? miért az fŏldben bé nem bocsátaz, melyböl vetetet vagyok, hogy męgh nyugodnám és várnám az utolsó napnak fel tamadáſát? miert hogy te nem mégy az te nyugodalmodra, én nálam nélkŭl mely fŏldbŏl való vagyok, és az mennyei javakat vennél, oda az hova én te veled el nem mehetek? és ezeket mondván, ſirt és zokogot erôſſen. Es egy kicsinné vartatva vigadni és nevetni kezde, és csokolván labait, monda. O ßerencses teſt, mely vóltál énnékem jó cselekedetekre és ßorgalmatos Iſten akarattyának tôltéſere engedelmes,

és

és tűrtél mindent valamit az lélek parancsolt. El jön az te jutalmod-is, és én tarsommá az utolsó nap után az öröcké való dicsöſęghben el válhatatlan léſsel.

Halála orája elöt jól idején ſenkivel ſem beſsélt, és járván ſomorkodván és ſirván az embereknek gonoſságokon és bűnökön, és haladatlanſagokon az ő Iſtenekhez hangoſon ſirván: látván azt miképpen az Vr Iſten ki mulaſok után bűntetni fogja: Es mikor immár kőzzel vólt az ideő, az ő betegſęgének, az mindenkori elmélkedéſętül, nem akarván magát meg foſstani; és bé menvén ſent Kathalin Aſsſsony Kalaſtromában, elő ſóllitá Beatrix aſsſsony Apáczát, mondván: veſd énnékem ágyat az te kamarádban titkon. Azt örömeſt megh mivelte, és le fekűt reá, és igen nagy betegh vólt harom hétigh. Es mikor vőtt magához az Vr Iſtennek ſentſęges teſtét, és utolsó kenetet: az Beatrix Apácza aſsſsony térdre eſvén előtte kéri vala azon, hogy némely dolgokról ötet tudoſitaná, minek előtte teſtből ki mulnék. ő ollyankor halgatot. Azonban Beatrix vala hova ki ment. Mindenkoron azon untatta az Iſtent Chriſtina, hogy az ő halálát ſem mi csudával megh ne látogatná: de hogy ugy halná megh mint az többi: és ugy történt. Miglen az Beatrix hozzája tért, addigh ő megh hala.

El jön az Beatrix és találla ôtet ſépen ki nyuytoztatva az földön fekvén, az mint vélem Ang[illegible]

kézzel. Mellyet látván tűrhetetlenképpen sirni és sivalkodni, és hozzája ſóllani, kezdé: nem illet az hozzád, nem ugy kellet annak lenni, Chriſtina, az én kéréſemre ſemmit ſem felelned, és az tôb Apácza barátoktul nem bucsuzni, ôket Iſtennek nem ajánlani, és ugy hirűnk nélkűl el menned? Nagy keſerűſęgében-is és valami reménſęgében bizván az Iſtennek az ő ſeretetiert, nézvén ſorgalmatoſon ſemélyére, monda: Chriſtina, lám mindenkor itt lakván énnékem engedelmes vóltál, az élő Iſtenre kinſeritlek, mellyet igen ſerettél ez földön, hogy moſtan-is halgatnál megh engemet: mert mindeneket tehecz annál, kinél mindenek lehetſęgeſek, tér viſſa az teſtben, végy bucsut az Apácza barátimtúl, és arra felel megh énnékem, az mire kértelek. Csudálatos dologh, azokra az ſokra megh elevenedet az Chriſtina, és fohaſkodván, ſomorún az Beatrix ſemélyére nézvén, mondá: De miért édes barátom akadalt től az én nyugodalmomnak, immár Chriſtus Vram eleiben vóltam vitetve. Hamar ſámlál elő az mire kérz engemet; és megh kérde, és feleletet vôn az Beatrix. Es azonban az tôb Apácza barátok ôſve futának oda, ôket látván, ſent kereztnek jelével megh áldván, az ő Lelkét uyjobban ki bocsatá, Vr ſűletéſe után 1214 eſtendôben. Elt az elſő fel tamadás után negyven két eſtendőt. Vgyan azon ſent Kathalin Kalaſtromában el temettetet. Es

hó-

hét estendő mulva, mikor jobb helyre vitték által az Kálastromot: az ő testét-is nagy böcsületesen által vittek, holot az koporsonak fel nyitasákor sok nép nagy szép kedves szagokat érzet, ugy hogy minnyáján kiáltottak; Christina Christina éltében csudálatos, és holta után Istennel kedvében vagyon. Ott sok beteg gyogyult megh, az Vr Istennek tisteletire, az mi Vrunk IESUS CHRISTUSNAK nevére, ki az szent Haromsághban egy Istensęghben kiralyikodik mind örökké, Amen.

APPENDIX.

Testek ki mulásából egy ideigh immár sokat olvasunk több szentekről, Furseusról 127. Dryhelmusról 129 Szennai Sz: Kathalin felől és egyéb sokakról, mellyeket az Vr Isten testből ki vesi vala, és mutatván nékik azok az dolgokat, mellyet az mi hitünk kétsęg nélkül vallya, hogy az Vr Isten meg parancsolta nékik megh uńobban testekben visa térnie. Ezt cselekette ő szent felsęge az mi iónkra, és hitünknek meg erősitesęre: noha minékünk ezekről az dolgokról bizonyosab hitünk vagyon az Vr Istennek ielenésęből, és az ő szent igńéből, és az Anyaszent egyház tanitasából, és oly emberekről, az kik az más világról valamit hoznának erősitést és bizonságot, azt nem kivánnyuk: de męgh is mindazonáltal az ő mondásokon és csudáiokon hamaréb megh változunk, vővén abból nem hitnek tudományát, de tőredelmes szivet, és ahoz ió akaratot az mit hiszünk. Mellyet az gazdagh az ő anyafiainak megh nem nyerhette pokolban, (mert nagy árokia vagyon pokol közöt és ez világh közöl) azt az szentek menyben mi érettünk, mellyek itt ez földön vagyunk, meg nyerhetik: de az pokolbéliek immár semmit sem kérhetnek:

2. Legyen höltok után az Purgatorium tűzében valókon irgalmasságunk, [illegible] menyből ki rekesztettek ideig ez az szent tűz, hogy ötet nagyob[illegible]agyob koronával meg aiandékoznák. Mert látsza minémű [illegible]nének azok, kik Purgatorium tűzében vadnak

nak, akarván nêkik seghiteni, és ő érettek ßenvedni, és azért az testben kelleték térnie, és az Isten azokban az csudákban erőt ád vala néki sok eßtendeigh.

3. Senki ne méreßellye gondolkodni, mintha Purgatorium tűze nem volna. Mert ez az Purgatorium tűzêben valókért, kiknek lelkeket nijlván ott látta azt ßenvedet, és ßenvedésben nagy csudákot tőtt, mert az csontyait aprora tőrette, és az tőrés után mindenek éppen és eghéßlen találtattanak, hasonló-képpen tűzből, kemenczéből, forroból ki iővén, mihelt az pœnitentiát egyért ki tőltőtte, semmi kár az testén nem vala, az iegh alatt-is egy-néhány nap lévén nem hala megh: az Isten az álnokságot csudákkal nem erősiti. Itt eßében veheti az kereßtyén ember, hogy sokkal hamaréb pœnitentiát tarthat ez világon az ember, hogy sem mint Purgatoriomban.

SZŰZSZENT DOROTHA ASZONNAK ELETE, ES KIN HALAL SZENVEDESE, ŐSZVE ßedegettetet sok régi Historicusok kônyveibôl: ugymint Adonus, Beda, Vsvald, és egyebek irásiból. Elt Christus Vrunk ßűletése után 230. Eßtendőben.

KAppadociában Cesaria nevű városban, vólt egy ßűz leány Dorotha nevű, az mivel hogy Isteni fęlelemben neveltetet vala, vólt ő néki Istentôl adatatot nagy ajandéka az ßent irásban való tudományra, ugy annyira, hogy sok tudos ember almélkodot oly nagyságos lelki okosságának. Ahoz ô az ő tißtaságának ßűzessęgét ßabván ajánlá az ô matkajának mennyei jegyesęnek: józanságban, alazatossá[illegible] és egyéb kereßtyé[illegible]ßágokban, bőytőlés[illegible]lekori imád[illegible] ßólgál vala az Ist[illegible]is

igen ékes gyönyörüſęges vólt, és okoſon minden hivatallyában, minden macula nélkül élt. Szüzeſſęgről ſóllitá ötet az VR Iſten kinſenvedéſre, liliomból kötöt koſorora, az-is vörös roſával vólt egyelitve.

Az ő idejében jöve Czezariában az kereſztyéneknek öldökléſęre, Sapricius nevü Kapitány: és ſent Dorotha Aſſont, melynek hire el terjedet vala, legh elôſör-is az kereſztyeni hitért elô ſóllitata. Es eleiben alván, mondá néki Sapricius: azért hivattalak ide, hogy az halhatattlan Iſteneknek áldoznál mingyárt, az Csaſár parancsolattya ſerént: ſent Dorotha meg felel: Tudom az mit parancsolt énnékem az Csáſár, hogy egyedül néki magának ſólgálnám, az mint meg-is vagyon irva: Egyedül az te Iſtenednek tiſteſſęget tégy, és ô néki egyedül ſolgálni fogz. Azok az Iſtenek mellyek nem teremptettek mennyet és az földet, veſenek el. Es ugy nagyob Csáſárt és Iſtent inkáb kel halgatni,' hogy ſem mint ez világi embereket. Az te Csáſárod csak ember: az te Iſtenid emberek vóltanak, azok-is nem jámborok, kiknek az ölelkek moſt pokolban kinlodnak.

Az Kapitány kinockal fenyegetni kezdé ötet. Es ő mondá: Ez világi kinoktúl és haláltúl nem ſęlnek azok, az ki[illegible] [illegible]li öröcké va-

ni és verni kezték, mondá: Mit cziklondaß engemet, cseleked hamaréb az mit akarz, hogy hova hamaréb meg látnám azt, kinek ßerelmében lángozok: à te ßörnyŭ kegyetlenſęgedtöl ſem mit ſem fęlek. Mondá az Kapitány: Kit oly igen ßomehozol? Meg felel: Chriſtus Vramot, Iſtennek fiát. Mond az Kapitány: Holot vagyon az az Chriſtus? Meg felel az ßent ßŭz: Az ô mindenhatoſága és Iſtenſęge mindenŭt vagyon, és az mi elménknek megh fogáſa ßerént, vallyunk ôtet, hogy Iſtennek fia menybe menvén, ŭle az Atya Iſtennek jobjára, és ŏ véle, és az ßent Léleckel lévén egy Iſten, hija bennŭnket az gyŏnyŏrŭſęghes Paradicsomban. Holot amaz gyŭmŏlcsek, gyŏnyôrŭſęges almák és ßép roſák mindenkor virághzanak, és gyŭmŏlcset hoznak: holot amaz vigaſágos mezŏk, hegyek, vŏlgyek, vizek és egyéb ßépſęgek, kiket emberi ßem nem látta, ſem emberi elme megh nem foghattya azoknak gyônyŏrŭſęgeket. Ott az Iſtennek ßentei nyugodalmot, és ôrŏcké való vigaſſágot elégh, enghemet-is és mindnyájokat, az kik Chriſtus Vrunkért ßenvedŭnk, várják. Az Kapitány mondá: Iob vólna hogyha az hiába való gondolatokat ki vetnél ßivedbŏl, és áldozatokat tennél az Iſteneknek, mennél fęrhez, és javaitez világhnak élnél, és ifiuſágodnak gyô[illegible]ôrŭſęgét. Meg felel az ßŭz: az ôrdŏge[illegible]én á[illegible]ona ſem fo[illegible]ert kereßt[illegible]m vé[illegible]

ſem, mert vagyok jegyeſſé az én Chriſtuſomnak. Az az én hitem, hogy engemet bé viſen az én Vram az ő tiſta ágyas házában, és az gyönyörűſéges Paradicsõban. Ackoron Saprycius, hogy ſemmit kinok által ki nem vehette rayta, megparancsolá, hogy ôtet vigyék két atyafi aſſonyállatokhoz, mellyek eggyek valának, eggyiknek vólt neve Kriſta, az máſiknak Kaliſta, mellyek annak elõtte valának kereſztyének, de az nagy kinokban megtagadák Chriſtus Vrunkat, és meg gazdagitván ôket az pogány fejedelmek, immár ugy élenek, mint az pogányok. Azoknak bizá az Sapricius ſűz ſ. Dorotát, hogy az ő ſivét megh lagyitanák, és ő példájockal álná el az Chriſtuſtól, igirvén nékik azért nagy ajandékot. Az ő házokban lakván gyakorta vóltanak rayta ſép ſóckal, hogy megh haycsák: Szí fogadgy és engedgy, jó Dorota Aſſony, az Császár parancsolattyának, és ſábadul ki illyen nyomoruſá az mi-képpen mi-is cselekettünk, jobéletedet veſztned, és idõnek elõtte ki ne mulnod ny

Es ſent Dorota ſűz ſóllá nékik: Oh ſeré
ſátok ti az én tanácsomat
az ördögeknek arra
irgalmaſſágo
tól

Es az ſent Dorota meg felel: Nagyob bűn az kétſeghben eſni az Iſtennek nagy irgalmaſſágában, hogy ſem az, hogy áldoztatok az bálvány Iſteneknek, el tagadván Iſtennek nevét. Ne ſęllyetek, mert nincs oly bűn ez világon, mellyet az VR Iſten meg nem bocsátaná, à pœnitentia tartóknak, az ô irgalmaſſága öröcké meg maradándó, által járja az mi bűneinket, mert ötet ſoha meg nem rövidítheti, meg ſem ſęlediteti mind ez ſęles világ bűnének gonozſága-is. Mi nem egyébért ött az VR Iſten ez földre, à mint ő maga mondgya va-, hanem azért hogy bűnöſöket idvözicse, mert nem igazakért jôt. Iarullyatok csak hozzája erôs hittel, minden velekedés nélkül meg találtok ő nála bűnô-nek bocsanattyát. Es térdre eſvén imátkozni kez-ettek, mondván: Vram te mondál: nem akarok öknek hálálát és veſztét, és hogy nagyob vigaſſá-ben az Angyaloknak egy bűnôſnek meg téré-ſem mint kilenczven kilencz igazon: Mu-odat ez tévelygökön, és terics hozzád példájockal te hoz-vólt. Acko-

lagitottanaké? Es ŏk mondának: Mi roßul cseleket-tŭnk, és el tévelettŭnk, fęlvén ideig való kinodtól, hoǵ mi az ŏrŏcké való Vrat miattad el veßtettŭk, és az ŏrdŏg eknek áldozatot tôttŭnk. De az az bóldoghſágos Dorota, megh mutatta mi-nékŭnk utat az igaz pœnitentiára, és az Iſtennek irgalmaſſágának meg nyeréſęre, és immár hogy megént uyjobban Chriſtus Vrunkat meg találhattyuk, mellyet el veßtettŭk vala. Azt halván az kegyetlen, ruháját magán ßaggátni kezdé, az két attyafiat parancsolá vas fazékban, ighen forroban vetni: Kiáltottanak az Aßonyállatok: Vram Ieſuſunk, vŏd hozzád az mi pœnitentiánkat, és bocsás meg minékŭnk az mi utálatos bŭneinket. Egtenek és imátkoztanak mind addig-is, mig ßent Dorota ßŭz el jŏve, és nézte az ŏ kinokra: és felette ighen ôrŭlt az ô valláſokon. Es mondá hozzájok: Mennyetek el elôttem, én utánnatok megyek, ezennel léßŭnk az mi Vô legényŭnknél, ſemmiben ne kételkedgyetek: Ki jŏn elŏtŏkben, és megh ŏklel benneteket, mint az tékozló fiat az ŏ Attya: azonban az az két attyafi Kriſta és Kaliſta ki multanak ez világból.

Meg parancsolá ßent D[illegible] ŭzet máſodßo[illegible] karokra ki v[illegible] ŏtet, az f[illegible] [illegible] gyŏn[illegible] Iſte[illegible]

ban ki gondoltál maghadban álnok vigaſságod? Es ŏ mondá néki: Igen ŏrŭlŏk azon, hogy azokat az lelkeket, mellyeket az ŏrdŏg te általad megh csalta vala, azokat én általam magához vŏtte az VR Iſten. Melljeknek jelen létén, mai napon igken ôrŭlnek az Iſtennek Angyali, tehát hogy bánkodhaſſam én? Velem-is hamar bánnyál az mit akarz, hogy męg arra az vigaſſágra oda juthatnék, hogy ne késném el: hogy ŏ velek eggyŭt én-is ŏrvendezhetnék menyben, mellyeckel itt ſirtam ez fŏldŏn. Mindgyárt meg parancsolá Saprycius, hogy az ŏ óldalait tŭzes ſin vaſackal ſŭſsék. Mikor ſem mit ſem haßnált, és tŏbbet nevetet róla, mondván: O nyomorult ßégyenbe maradz mind az te Iſteniddel eggyŭt, és im látol miképpen tégedet gyŏzlek meg, és az te kinaidról, mellyeket raytam cselekeßel, nevetek. Le hatta vonni onnan és az ßaját verni, mondván: miért ſicz enghemet. Es halálos ſententiát adá ki reá illyet: Az fel fuvalkodot kevély Dorota ßŭz, az ki az Iſteneknek nem akarván áldoznia, és egéſſęghe [illegible]ellet meg maradnia, de halált kivánván valami Chri[illegible]t, azért pa[illegible] meg, hogy fejét vegyék. [illegible]van d[illegible] Dorota ßŭz, az [illegible]kot adok

ötet az Saprycius házától, egy Secretariussa Sapryciusnak, melynek neve vala Theophylus, csufolván az ßüzet, mondá hozzája: Christus ßeretöje, küld énnékem az te mátkadnak paradicsomából almát és rosát. Es ö meg felel: Meg hidgyed, hogy azt meg cselekeßem. Mikor immár arra az helyre jutá, holot fejét vẽni parancsolták, kére az hohért, hogy egy kicsinne varakoznék. Es térdre esvén, kônyörögh vala az Istennek; és imádkozáſát el végezvén, mingyáráſt egy kis fęrfi gyermek allapodék melléje, három almát egy kis kosárban tartván, és három rosát. Es mond hozzá Sz: Dorota ßüz: Vid el az Theophilusnak, és mondgyad, ime az mit kértél, kertéböl és paradicsomából az én Vramnak küldök. Es abban le haytván fejét az fegyver alá, fejét vötték.

Es Theophilus hogy meg látta az almát és az rosát, és igen ßép fęrfi gyermeket, mely hozzája ßól vala nagy ßép udvari ßóckal: Ezt az ajandékot küldöt ßüz ßent Dorota, az miképpen ötet kértel, és ö tenéked meg igirte, az ö ßeretö Vránac és mátkajánac paradicsom kertéböl: El vôvén tôle har[illegible] fel kiálta B[illegible]zonyára igha[illegible] Isten az Christus, [illegible]nok[illegible] nincs az kereßty[illegible] Es az t[illegible] d[illegible]ötetta[illegible] ib[illegible]

meggyôzettetet hiſſem, hogy az Chriſtus igaz Iſten. Mondánac néki: Micsoda eſzarra viſzen tégedet? Meg felel: Mi taiban vagyunk moſtan? Nem Karácson havába vagyunké? Es kicsoda az, az ki énnékem oly ſép uy almát és ily ſép roſát illyen zöld galliczkakon moſtan mutathattya? Mondánac: Ighaz az, hogy megh nyárbann-is ily ſépeket ſoha ſem láttunk. Es mond Theophilus: En trefáltam, de nézzetec, mire kerekedék ki az én trefám. Láttam egy ſzerfi gyermeket oly nagy ſzépet, mint egy négy eſztendôſt, azt tuttam, hogy még ſólni iſem tud. Hát ô oly nagy ſznnyen és ékeſen az követſéget megh beſzélte, hogy magam-is az én beſzédemmel megh ſzégyenültem elötte, én ki mondani oly ékeſen nem tudom, de ily formán: Im küldôt, igyem, illyen ajandékot az bóldog ſzüz Dorota Aſzony az ô ſzeretôjének kertéből: El veſzem töle, nézem, almélkodom, viſza tekintek, és az gyermeket többe nem látni: Es ki kételkedhetik abban, hogy az nem Iſten [illegible] gyalá vólt vólna? Hiába, mert bizony azok ſzen-[illegible] Chriſtuſ[illegible] ſzenvednec, és benne ighazán [illegible], annac vagyon okoſsága

nyozásból az igaſſághra hozá. Mond nagy haraggal Saprycius: Micsoda Iſten az, az kit megh feßitették? Meg felel: En-is ugy mondottam és káromkodtam, de az meg feßültnec az ô Iſteni ereje, azt látom, hogy emberi elmét-is felül haladgya, és ötet mint meg halhatatlant és eleven Iſtent imádom és dicſirem. Mert az ti bálvánjotok álnokok, és nem igaz Iſtenek. Mond Saprycius: Látom, hogy gonoß halállal akarod meg halni. Megh felel Theophilus: Söt inkáb élni akarok, és az örôcké való életre moſtan találtam fel az utat. Mond az Itilö biró: Emlekezzél meg házadra és gjermekidre, s-feleſęgre, és ne ſies oly igen veßedelmedre: mert az elö vöt dolgot igen nagy bolondſág. Meg felel Theophilus: Inkáb nagy bôlcseſęg ez, hogy nagyob jóért kiſſebbet el hadni, ez világhi el mulandot nem tekinteni. Nem bolondſág az, ideigh valóért, ôröcké valót nyerni. Meg felel az Saprycius: Inkáb akarodé az kinßenvedéſt és halált? Megh felel: En a[illegible] kintúl és haláltúl fęlek, de amaz ôröcké valótúl, ki[illegible] vége nincsen: de az te rôvid ez ideigh való kin[illegible] nem fęlek. Az balványozoknak v[illegible]-nélkül v[illegible] nok, és halál halál-nélkül el kéßi[illegible] nr ál jo[illegible] meg harag[illegible] Saprycius [illegible]

akaßtó fám valamenyivel haſonló az ßent Kereßt fához. Hálákot adok tenéked Ieſus Chriſtuſom, hogy enghemet-is azon az te jeleden fel emelni enghettél. Mond Saprycius: O nyomorult, emlekezzél meg az te teſtedrõl. Meg felel Theophilus: O nyomorult emlekezzél meg az te lelkedrôl: én az teſtet nem ßánom, hogy az én lelkem el ne veßne. Azt halván Saprycius, megh annál inkáb verni és kinozni parancsolá. Eõ penig csak azt kiáltotta: Iſtennek Fia Ieſus Chriſtuſom, téghedet vallyak idvôzitõmnek lenni, ßámlály bé engemet-is az te ßólgaid közzé. Abrázattya ô néki oly vigh vólt, mintha ſem mit ſem ßenvedne. Az után fejét parancsolá venni az kegyetlen Saprycius. Es nagy vigã ment az halálra az tizenegy orakor fogadot mũkás, egy-áránt võvé az többivel az kénßenvedéſnek koronáját es jutalmát, paradicſomnak gyônyôrũſęges lakáſát, és az mi kegyelmes Iſtenünknek Ieſus Chriſtuſnak ôrõmét, ki az Attyával és az Szent Léleckel õ[illegible]ké él és ural[illegible]k egy Iſtenſęgben, Amen.

[illegible]NDIX.

miért ô te én lelkem erről az nyo
lot amaz gyönyörűſęges nyár
eſen, holot amaz ſzép éneket el
iegyeſének, mint ennek az
kie: kel fel és ſies én ſzeretőm
már hozzám: Immár az tél
dultak, az ſzép virágok virá
el iőt. De miért hogy azt az n
világi hizelkedéſek bennünk
mondhatatlan ioknak kivánſág
kicſin dologban izelvén, és meg
letét: is az földhez ſuytá? Hogy
örökké való iavokban elmélked
megh nyeréſekért Chriſtus Vru
tének veſzedelmére iutá. Sokkal
iavairól régtől foghva és naponké
ſzentſęgben, és többet ő felőle az ſzen
tanuſágából tudgyuk) ſzorgalmatosb
nyőrűſęghnek ellene mondanánk: és
ménket forditanánk annak gyönyör
nek az édeſſęgnek, és az Chriſtu
ſágit gyakorta izelnénk: P
ſágh Chriſtus Vrunk id
nékűnk nehéz ne

SZŰZSZENTKL
DIK ALEXA
ból irattato

ANAK
ból ßarandokſágot
k koporſoját, és Sz.
ét megh látogatta:
teni fęlelmet, mind
án látták, terhes lé-
riſtus Vrunk feßŭ-
cses és kŏnyŭ ßŭlé-
ęly, mert ßŭlez oly
ágot, ki mind ezßéles
azért nevet adot néki
én azt, az mit hallot az
z leanyának. Megh tet-
ben Klarában, Iſtentŏl a-
inden aitatoſſágra és Iſte-
vala. Mind eßében veßi va-
n ßavait az Annyának az
Gyakorta imádkozván,
s vala, (migh olva-
ndo vala

A.M.N.MUZEUM KÖNYVTÁRA

RK 78/1958.

ANAK
ból ßarandokſágot
k koporſoját, és Sz.
ét megh látogatta:
teni fęlelmet, mind
án látták, terhes lé-
riſtus Vrunk feßŭ-
cses és kŏnyŭ ßŭlé-
fęly, mert ßŭlez oly
ágot, ki mind ezßéles
azért nevet adot néki
én azt, az mit hallot az
z leanyának. Megh tet-
ben Klarában, Iſtentŏl a-
inden aitatoſſágra és Iſte-
vala. Mind eßében veßi va-
n ßavait az Annyának az
Gyakorta imádkozván,
s vala, (migh olva-
ndo vala

A.M.N.MUZEUM KÖNYVTÁRA

RK 78/1958

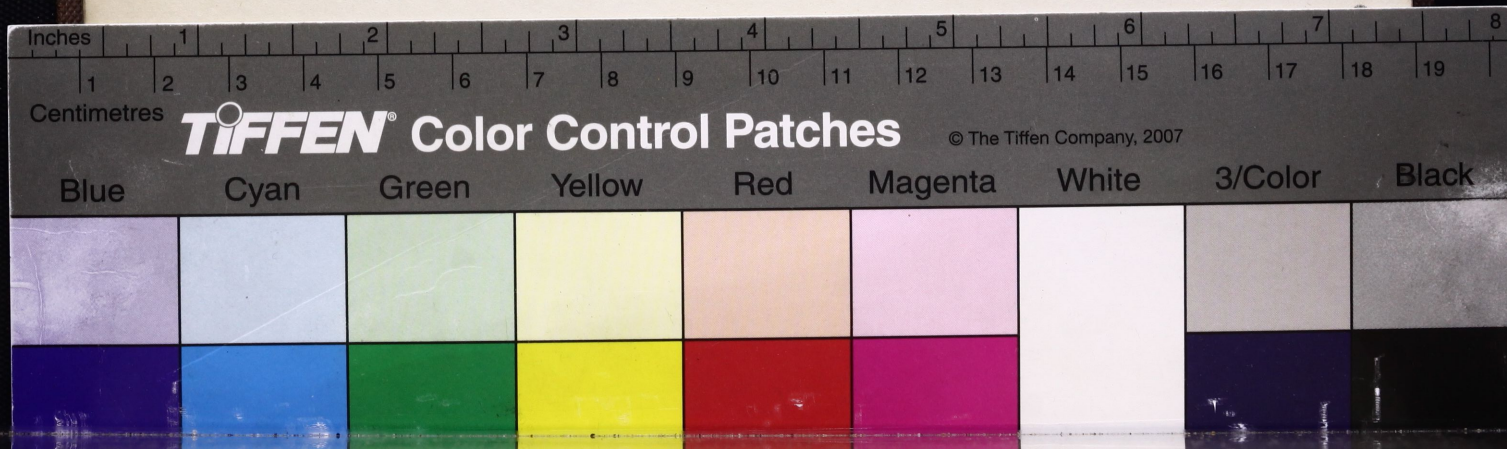
Inches
Centimetres
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black